

Riksdagens protokoll

2012/13:38

Torsdagen den 6 december

Kl. 12.00 – 20.40

Protokoll
2012/13:38

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 30 november.

2 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Thomas Strand* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Marie Granlund som suppleant i konstitutionsutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i konstitutionsutskottet
Marie Granlund (S)

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2012/13:146

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:146 Situationen i Somalia
av Carina Hägg (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 17 januari 2013.

5 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
EU-dokument
KOM(2012) 721 till trafikutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 29 januari 2013*.

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU2
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2012/13:MJU5

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

7 § Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2013

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2012/13:FöU1
Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2013
(prop. 2012/13:1 delvis).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 1 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Just nu pågår två processer som är av största vikt när det gäller trovärdigheten för vår förmåga att värna Sveriges suveränitet och säkerhet. Det handlar dels om uppbyggnaden av det nya personalförsörjningssystemet till Försvarsmakten, dels om uppgraderingen av JAS. Om något av dessa två projekt misslyckas får det mycket allvarliga konsekvenser. Det kommer att noteras av omvärlden, men det kommer också att sänka förtroendet för Försvarsmakten bland det svenska folket och i slutändan ha en negativ effekt för vår försvarsförmåga.

Som riksdagsledamöter har vi därför ett avgörande och djupt allvarligt ansvar för det som nu sker. Det finns inte utrymme för alltför snabba, lättsinniga och dåligt underbyggda bedömningar. Vårt agerande måste styras av långtgående seriositet. Vi måste allvarligt ta hänsyn till och kalkylera in de långa uppbyggnads- och ledtider som bör prägla förändringar inom en försvarsmakt.

Ett grundläggande förhållningssätt måste vara att aldrig blunda för problemen; man ska aldrig skönmåla och tro att man kommer undan verkligheten genom att politisera beskrivningen av vardagen och verk-

ligheten. Sådant brukar spricka och krackelera i konfrontationen med vardagens vedermödor. Det enda som då återstår är trovärdighetsproblem. Med det följer en successivt vikande förmåga att hantera de problem som de facto existerar och måste lösas.

Med detta som utgångspunkt vill jag kommentera dels situationen inom personalförsörjningen, dels JAS uppgradering.

Först är det personalförsörjningen. I dag finns det enligt uppgifter 4 144 kontraktsanställda heltidssoldater. Målet är 6 600. Avhoppet är stora. Beroende på förband ligger de mellan 15 och 30 procent. Försvarsmakten själv räknar med en avhoppsnivå på 19 procent i år, vilket är 90 procent högre än beräknat. Detta gör det svårt att skapa nödvändig stabilitet i personalförsörjningen. Åtgärder krävs inom hela skalan när det gäller premier, möjligheter till utbildning, förbättrade sociala villkor, översyn av försäkringar, återkommande övningar med rätt kvalitet och en stor flexibilitet i ledarskapet som klarar av att tackla riskerna för avhopp. Det finns en politisk uppgörelse med inslag av det jag nu har räknat upp som måste förverkligas i sin hela och fulla vidd.

Vikten av att arbeta med detta visar också det faktum att de tidvis anställda soldaterna och gruppbefälen i år skulle ha uppgått till 4 700. Det reviderades sedan till 2 000. Målet är totalt 9 500. I verkligheten finns nu 873, enligt de uppgifter som finns att förfoga över. Det är svårare att rekrytera än vad man trott. Troligtvis har näringslivets vilja att bidra överskattats. Att vara deltidsanställd soldat ställer krav på både arbetsgivar- och arbetskamrater. Men oavsett orsak kan man konstatera att regeringens ambition att skapa ett snabbt, lättillgängligt försvar som kan användas ”här och nu” lider av allvarliga trovärdighetsproblem.

Arméinspektören skriver så här i ett meddelande i september 2012:

”Arméns personal känner på kort sikt stor oro för pågående omstruktureringar av basorganisation 2013 och bland annat det stöd som kan påräknas efter omorganisationen. Dessutom finns det flera frågetecken och oro i det mer långsiktiga perspektivet, frågor som: Får Försvarsmakten ordning på materielsituationen? Blir det någon större insats efter Afghanistan och Kosovo? Hur ska förbanden kunna rekrytera och bibehålla de anställda soldaterna tillräckligt lång tid? Hur ska förbanden orka och hinna öva på plutons- och kompaninivå i tillräcklig omfattning?” Märk väl: plutons- och kompaninivå i tillräcklig omfattning. ”Vad händer med Försvarsmaktens ekonomi efter 2015 och dess påverkan på arméstridskrafterna? Det är exempel på områden och frågor som bidrar till en del osäkerhet inför framtiden. Det är dessa frågetecken och denna oro, både i det korta och det längre perspektivet, som snabbt kan bidra till att framtidsstron blir stukad och förbandsandan utvecklas i icke-önskvärd riktning.”

Det här är alltså arméinspektörens ord, och jag tycker att man bör ta dem på allvar. Vi måste inse att denna utmaning är mycket stor. Ursprungligen planerades den nya personalförsörjningen för att vi skulle ha ca 2 000 personer i missioner permanent. Hur realistiskt är det? Det är knappast någon som tror på det i dag. Det är synnerligen relevant att ställa frågan om den nya organisationen bygger på realistiska grunder.

De glada tillrop som hörs från regeringspartierna om hur många ungdomar som svarat på rekryteringskampanjer har mycket lite att göra med förmågan att långsiktigt bygga en stark och fungerande organisation. Just

signalerna om stora avhopp i kombination med Riksrevisionens konstateranden om bristande bemanning inom flygvapnet och marinen är allvarliga. I förlängningen drabbas den svenska insatsförmågan negativt. Detta är ingenting som det går att blunda för.

Trots att vi från socialdemokratiskt håll röstade emot att göra den allmänna värnplikten vilande och införa det nya systemet försöker vi nu bidra konstruktivt för att åtgärda svagheter och problem. Men ska det gå att komma någonvart krävs mer av vidsyn och förmåga till flexibla omvärderingar från regeringens sida. Framför allt måste den skönmålande och propagandistiska inställningen till det nya systemets förträfflighet överges. Det är ett problem att regeringen har blivit som en fånge i det nya personalförsörjningssystemet och dess principer.

Lämpliga åtgärder i det korta perspektivet kan vara följande:

1. Fullfölj den politiska överenskommelsen om översyn av soldaternas villkor. Detta måste ske så snabbt som möjligt.
2. Tillför ytterligare resurser till den viktiga övningsverksamheten. Vi har i vårt förslag lagt ytterligare 150 miljoner på förbandsanslag.
3. Genomför en djupanalys kring avhoppet i soldatanställningarna. Med utgångspunkt från detta kan sedan ytterligare punkter i en handlingsplan som gäller såväl villkor som tjänstens innehåll upprättas.
4. Inrätta försvarsmaktsråd och starta en samverkan mellan näringsliv, fackliga organisationer och Försvarsmakten i samtliga län i en aktivitet som är samordnad och rikstäckande.
5. Lägg om delar av rekryteringen till Försvarsmakten från att tydligt domineras av dyra kampanjer i medier till att i ökad grad ske inom ramen för skolväsendet, som en del i en totalförsvarsinformation.
6. Inled ett arbete med att utveckla idéer kring hur en bred allmänhet långsiktigt ska besitta kunskaper och kompetens om hur man kan agera i samband med olika typer av kriser och katastrofer. I förlängningen kan det ha effekter på försvarets förmåga att rekrytera bra personal.

Just personalförsörjningen är den viktigaste och känsligaste delen av försvaret. Om inte en stabil och väl fungerande organisation kan skapas har det negativa följder för Sveriges säkerhetspolitiska situation. Det kan inte nog understrykas vilket ansvar som nu vilar på våra axlar, så utrymmet för lättsinnighet och en skönmålande attityd är minimalt och imponerar inte på fler än de närmaste i den egna kretsen.

Från socialdemokratiskt håll föreslår vi att förbandsanslaget genom en omfördelning förstärks med 150 miljoner kronor, detta för att bättre kunna möta upp mot de behov av förbättrade villkor som föreligger samt för att täcka kostnader för en höjd ambitionsnivå när det gäller övningsverksamheten. Vi markerar här en högre ambitionsnivå än regeringen.

Sedan vill jag komma in på ärendet om uppgradering av JAS Gripen. Att uppgradera JAS till den nya E-versionen är ett nödvändigt beslut. Om svenskt flygvapen och luftförsvar ska vara relevant under tidsperioden 2020–2030 finns det inget alternativ. Det sker en successiv uppgradering av flygstridskrafterna i vårt närområde. I framför allt Ryssland finns

tydliga ambitioner att förbättra både slagkraft och prestanda. Beställningar av nya flygplan har redan skett. Dessutom pågår en mycket tydlig upprustning av såväl marin som armé. Sverige måste förhålla sig till detta militära förmågeflyft.

Att uppgradera JAS är från ekonomisk synpunkt den mest fördelaktiga lösningen. Varje annat utländskt alternativ är dyrare. Den nya tillkommande kostnaden uppgår till ca 30 miljarder kronor fram till 2040, detta eftersom grundkostnaden för att vidmakthålla JAS-systemet med sin nuvarande kapacitet under samma tidsperiod ligger på nivån 60–65 miljarder kronor.

Med en uppgradering av JAS vidmakthåller och utvecklar vi dessutom den svenska kompetensen på området. Vi är ett av få länder i världen med kunskaper och kapacitet att utveckla stridsflygssystem. Detta har positiva effekter också på den civila sektorn. Varje satsad krona ger enligt forskning på området en helhetseffekt motsvarande 2:60 kronor. Uppgraderingen av JAS är i huvudsak ett försvars- och säkerhetspolitiskt projekt, men det har också avsevärda industriella effekter. Det ska understrykas och vara tydligt.

Från socialdemokratiskt håll stöder vi också ambitionen att fullfölja ett kontrakt med Schweiz när det gäller köp av 22 JAS Gripen. Schweiz är som ett neutralt land en idealisk partner för Sverige. Att fullfölja en sådan affär vore för svenskt vidkommande bra ur kostnadsdelningssynpunkt men också för att öppna dörren för framtida export.

Det som är ett problem i JAS-projektet är finansieringen. I ett tioårsperspektiv är 5,5 miljarder kronor inte finansierade. Regeringen hänvisar till att det ska ske inom ramen för försvarsmaktens materielkonto genom omfördelningar. Det är definitivt inget som är enkelt. Efter vad jag hittills har sett av regeringens argumentation måste jag säga att man på ett grovt sätt underskattar de problem som detta medför.

Till största delen ska JAS-uppgraderingen finansieras via det så kallade anskaffningskontot, som uppgår till 95 miljarder kronor. Samtidigt finns det – för att försvaret ska prestera rimlig operativ kapacitet – ofinansierade materielbehov på en nivå av 25 miljarder kronor. Det handlar om väldigt mycket. Det handlar om Herculesplan som behöver förnyas, granatkastare som är ålderstigna och terrängfordon som inte håller måttet. Ja, detta finns inom Försvarsmaktens alla olika verksamheter.

Ibland kallas detta önskelistor. Jag tycker att det är ett felaktigt begrepp i sammanhanget. Det handlar om reella behov där det blir fråga om svåra prioriteringar. Det kan bli kännbara bortprioriteringar som får direkt effekt på vår operativa förmåga, om vi inte klarar ut detta på något sätt.

Att i ett för Sverige så viktigt projekt som JAS-uppgraderingen inte ha en stabilare och fastare finansiering anser vi inte är ansvarsfullt, detta speciellt som försvarets materielanslag är hårt ansträngt redan i dag. Av den orsaken har vi från socialdemokratiskt håll erbjudit regeringen en långsiktig politisk uppgörelse i ett tioårsperspektiv.

Jag vill peka på det intressanta att ett oppositionsparti, i det här fallet riksdagens största, erbjuder regeringen en möjlighet till uppgörelse och även presenterar hur det skulle kunna gå till på ett realistiskt sätt. Det är alltså inte regeringen som tar initiativ till detta, utan det är det största oppositionspartiet som gör det.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

Syftet är att få en tioårig uppgörelse som omfattar ca 3 miljarder kronor för att förbättra finansiering och stabilitet. Första året skulle det ske genom en omfördelning på 300 miljoner kronor från anslaget för internationella insatser som skulle gå till materielanslaget.

Det bygger vi på att insatsen i Afghanistan trappas ned nästa år och att insatsen i Kosovo ska avvecklas. Vi går i år mot ett mycket stort överskott på just kontot för internationella insatser. Det kommer att finnas utrymme för en omfördelning utan att kända engagemang på något sätt kommer att drabbas. Det kommer med vårt förslag till och med att finnas utrymme för nya åtaganden om situationen skulle kräva det.

Problemet är att regeringen inte vill diskutera sakförhållandena i det här fallet utan mest ägnar sig åt generella ordval som att det blir svårare att göra nya åtaganden och så vidare. Man vill inte se det stora glappet, det stora överskottet i sammanhanget. Det vill man liksom inte diskutera.

Jag tycker att det är allvarligt när vi inte utifrån ett sakförhållande kan diskutera vilka förbättringar och omfördelningar som skulle kunna göras. Långsiktigt på tio år är JAS-finansieringen ett problem. Det finns oerhörda behov på materielsidan. Att göra en uppgörelse om detta skulle underlätta på många sätt.

Jag tycker att det är konstigt att man har tackat nej till vårt erbjudande. Man borde ta ett djupare och större ansvar för detta. Man skjuter problemlösningen på framtiden. Det är definitivt inget bra förhållnings-sätt.

Vi har varit fullt seriösa i vårt erbjudande, och jag hade verkligen önskat att man hade kunnat komma fram i detta. Det hade varit en bra signal till omvärlden att vi är överens även om finansieringen. Det handlar inte om så mycket pengar att det skulle ha varit ett omöjligt projekt på något sätt. Men det hade inneburit att man hade fått ändra i den budget som regeringen inledningsvis har lagt fram. Finansdepartementet hade väl då fått gå med på justeringar av siffrorna. Men det borde ha varit ett litet offer för att ända in i finansieringen åstadkomma en bredare uppställning i riksdagen bakom projektet.

Nu finns det tyvärr en liten oenighet om finansieringen. Jag tycker att det är anmärkningsvärt. Regeringen borde ha tagit chansen, om man hade tänkt fullt ut i den här frågan.

Jag vill också notera att det finns en majoritet i försvarsutskottet som förordar inrättandet av en så kallad objektsram för JAS-projektet. Om det också blir riksdagens beslut innebär det att riksdagen under årliga, ordnade, återkommande former får en utförlig beskrivning av penningåtgången och hur långt de olika delarna i projektet har kommit. Försvarsmakten har tidigare förordat just en objektsram för JAS-projektet. Men regeringspartierna säger konstigt nog nej.

För min del vill jag understryka vikten av att regeringen respekterar ett eventuellt majoritetsbeslut i riksdagen på denna punkt och förhåller sig till det på ett positivt sätt. Allt annat vore ur demokratisk synpunkt oerhört märkligt och skulle ge ett intryck av trots och nonchalans i förhållande till riksdagen.

Det sista säger jag med tanke på att riksdagen under föregående år samlade en majoritet bakom krav på objektsramar i materielprojekt samt att anslaget till de frivilliga försvarsorganisationerna åter skulle föras in i statsbudgeten. Men så har inte skett – trots riksdagens beslut. Nu förordar

en majoritet återigen att detta ska verkställas. Det är inte rimligt att försvarsutskottet ska behöva föreslå ett tillkännagivande på samma punkt två år i rad. Men det bygger på att regeringen inte har velat respektera de beslut som riksdagen har fattat.

Det är allvarligt. Jag tycker också att regeringen – om det blir majoritet på de här punkterna – måste respektera det och fullfölja det som då är riksdagens uttalade vilja. Jag vill alltså understryka vikten av att regeringen respekterar och förhåller sig positiv till verkställandet av riksdagsbeslut och tillkännagivanden från riksdagens sida.

Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till Socialdemokraternas budgetförslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Clas-Göran Carlsson, Peter Jeppsson, Åsa Lindestam och Anna-Lena Sörenson (alla S).

Anf. 2 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Det säkerhetspolitiska läget i vår omvärld kräver att Sverige har ett försvar som är redo att både skydda svenskt territorium och delta i internationella insatser – att ta vårt solidariska ansvar på andra ställen i världen. Det ställer krav på en försvarsmakt med förmågor att möta olika typer av utmaningar och inte minst på en försvarsmakt som också visar respekt och är förtroendeingivande både inför sin uppdragsgivare, svenska folket, och inför sin omvärld.

Herr talman! Samhällets sårbarhet har de senaste 24 timmarna påmint oss om. Civil krisberedskap och krishantering och samhällets robusthet är extra viktiga i stunder som dessa. Låt mig därför inledningsvis vända mig till det svenska hemvärnets, som på plats ute i dag i olika delar av landet gör fantastiska insatser. Jag nämner till exempel Insatskompani Sankt Erik, som just nu kör tillsammans med räddningstjänsten för att stärka de sjuktransporter som pågår i Snökaosverige. Hemvärnets gör också flera typer av eftersöksarbeten i det snökaos vi har just nu.

Hemvärnets är gripbart här och nu och utgör en stor del av den förmåga som vi i dag har att fatta beslut om.

Målen för det svenska försvaret är att enskilt eller tillsammans med andra inom och utom landet försvara Sverige och främja vår säkerhet, hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen, förebygga och hantera konflikter och krig samt skydda samhället och dess funktionalitet genom stöd till olika civila myndigheter och till svenska folket.

Herr talman! Alliansregeringens budgetproposition och försvarsutskottets budgetbetänkande omfattar drygt 46 miljarder av svenska skattebetalares kronor. Varje krona är lika viktig att värna. De är medel och resurser för att värna vår trygghet och vår säkerhet, till försvaret och till samhällets krishantering.

För detta finns det ansvarsfulla och kunniga medarbetare som varje dag gör ordentliga insatser. Jag vänder mig också inledningsvis till dem, till medarbetare på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Rekryteringsmyndigheten, FRA, Must, FOI, FMV, Kustbevakningen, Haverikommissionen, Försvarsexportmyndigheten, Försvarets underrättel-

setjänst och Försvarsmakten med dess soldater, hel- och deltidsanställda, officerare, specialistofficerare, sjömän och civila medarbetare.

Herr talman! Sedan 2006 har Sveriges bnp vuxit ungefär fem gånger så mycket som snittet i eurozonen. Ansvarsfull allianspolitik har gjort detta möjligt. Vi har drygt 200 000 fler sysselsatta i Sverige i dag än 2006. Om Sverige hade haft lika svag tillväxt som i södra delen av Europa hade vi i riksdagen haft 100 miljarder mindre att fördela till välfärd, försvar, trygghet och säkerhet. Med en tydlig budgetproposition, en investeringsbudget för framtiden som stärker konkurrenskraften, förbättrar investeringsklimatet, satsar på forskning och har långsiktigt fokus på grunden till fler arbeten och med reformer för ökad konkurrenskraft har vi i dag en stark finansiering som också gör det möjligt att fortsatt satsa på försvaret och den civila krishanteringen. Alliansregeringen har just presenterat en sjunde gemensam budget – en stark budget, inte minst med tanke på vår omvärld.

Budgetpropositionen för försvarsområdet och den civila krishanteringen omfattar 46 miljarder. Det är en ökning med 300 miljoner för det så kallade förmågeliftet JAS Gripen. Försvarsministern kommer ytterligare att kommentera detta. Det handlar om utrymme för att anskaffa ytterligare JAS Gripen tillsammans med minst ett partnerland. Jag vill i det här sammanhanget framhålla inte minst det samarbete som pågår med Schweiz.

Riksdagen sade redan 2009 att Sverige under lång tid behöver ett kvalificerat luftstridssystem. Försvarsmakten har utrett det, alliansregeringen har föreslagit det, och Sveriges riksdag har i dag att fatta beslut. Det är ett viktigt, historiskt och stort beslut för den här kammaren, på lång sikt och för kommande generationer.

Herr talman! Regeringens ansvarsfulla finanspolitik värnar uthålliga offentliga finanser och skapar handlingsutrymme så att vi också kan satsa på försvarets kärnverksamhet – det som är det absolut viktigaste: övning, förband, träning och det som varje dag sker på våra grundorganisationsenheter runt om i landet. Vi gör en förstärkning med 460 miljoner kronor 2013 som ett led i en förstärkning som har pågått under ett antal år och som kommer att fortsätta. Utskottet bedömer självklart att budgetpropositionen är väl avvägd inför det inriktningsbeslut som Sveriges riksdag fattade 2009 om historiska, stora reformer på försvarsområdet.

Vi går nu mot ett mer användbart, flexibelt och tillgängligt försvar – den sista diskriminerande lagstiftningen är nu borta – och ett försvar som är tillgängligt här och nu. Ytterst handlar denna stora reform om huruvida vi i Sveriges riksdag har förtroende för dem som varje dag har att utföra detta. Som medborgarnas företrädare ställer vi krav på mål, målbilder, delmål och kriterier, men andra har att verkställa dem, och vi följer sedan aktivt upp det arbetet.

Men vi detaljstyr inte. Det är inte politikernas uppgift att lägga sig i vad andra professionellt har att utföra.

Herr talman! Fyra splittrade oppositionspartier med fyra separata budgetförslag där miljardbelopp skiljer förslagen åt lyckas ändå enas om en del i Sverigedemokraternas budgetförslag som S hoppar på och som Vänsterpartiet och Miljöpartiet med lätthet faller in i, nämligen att behålla en ursprunglig försvarsorganisation som hör gårdagen till men inte morgondagen.

Det pågår en stor resa nu, en försvarsreformresa. Vi befinner oss i år 2 av många fler år för att genomföra det stora riksdagsbeslut som fattades 2009. Detta är jag otroligt ödmjuk inför. Alliansregeringen är ödmjuk inför detta. Jag tror också att de som jobbar med detta varje dag är ödmjuka inför den uppgiften. Den är stor. Det är inte bara en försvarsreform – det är en samhällsreform, och det gäller att vi är lyhörda. Min kollega Johan Forssell kommer att återkomma till dessa delar i sitt inlägg om en stund.

Försvarsmaktens budgetunderlag stärker att vi går vidare på den här resan och fullföljer detta. Vi lämnar det gamla, föråldrade och förrådsställda invasionsförsvaret bakom oss med dess gamla strukturer, och vi använder skattebetalarnas pengar och resurser på ett effektivare sätt. Men vi som politiker detaljstyr inte. Vi litar på dem därute som varje dag har att utföra sin uppgift.

Försvarsmakten och alliansregeringen vill därför behålla verksamheten i Eksjö, Swedec, men använda skattecronorna på ett bättre sätt. Vi har därför största förtroende för att Försvarsmakten själv vänder på cronorna på bästa möjliga sätt.

Trots att ett enigt finansutskott med tydlig anspråkspåverkan talar om att detta bryter mot riksdagens ramverk vill ändå oppositionspartierna göra något som kan vara att detaljstyra en myndighets dagliga uppgift. Jag beklagar detta. Det har många dimensioner i sig. Jag tror säkert att vi kommer att få se effekter av detta inte minst i förtroendefrågan framöver.

Herr talman! Återkommande ber riksdagen regeringen att vara mer transparent, inte minst i sin redovisning. Detta är en självklarhet. För beslutsfattare är det otroligt viktigt. Därför har alliansregeringen påbörjat en resa för att förstärka inte minst materielredovisningen, som har kritiserats i försvarsutskottet under flera år. Trots att det görs förbättringar varje år har de fyra splittrade oppositionspartierna enat sig om att det inte räcker. Vad är det ni vill ha mer av? Det pågår en resa och ett förbättringsarbete. Man genomför det riksdagen har fattat beslut om. Men ökad transparens har en benägenhet att till slut bli ett mantra utan innehåll. Jag menar att det inte ska vara ett mantra. Jag menar att det ska ha ett reellt innehåll. Jag menar också att regeringen har påbörjat och genomför det arbete som riksdagen också har bett om.

De tillkännagivanden som oppositionspartierna lyckas samlas kring är förankrade i förra årets utgångspunkt. De har egentligen inget i sak att göra utan mer i form. De redovisas i skrivelse 75, och arbete pågår. Regeringen tar det på största allvar och genomför en utvärdering kopplad till frivilligorganisationerna. Det är dock ingen som har sagt att tidsgränsen bara är ett år. Det viktigaste är ändå att arbetet blir gjort.

Herr talman! Oppositionspartiernas försvarspolitiska motioner visar med all önskvärd tydlighet på en stor oenighet mellan de fyra partierna. Miljardbeloppen spretar. Det finns inget reellt alternativ i dag i svensk försvarspolitik. Däremot finns det på många områden goda dialoger, regelbundna och ibland oregelbundna, för att hitta bredare överenskomelser i svensk försvars- och säkerhetspolitik.

Men jag måste ändå ställa en fråga till Socialdemokraterna. Man minskar med 300 miljoner kronor när det gäller internationella insatser. Då gör man en tydlig markering: mindre internationell solidaritet.

Libyeninsatsen kostar ungefär 220 miljoner. Det är alltså jämförbart med att plocka bort Libyeninsatsen. Tchadinsatsen kostade 320 miljoner. Det är alltså likvärdigt med att vi inte skulle vara med i en sådan insats framöver.

Socialdemokraterna vill dra ned MSB:s resurser, den civila krishanteringen, med 75 miljoner kronor. Det är likvärdigt med att man plockar bort all oljeskyddsberedskap, som kostar 66 miljoner kronor, eller två år av skydd mot olyckor, all den utbildningen.

Vad är det man vill plocka bort i den verksamhet som i dag genomförs på det civila krishanteringsområdet när man väljer att minska budgeten på det här området?

Herr talman! Det är förvånansvärt att så många oeniga förslag kan presenteras och att man ändå kan finna en enighet i detaljerna. Det skapar lite oro inför framtiden. Men jag är ändå hoppfull över att man på längre sikt vill se försvars- och säkerhetspolitiken som ett område där vi hittar långsiktiga och tydliga överenskommelser över blockgränserna.
(Applåder)

I detta anförande instämde Stefan Caplan, Johan Forssell, Anders Hansson, Johan Johansson och Abdirizak Waberi (alla M).

Anf. 3 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! När man leder en verksamhet och sitter i en politisk roll som minister och har en riksdagsmajoritet – eller det kan vara en kommunal församling – brukar man försöka komma överens med andra. Då är det en förlust och en oskicklighet att hamna i minoritet. Det är där problemet sitter.

Det handlar om Cecilia Widegrens och Karin Enströms oförmåga att hitta majoriteter och föra en dialog så att vi kan komma överens och även tillmötesgå rena självklarheter. Det är där man har grundproblemet. Det är så det ser ut, Cecilia.

Detta vet de som har en viss politisk erfarenhet av att leda olika typer av politiska församlingar och organisationer.

Sedan tror jag inte att Cecilia, med det record som finns när det gäller detaljstyrning, ska prata med alltför stora ord i det sammanhanget.

Genomförandegruppens existens vill jag påminna om. Riksrevisionen skrev att man till och med hade varit inne och rotat så pass mycket i Försvarsmakten att regeringen inte kunnat garantera den svenska försvarsförmågan. Regeringen har inte gett riksdagen tillfredsställande information. Det är en lång rad punkter av svidande kritik som handlar om detaljstyrning. Jag tycker inte att det finns anledning att tala särskilt högt i de sammanhangen.

Sedan gäller det Swedec. Man gör dåliga beslutsunderlag. Försvarsdepartementet meddelar finansutskottet att man sparar 7–10 miljoner 2013. Försvarsmakten meddelar att man sparar 0 kronor 2013. Då är det ett så pass dåligt underlag att ni ska ha bakläxa. Då är det sunt att riksdagen säger nej. Det är er egen oförmåga det handlar om och ingenting annat.

Sedan var det detta med stark finansiering. Det är en brist på 5,5 miljarder under den kommande tioårsperioden i fråga om JAS-projektet.

Och ni vägrar att göra upp. Det är inte en stark finansiering, utan det är dåligt ansvarstagande.

Prot. 2012/13:38
6 december

Anf. 4 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Grunden till att vi kan stå här i dag, i ett parlament i Europa, och tala om förstärkta insatser vad gäller försvar och den civila krishanteringen är att Sverige har en god ordning på statens offentliga finanser. Vi kan i dag fördela 46 miljarder av skattebetalarnas pengar, eftersom alliansregeringen under sju år har tagit ansvar för ekonomin, hela samhällets ekonomi.

Då är det förvånansvärt att en opposition – inte i sitt eget budgetförslag – kommer fram till att en excellent verksamhet av internationell karaktär i Eksjö inte kan få organisera sig enligt Försvarsmaktens egna förslag. Oppositionen finner att Sverigedemokraterna har en bättre del i sitt budgetförslag. S, V och MP hoppar med lätthet på det och ger Försvarsmaktens förslag underkänt och alliansregeringens budgetförslag underkänt. De underkände också sina egna budgetförslag, eftersom S, V och MP inte heller hade med detta. Det är alltså Sverigedemokraterna, som föreslår att det gamla förrådsställda invasionsförsvaret ska komma tillbaka, som har den rätta uppfattningen i detta.

Det är något förvånande att man i Sveriges riksdag vill sitta och detaljstyra en excellent specialismyndighet – det handlar om Försvarsmaktens egen förmåga att bedöma hur vi ska röra oss från det gamla försvaret till det nya.

Vi ska följa, vi ska leda, och vi ska styra upp. Men vi ska inte detaljstyra i sak. Det är dessutom ramlagsvidrigt, eftersom det är anslagspåverkande. Det är djupt beklagligt att ett utskott går fram till kammaren med ett sådant förslag.

Anf. 5 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Det var mycket hög röstvolym och dåliga sakargument i det här inlägget.

Det är Carina Häggs motion som har fått helt bifall. Det är en socialdemokratisk motion. Du kan naturligtvis ägna dig åt det här trickseriet om vem som har följt vem, men jag kan konstatera att det i texten är Carina Häggs motion som det hela handlar om, och det är en socialdemokratisk motion.

Sedan kanske ni får inse faktum. Man har dåliga beslutsunderlag. Man kan inte presentera för utskottet vad det är för pengar man sparar, utan vi sitter med två olika uppgifter. Dessutom har finansutskottet tagit ställning till en felaktig siffra. Man påstås spara 7–10 miljoner nästa år, vilket man inte gör.

Då ska ni ha hemläxa. Då får ni gå hem och göra om och göra bättre. Det är det här som är mycket av problemet just nu. Ni slarvar med underlag. Det är dåliga beredningsprocesser. Det är för svaga förslag som kommer till riksdagen.

Du borde kanske, som vice ordförande i utskottet, ha en viss integritet och kräva av regeringen att man ska komma till parlamentet med någonting som är bättre än dessa halvdana underlag.

Sedan var det detta med stark finansiering. Det är en brist på 5,5 miljarder under tio år för JAS-projektet, vårt största och viktigaste projekt.

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

Men det berör du inte. Där har ni inget svar. Det är ett oerhört stort tryck på materielsidan i Försvarsmakten.

Vi erbjuder en överenskommelse för att få till stånd någon sorts vett och balans i det här och dessutom ge en signal till omvärlden som visar att vi är överens om det här projektet fullt ut. Då säger ni nej. Då vill ni inte diskutera.

Ni har haft chansen, och ni har sagt nej till den. Det är obegripligt för de flesta. Ni skulle kunna ta vara på möjligheten att göra upp i ett tioårs-perspektiv, stabilisera JAS och göra projektet än mer trovärdigt. Men då sitter ni fast. Det kanske ligger prestige i att ni inte vill ändra de siffror som Finansdepartementet från början har presenterat.

Anf. 6 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Ytterst handlar det om förtroende. Det handlar om förtroende för att riksdagen kan fatta beslut och sätta upp målbilder och att de excellenta myndigheterna kan utföra de uppgifter som vi ber om. Och vi kan sedan utvärdera och följa upp. Ytterst handlar det om förtroende.

Eftersom Socialdemokraterna själva i sin budgetberedning under hösten inte kom fram till detta, utan det var bara i Sverigedemokraternas riksdagsmotion om budget som detta presenterades, är det klart att det handlar om något annat än det reella innehållet i den frågan.

För oss handlar det ytterst om att vi har förtroende för de myndigheter som har att genomföra en historisk och gigantisk samhällsreform. De gör detta varje dag. Och vi har sedan ett uppdrag att följa upp det.

Jag tycker dessutom att det är anmärkningsvärt att man går på det här. Det är anslagspåverkande och strider därmed mot den ramlag som vi har i Sveriges riksdag och ska följa.

Det är ordning och reda i statsfinanserna. Det ska det vara om det gäller försvaret eller om det gäller andra frågor. Den uppgiften har vi att följa upp.

Jag beklagar att Peter Hultqvist inte tar chansen att beskriva vad det är som gör att Socialdemokraterna förändrar sin internationella solidaritetstanke när man minskar omfånget av de kommande internationella insatserna.

Vad är det som har hänt inom socialdemokratin som gör att man vill ha det här skiftet? Jag menar att det är jämförbart med en insats i Libyen. Det är jämförbart med en insats i Tchad. Det är insatser som man väljer att lägga undan i de kommande årsbudgetarna.

Jag tycker att det är en större och mer långsiktig fråga, inte bara för Socialdemokraterna. Det är en större fråga för Sveriges riksdag och för Sverige om vi inte fortsatt ska ha den här höga ambitionsnivån när det gäller att jobba med internationella insatser.

Jag hoppas, herr talman, att vi får svar på den frågan framöver.

Anf. 7 PETER RÅDBERG (MP):

Herr talman! Jag flaggar för att det blir ett anförande på 15 minuter i stället för 12 minuter som det står på talarlistan.

Dagens debatt kommer till stor del att handla om hur vi ser på vår säkerhet och vad vi lägger i det begreppet. Miljöpartiet anser att Sverige måste skapa en säkerhetsstrategi som vilar på en bredare grund än den vi

har i dag. En säkerhetsstrategi är inte längre något exklusivt för det militära försvaret utan har sin giltighet över hela samhället.

Globalisering innebär att det inte går någon skarp gräns mellan extern och intern säkerhet, mellan civila och militära åtgärder. En modern nationell säkerhetsstrategi måste omfatta alla dessa aspekter. Det är inte bara staten Sverige som efterfrågar säkerhet utan också dess invånare. Sverige behöver därför en ny nationell säkerhetsstrategi.

En sådan innebär inte att gränsen mellan civilt och militärt bör suddas ut. Däremot är själva idén att skapa en synergi och koordinering mellan statens olika resurser. Sverige är ett litet land, och vår strategiska handlingsfrihet är därmed begränsad. Detta innebär att vi inte ensamma kan möta många av dessa hot och risker.

Vi kan exempelvis inte själva skydda den internationella sjöfart som vårt välstånd är beroende av. Vi klarar inte ens att skydda svenska fartyg annat än i vårt närområde, trots att fartygen och dess besättningar täcks av de säkerhetspolitiska målen. Vi måste vid ett skarpt läge lita på att vi får hjälp från det internationella samfundet.

Den nationella säkerhetsstrategin ska klara ut de övergripande principerna för hur samhällets olika delar ska samverka för att uppfylla målen för vår säkerhet gentemot prioriterade hot och risker. Strategin måste naturligtvis ha medborgarnas stöd. Den måste också ge en inriktning om var och i vilka sammanhang akuta insatser i första hand är aktuella, eftersom en sådan inriktning styr vilka resurser som behövs, såsom utbildning, övning, doktrin och utrustning.

Herr talman! Jag har den senaste tiden känt en stor oro över hur den politiska debatten har förts i Sverige. Den har kantrat över mer och mer till att handla om att värna vårt eget territorium på bekostnad av andra. Jag är övertygad om att det är en väldigt farlig väg att gå. Vi sitter alla i samma båt och är beroende av varandras säkerhet, att regionen är stabil och utvecklar en sund ekonomi och miljö etcetera.

Säkerhet bygger vi i dag tillsammans med andra. Ensam är inte stark. Internationella insatser är här för att stanna. Sverige är en del av världen på gott och ont, och vi kan inte vrida klockan tillbaka.

Vi vill se fler svenska soldater i FN-ledda fredsbevarande operationer. Under FN ska Sverige ställa upp på internationella uppdrag för att lindra nöden i världen och bidra till stabilitet. Det kommer också på sikt att gynna vår säkerhet här hemma. Vi ska däremot vara mycket noggranna med vilka uppdrag vi ska delta i, och våra insatser ska främja fred, fattigdomsbekämpning och demokrati.

Miljöpartiet delar regeringens ambition att öka de internationella insatserna. Tyvärr har Sverige i dag ett historiskt lågt antal soldater ute i FN-tjänst. Det är inte rimligt att endast 25–30 av våra soldater som tjänstgör utomlands används i FN-ledda insatser.

Vi vill att regeringen ökar ambitionen successivt mot de mål som vi är överens om, nämligen att ca 2 000 soldater på sikt ska vara ute i internationell tjänst. Regeringen har, med hänvisning till kriget i Afghanistan, tackat nej till ett antal erbjudanden från FN under de senaste åren.

Vi vill att regeringen prioriterar om när vi nu successivt minskar antalet soldater i Afghanistan, för att sommaren 2014 ha avslutat vårt uppdrag, och att Sverige i stället vänder blicken mot Afrika. Här finns enorma behov, och här kan Sverige göra stor nytta.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

Herr talman! Vi vill också att Sverige tar initiativ till ett ökat nordiskt samarbete i enlighet med Stoltenberggrappportens förslag om en gemensam nordisk insatsenhet som lades fram för några år sedan och som har fått väldigt stor internationell uppmärksamhet och bemötts mycket positivt.

I närtid bör ett fördjupat nordiskt samarbete rörande militär transportkapacitet, sjukvårdstjänst och utbildning etableras. För dessa uppgifter kan ett permanent, strukturerat samarbete övervägas. Vi tycker att Sverige borde ta initiativet till detta. Att flera av våra nordiska grannar är medlemmar i Nato bör enligt vår bedömning inte utgöra något hinder för ett närmare nordiskt samarbete på försvars- och säkerhetssidan.

Sverige har gjort ett politiskt ställningstagande om att inte vara passivt utan hjälpa andra EU-stater om någon katastrof skulle inträffa, vilket vi bör förbereda i olika avseenden med tyngdpunkten förlagd till Östersjöregionen. Sverige bör ta initiativ till att skapa ett Östersjökommando i EU-regi för att leda de säkerhetshöjande insatserna för sjöfarten i Östersjön och i Nordsjön.

Herr talman! Så kommer vi till JAS. Efter regeringens beslut den 25 augusti om satsningen på 40 super-JAS för minst 90 miljarder kronor väcks en hel del frågor. Hur kommer JAS-affären att påverka det övriga försvaret? Är det näringspolitiska eller försvarspolitiska skäl bakom en sådan här satsning?

Efter regeringens debattartikel i SvD den 25 augusti måste man också ställa sig frågan vad det är som styr den svenska säkerhetspolitiken. Regeringen skriver följande: ”Det säkerhetspolitiska läget i vår omvärld kräver att Sverige har ett försvar redo både till att skydda svenskt territorium och för deltagande i internationella insatser.”

När det är sagt säger sedan försvarsminister Karin Enström att hon ändå kan tänka sig att avbryta JAS-affären om Schweiz säger nej till JAS-köpet i sin folkomröstning 2014. Den hotbild som regeringen motiverar köpet av JAS med i Svenska Dagbladet den 25 augusti hänger med andra ord på om Schweiz säger ja till affären.

Men svensk säkerhetspolitik kan inte bygga på om ett annat land ställer upp på en vapenaffär eller inte. Om regeringen menar allvar med att det säkerhetspolitiska läget har försämrats skulle regeringen köpa ett nytt JAS Gripen-plan oavsett om Schweiz är med eller inte.

Allt detta visar med all tydlighet att det uteslutande handlar om ett industriprojekt till gagn för Saab och ett sysselsättningsprojekt, vilket också var regeringens andra argument för att just köpa 40–60 plan.

En satsning på JAS Gripen innebär att vi kommer att minska vår flygkapacitet från de 100 C/D-plan vi har i dag till 40–60 JAS Gripen E. Då kommer nästa fråga: Menar försvarsministern på allvar att vi får ett bättre försvar av Sverige om vi minskar vår flygkapacitet från dagens 100 C/D-plan till 40–60 JAS E?

Jag vill också att försvarsministern utvecklar vad det är som gör att det säkerhetspolitiska läget kräver att Sverige skaffar sig ett nytt JAS-plan och att vi reducerar antalet plan till ca 50 från år 2025 och framåt.

Själv finansieringen av detta är väl känd. Regeringen vill alltså öka försvarsanslagen med 300 miljoner kronor nästa år och sedan 200 miljoner. Enligt regeringen räcker detta för att täcka utvecklingskostnaderna och understryker dessutom att super-JAS inte är ett hot mot andra delar av Försvarsmakten.

Vi som tar del av debatten och följer med har dock inte stött på någon som håller med regeringen på den punkten. Detta kommer att få stora konsekvenser för det övriga försvaret om regeringen inte skjuter till en himla massa pengar, och det verkar Anders Borg inte vilja göra om jag har förstått det rätt.

Med regeringens satsning på JAS Gripen kommer Försvarmakten att drabbas mycket hårt, enligt vårt sätt att se det.

JAS Gripen-planen ska börja levereras 2018, och från 2023 ska den första divisionen med Gripen E vara i full tjänst. De sista planen ska levereras 2025. Det betyder att Sverige från 2023 får två versioner av Gripen i drift samtidigt, både C/D och E. Men enligt försvarsministern ska detta gälla i bara två år.

Trots att de återstående 40–60 C/D-planen kan flyga ända fram till 2035, kanske ända fram till 2040, ska de skrotas lång tid innan deras livslängd har gått ut. Till detta vill jag informera kammaren om att dagens JAS C/D-plan har verkat endast ca 17 procent av sin livslängd, alltså bara en bråkdel. Vi skrotar med andra ord ett fullt gångbart plan för den nya Gripen E.

Förklaringen som regeringen och Försvarmakten ger är att detta är två separata system och att de inte får plats inom given ekonomi. Försvarmakten har samtidigt sagt att regeringens förslag om 40–60 Gripen E är otillräckligt. Vi behöver minst 60 Gripen E för att lösa dagens uppgifter i närområdet. En flotta på 60–80 Gripenplan är en miniminivå för att klara Sveriges luftförsvar, har överbefälhavaren sagt. Här finns en tydlig konflikt mellan regeringen å ena sidan och Försvarmakten å den andra.

Jag kan hålla med om att Gripen E är ett bättre plan än Gripen C/D rent tekniskt, men kvantitet är också till viss del en kvalitetsfråga. Då uppstår alltså frågan, om vi säger att 40–60 plan blir ungefär 50: Kan Sverige verkligen sätta in de här 50 planen om det skulle bli en kris i en given situation?

50 flygplan innebär att det i praktiken finns endast 40 JAS Gripen klara för strid i en stridssituation, men det mer realistiska är att det finns bara 30–35 plan. Det gäller ju att man ska ta fram planen, man ska få fram bränsle, och man ska ha fram vapen under en omfattande flygverksamhet. Allt detta tar väldigt lång tid. Man kan inte utnyttja hundra procent av den flygkapacitet man har.

Vi pratar alltså om att vi från 2025 har ungefär 30–35 plan som skulle kunna sättas in i en given situation. Detta ska, som jag sade, sättas mot de 100 C/D-plan som vi har i dag.

Herr talman! Som jag har varit inne på tidigare kommer det om drygt tio år, ungefär 2025, att finnas 50 JAS-plan kvar i Sverige, att jämföra med 100 Gripen i dag. Dessa 50 JAS Gripen kommer endast att klara av incidentberedskap i två områden samtidigt året runt. Ett luftangrepp kan mötas i endast en landsända. Om en annan del av landet skulle attackeras finns det inga svenska stridsplan kvar för att möta den attacken. 50 plan räcker helt enkelt inte till för att klara av ett försvarskrig i luften mot en attackerande motståndare.

Hur går den här ekvationen ihop med det som regeringen skrev i Svenska Dagbladet den 25 augusti i år? Det här är ett resonemang och en politik som jag anser inte håller ihop.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

Herr talman! När försvarsminister Karin Enström höll sin första presskonferens den 18 april i år sade ministern följande:

”Kalla kriget är slut. Hoten mot vår säkerhet är både komplexa och breda och måste också mötas brett och inte bara med militära medel. Politikerområdet försvar och samhällets krisberedskap måste ses i sin helhet.”

Jag blev mycket glad när jag hörde detta. Men då kommer frågan: Hur kan försvarsministern dra ned på den myndighet som hon för några månader sedan sade var så pass viktig? Det kanske är småpengar, men regeringen drar ändå ned 20 miljoner kronor på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och 15 miljoner på förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor. Ni lägger i och för sig till några kronor på krisberedskapen, men totalt sett ges ingen satsning på dessa områden, som försvarsministern ändå sade var två områden som intimt hänger ihop och som ska verka tillsammans.

Miljöpartiets förslag innebär att vi kommer att förstärka MSB med 1 miljard kronor på tre år för att de ska kunna utföra sina uppdrag på ett bättre sätt.

Miljöpartiet har också lagt fram ett förslag om en sårbarhetsanpassning för ett förändrat klimat som har det viktiga syftet att minska vår sårbarhet mot det oundvikliga som enligt alla forskare kommer.

Just i dag, i denna stund, pågår miljökonferensen i Doha. Där pratar de inte längre om två graders temperaturökning. Nu pratar de om 3–4 graders ökning. Vad det kommer att betyda för vår säkerhet och vad det kommer att få för konsekvenser för vår jord kan vi i dag i och för sig bara ana oss till vad gäller folkförflyttningar på grund av klimatförändringar, kamp om energin etcetera.

Detta är vår tids stora utmaning, både vad gäller miljön i sin helhet och kopplat till vår säkerhet. Det är den här typen av hotbild Sverige ska rusta sig för. Därför har Miljöpartiet lagt fram ett mycket konkret förslag om att införa ett obligatorium för alla våra kommuner att ha klimat- och sårbarhetsplaner. I dag är det endast ca 70 kommuner i landet som har bra sårbarhetsplaner i sin kommun. Ett antal kommuner har hyfsade planer, medan flertalet har mycket dåliga planer och andra inga alls.

Hoten mot vår säkerhet är gränslösa och komplexa till sin natur. Vi talar alltså om allt, från väpnat angrepp till terrorism, organiserad brottslighet, cyberhot, politisk extremism, massarbetslöshet, pandemier, klimatförändringar, hot mot vårt demokratiska system, naturkatastrofer etcetera.

Så ser hotet mot vår säkerhet ut. Detta står i djup kontrast till den debattartikel som partiledarna för regeringspartierna skrev den 25 augusti i år, där hotbilden fordrade ett nytt JAS-plan. Det är väsensskilt från hur Miljöpartiet ser på säkerhet och vilka åtgärder som bör vidtas.

Lite kort vill jag ta upp Ryssland, herr talman. Regeringen har den senaste tiden höjt tonläget och försökt skrämmas med Ryssland för att bland annat kunna göra en satsning på nya JAS Gripen.

Att Ryssland och Vladimir Putin rustar upp finns det ingen som förnekar. Frågan är bara hur man ska tolka Putins vapenskrammel. Att Ryssland vill tillbaka till det politiska finrummet är helt uppenbart. Ryssland försöker komma in i dessa kretsar genom militär upprustning. Men

det är nog uppenbart för alla att Ryssland inte utgör något militärt hot mot Sverige.

På det senaste öppna seminariet om Ryssland som Försvarsberedningen tog initiativ till redovisade en mycket kompetent panel sina åsikter om läget i Ryssland. Den samlade bilden av Ryssland är att Putin naturligtvis försöker hålla ihop landet. Närområdet är viktigt för Ryssland. Då är Baltikum inräknat. Men något anfall mot något av länderna är otänkbart, enligt panelen.

Kina är centralt för Ryssland. Kina kan ses som en samarbetspartner för Ryssland, som en motkraft till USA. Krigsmakten är anpassad efter lokala konflikter, och de har ingen kapacitet för någon stor konflikt långt borta. Ryssland drar sig alltmer inåt och så vidare.

Så ser bilden av Ryssland ut, enligt en enad panel. Så har också bilden från andra varit under ganska lång tid.

Avslutningsvis, herr talman, måste säkerheten, som jag var inne på inledningsvis, ses i ett mycket bredare perspektiv. En bredare säkerhetspolitik beaktar de många olika potentiella direkta hoten med grund i begreppet positiv fred, det vill säga att åtgärda själva problemet som utlöser konflikten och hoten, i stället för negativ fred, som inriktar sig på att militärt stoppa konflikten. Vi vill se en säkerhetspolitik som sätter människans säkerhet före den territoriella säkerheten, allt enligt vad FN har sagt.

En mängd nya hot som är varken territoriella eller militära har tillkommit, samtidigt som de andra har ändrat karaktär och inte längre kan bemötas på samma sätt som tidigare. Se också att flera av hoten förstärker varandra, varför flera av de traditionella hotens strukturella grundorsaker betraktas som egna hot i sig! I takt med att nationalstatens gränser luckras upp alltmer blir det svårare att möta dessa hot från den enskilda statens sida.

Dagens konflikter ser inte ut som de en gång gjorde. Det handlar inte längre om uppställda och uniformerade arméer eller att officiellt ha förklarat krig och inleda en kamp till döden om geopolitisk kontroll under diplomatins och krigets regler. Den sortens konflikter syns alltmer sällan.

Jag ber om ursäkt för att jag överskred talartiden, herr talman, och yrkar härmed bifall till reservation 2 och 7.

Anf. 8 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Det var ett intressant reflekterande över inte minst det bredare säkerhetspolitiska läget och den reella verklighet som råder i vår omvärld. Saker är komplexa. Det gäller inte bara militärt utan även civilt. Det har på många sätt gjort att vi får tänka bredare än tidigare.

Det var också intressant att höra om ökningen av de internationella insatserna och vidden av ökad internationell solidaritet.

Den tredje delen, som var intressant att ta del av, var det ökade nordiska försvarssamarbete som Miljöpartiet lyfte fram. Senast i går hade Nya moderaterna ett seminarium om att belysa vikten av att inte bara prata utan faktiskt i handling göra detta. Dessa reflexioner från Miljöpartiets sida var bra och intressanta.

Det som blir komplext, herr talman, är att Miljöpartiet inte agerar så fullt ut i svenska försvarsutskottet. Det här är retoriken och det vi hör utåt. På plats i försvarsutskottet sitter Peter Rådberg för Miljöpartiet och

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

agerar annorlunda. Jag skulle därför vilja att Peter Rådberg belyser två frågor.

Är Peter Rådberg och Miljöpartiet för eller emot förmågelyftet av JAS Gripen? Vi hör mycket emot, men när ni agerar i försvarsutskottet är ni för objektsramsfinansiering av JAS 39 Gripen. Det är bland det viktigaste Miljöpartiet har att driva fram i det kommande budgetbetänkandet. Är Miljöpartiet för eller emot?

Den andra frågan gäller var någonstans jag kan hitta att Miljöpartiet och Peter Rådberg går emot Försvarsmaktens budgetförslag, att ni vill behålla verksamheten intakt i Swedec och var i budgeten ni finansierar förslaget.

Anf. 9 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag sade tydligt vad Miljöpartiet vill. Vi har en helt annan syn på hur man ska bemöta de nya hotbilderna framöver. Vi tror inte att lösningen på det är att man lägger 90 miljarder, som troligtvis kommer att landa på 130–140 när notan är betald. Det är inte lösningen. Hotbilden är mer komplex.

Svaret på Cecilia Widegrens fråga är naturligtvis klart nej. Det är klart att vi är motståndare till Gripen. Vi har ett begränsat antal kronor att förhålla oss till. Då måste vi vara rädda om dem. Om vi ska lägga så mycket pengar på ett nytt plan kommer vi att påverka annan verksamhet. Det är alla helt överens om.

Nu kör ni den retoriken, och försvarsministern kör samma retorik, att så inte kommer att ske. Men om ni inte kommer att lägga till mer pengar – vilket ni troligtvis inte kommer att göra – får det en påverkan. Det blir en negativ effekt.

Miljöpartiets förslag är att stärka svensk säkerhet med hjälp av de åtgärder som jag berättat om. Det finns ett antal nya hotbilder. Jag tycker att regeringen, och även socialdemokratin, lever kvar för mycket i det gamla. Man måste se framåt. Vad är det nya hotet? Hur ska man förhålla sig till det?

Ni hänger med rent retoriskt och säger att det visst finns cyberhot och det ena och det andra. Men ni gör ingenting åt det. Försvarsministerns första presskonferens var lysande, men det händer ingenting. Ni drar ned på MSB sett från förra året.

Hur ni själva tycker att hotbilden ser ut och hur ni sedan agerar politiskt hänger inte ihop.

Anf. 10 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag hade två frågor, och jag tänker delvis upprepa dem. Den ena gäller var någonstans i Miljöpartiets politik det inkluderas att ni ska ställa upp på en objektsramsfinansiering. Det var en finansieringsform ni gick ifrån 2005 när ni var statsbärande stödparti till den socialdemokratiska regeringen. Ni kan säga att ni är emot, men i praktiken agerar ni för i försvarsutskottet.

Den andra frågan gällde var någonstans ni i er budget finansierar den verksamhet som Försvarsmakten vill rationalisera. Ni minskar själva med drygt 800 miljoner kronor på förbandsverksamheten. Var någonstans hittar jag den finansieringen?

Stärka svensk säkerhet ska Miljöpartiet göra genom att dra ned på anslaget med 2 miljarder i förhållande till Sveriges regering. Sedan anklagar ni Sveriges regering för att inte fullt ut finansiera trygghet och säkerhet. Det går inte ihop.

Retoriken är en sak, men agerandet i utskottet är traditionell oppositionspolitik. Det är inte den tredje vägen i svensk politik. Det är bara retorik, Peter Rådberg.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

Anf. 11 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Vi fördelar om budgeten, Cecilia Widegren. Jag talar om 1 miljard till MSB. Vi tittar på den hotbild som finns, och sedan fördelar vi resurserna efter det. Det är så vi hanterar frågan.

Det förslag som ni lägger fram för JAS skulle kunna innebära – jag får vara försiktig här – att det blir ännu större neddragning på försvaret än det förslag som Miljöpartiet eller Vänsterpartiet lägger fram. Vi vet inte än. Vi får se om ni har råd att uppgradera den materialstock som ni säger att ni ska göra. Det är fråga om över 100 miljarder kronor över tid.

Vi har varit tydliga i fråga om objektsramar. Det tog vi upp förra året. Vi vill stärka riksdagens makt genom att få mer kontroll. Det har vi tyckt hela tiden. Det är inte en konstig fråga.

Swedec har jag besökt ett par gånger. Jag har inte ändrat åsikt. Jag har besökt dem vid två tillfällen och fått god information. Men vi har inte väckt en motion. När väl frågan dök upp hos Socialdemokraterna låg den helt i linje med vad vi tycker. Då var det naturligt för oss att yrka bifall till deras förslag.

Anf. 12 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Jag är den första att skriva under på att det behövs ett lyft av den svenska luftförsvarsförmågan. Detta kan naturligtvis åstadkommas på många olika sätt. Ett sätt som jag gärna hade sett varit fallet är att det beslut som vi i dag ska fatta hade föregåtts av en bred offentlig utredning om det framtida svenska luftförsvaret.

En sådan utredning hade haft förutsättningar att identifiera de brister, de svaga länkar, som finns i delsystem och delfunktioner i det som sammantaget utgör det svenska luftförsvaret. Om vi hade engagerat oss för en sådan utredning hade vi snabbt sett att det behövs ett lyft i beväpningen i det svenska flygvapnet. Det är ett faktum att det svenska flygvapnet i dag förfogar över fler flygplan än radarjaktrobotar.

Det är också en sanning att vi inte längre har förmågan att med markrobotar bekämpa mål på marken. Medan grannländer rustar sig med mycket tunga verkansdelar i sådana robotar går Sverige mot friflygande bomber med begränsad verkan.

Det är också uppenbart att vi hade behövt ett lyft av vår förmåga att stridsleda de flygplan som ingår i flygvapnet. Förmågan att säkert och hemligt från marken leda dessa i luften är ännu långt ifrån återställd. Det är också uppenbart för den som är intresserad av historiska perspektiv att vi behöver ett lyft vad gäller flygtidsuttaget. Flygtidsuttaget låter tekniskt och tråkigt, men det finns ingen enskild faktor som bättre beskriver den kompetens som våra flygförare har vid varje givet tillfälle.

En luftförsvarsutredning hade naturligtvis också kunnat avslöja andra svagheter. Låt mig parentetiskt nämna det markbaserade luftförsvaret,

som utgör ett utomordentligt viktigt skydd för flygplan på marken. Låt mig också nämna det så kallade krigsbassystemet, som numera bara är en spillra av sitt forna jag.

Det är viktigt att ständigt komma ihåg att det yttersta målet med luftförsvarsverksamhet är att ge verkan i ett fientligt mål. Men vi måste förstå att den ambitionen hotas av brister i delsystem, beväpning, flygtrim, underhåll, skydd, infrastruktur. Kedjan, herr talman, är aldrig starkare än dess svagaste länk. Därför, herr talman, hade jag personligen gärna sett att en luftförsvarsutredning hade föregått den debatt som i dag sker.

Visst är det dock så att även plattformar, det vill säga flygplan, behöver lyfta sin förmåga från tid till annan. Även detta, kan man konstatera, kan göras på olika sätt. Det kan göras successivt, med mellanliggande utvärderingar och med beaktande av den tekniska utveckling som hela tiden pågår. Det kan också, herr talman, göras i ett enda svep med siktet ställt 30 år i framtiden. Då ska man dock vara medveten om de ekonomiska, tekniska och strategiska risker sådana beslut kan innebära.

Beredningen har inte varit så omfattande som man kunde önska, och det finns två frågor jag tycker behöver belysas i den debatt som återstår.

Den ena gäller de länder till vilka Sverige har exporterat den så kallade C/D-versionen i dag. Det är mer än en handfull. Senast i veckan kunde vi läsa att Tjeckien nu förhandlar med den svenska staten om fortsatt leasing av sina 14 flygplan till ett fast pris mellan 2014 och 2024. Vi vet att Sydafrika har gjort en ny investering som de menar ska vara under väsentligt längre tid än Sverige har för avsikt att flyga C/D-maskinerna.

Min fråga är: Om det är så att vi ska tillhandahålla och vidmakthålla C/D för våra exportländer, vem kommer att få bära kostnaden för detta efter 2024, då C/D-versionen enligt planerna ska försvinna ur den svenska flygtidsproduktionen? Jag misstänker, herr talman, att svaret på frågan kan vara Försvarsmakten. I så fall behöver naturligtvis detta också lyftas i diskussionerna.

Den andra fråga som jag har och som jag menar måste belysas handlar om optionen avbeställning. För det fall att Schweiz inte fullföljer en anskaffning av E-versionen före 2014 har svenska staten en möjlighet att avbeställa flygplanen. Det är bra att det är på det sättet, men å andra sidan vet vi att vi har en pressad leveransplan. Redan 2017 ska det börja hända saker här.

Frågan är då: Hur vårdar och vidmakthåller man optionen om avbeställning om vi samtidigt tvingas att tidigt ta på oss stora utvecklingskostnader? Även denna fråga borde bättre belysas i debatten.

Den svenska regeringen har i sin vishet sagt att de marina stridskrafterna och flygstridskrafterna i första hand ska verka i vårt närområde. Jag tycker att detta är ett klokt uttalande. Det är med dessa stridskrafter eller med fjärrstridskrafterna vi har möjlighet att på ett mycket tidigt stadium möta en fiende på väg mot vårt land. Vi har också med dessa stridskrafter förutsättningar att göra det i ett läge som är synnerligen ogynnsamt för en fiende, nämligen på eller under ytan eller genom lufthavet.

Samtidigt är de flesta av oss medvetna om att förmågelyft tar tid. Låt mig bara kort nämna två exempel: kustkorvetter och helikoptrar. Här finns materielprojekt som på grund av olika svårigheter har förlängts

långt fler år än vad som är rimligt. Följden har blivit att våra förmågor på dessa områden har sjunkit under det att generationsväxlingarna sker.

Flera talare har varit inne på frågan om rysk upprustning. Den är ett faktum. Ryssland går nu från att satsa ca 3 procent av bnp på sina stridskrafter till att satsa närmare 4 procent de kommande åren. När det gäller den politiska utvecklingen delar jag i och för sig Peter Rådbergs uppfattning; det finns ingenting som tyder på att Ryssland med sina resurser skulle hota Sverige i dag. Jag kan dock samtidigt konstatera att såvitt angår demokratisk utveckling går den för närvarande i helt fel riktning.

Det faktum att stormakter i vår närhet rustar, tillsammans med en oklar politisk utveckling, utgör ett risktagande. För dessa risker måste Sverige naturligtvis ta höjd. Det ger sammantaget en större osäkerhet om den säkerhetspolitiska framtiden, och de förmågenedgångar som ofta är förenade med generationsskiften gör att det beslut som med all sannolikhet fattas i dag inte kan betecknas som annat än djärvt.

De kommande åren tror jag att man behöver uppställa ett antal tydliga krav för generationsväxlingen eller övergången till ny teknik. Det första kravet är naturligtvis att betalda, fungerande C/D-flygplan inte avvecklas förrän de nya E-flygplanen är på plats, är operativa och har fått sina vapen integrerade. Men jag kan till detta gärna också lägga att det i det förslag regeringen nu har riktat till riksdagen inte finns några förslag på att avveckla C/D-versionen i det svenska flygvapnet.

Om vi får en försämrad omvärldssituation, herr talman, är det min förhoppning att vi ska behålla så många C/D-flygplan vi över huvud taget kan. Dessa plattformar blev operativa fullt ut i det svenska flygvapnet 2004, och de har som någon tidigare påpekade många goda år kvar. De representerar också viktiga säkerhetsresurser för Sverige.

Kanske allra viktigast är ändå frågan om flygtidsuttaget. Historiskt har det sjunkit, herr talman, sedan jag trädde in i denna kammare 2002. Det är mycket problematiskt, för det finns ingen enskild faktor som berättar så mycket om vår luftförsvarsfråga som just en flygtimme. När en flygtimme noteras i protokollet vet vi nämligen att klargöringen har övats, att underhållet fungerar och att stridsledningen har varit i gång. Vi vet att våra flygförare har höjt sin personliga kompetens. Därför, herr talman, är det hit vi behöver rikta vår uppmärksamhet under de kommande tio år då generationsväxlingen pågår.

Herr talman! Flera tidigare talare har varit inne på att det beslut vi i dag fattar är stort, långsiktigt och djupt allvarligt. Jag har ingen avvikande uppfattning. Jag skulle till och med vilja gå så långt som att säga att detta är det största beslut denna generation försvarspolitiker är med och fattar. Den som påstår att detta är ett lätt beslut tror jag inte riktigt håller sig till sanningen.

Mot bakgrund härav är det dock viktigt att slå fast att alla de som nu deltar i detta beslut – vår regering och samtliga de partier i denna kammare som i dag eller möjligen vid nästa vöteringstillfälle ställer sig bakom förmågelyftet – är de som ensamt och fullt har det politiska ansvaret för luftförsvarsförmågan fram till 2040-talet. I denna krets av ansvariga personer ingår givetvis också jag. Det vill jag gärna framhålla.

Varför säger jag då detta? Jo, jag säger detta därför att en resa nu avslutas och en annan resa påbörjas. Den ska pågå i 30 år, och det är under dessa 30 år vi alla har ett ansvar för att nu vårda detta beslut. Vi ska se

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

till att vi får ett system av system som är i balans och se till att vi uppnår det som är det yttersta ändamålet med våra flygstridskrafter – en krigsduglig, beprövad bekämpningsförmåga.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag på samtliga av betänkandets punkter utom punkterna 3, 7 och 8.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ismail Kamil (FP) och Roland Utbult (KD).

Anf. 13 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag får först säga att jag är glad över att Allan Widman har ställt mycket kritiska frågor kring JAS-projektet under många år, kloka frågor. Att han sedan röstar ja för förslaget är en annan sak.

Det blir mycket JAS-diskussion från Allans sida i den här debatten. Vi pratar om svensk säkerhet. Jag undrar lite hur Allan Widman egentligen ser på den bredare hotbild som ändå finns i vårt land. Du nämner inte det, Allan, med ett enda ord, utan du pratar mycket väl om hur viktigt JAS är, om vapentillgångar och så vidare.

Jag vill veta om Allan Widman lägger in någonting av cyberhot, klimathot, terrorism i frågan om svensk säkerhet. Existerar det på Folkpartiets säkerhetspolitiska agenda?

Den andra frågan gäller Ryssland. Folkpartiet har varit det parti som har målat ut Ryssland som det stora hotet. Nu erkänner Allan Widman att Ryssland inte utgör något militärt hot, i alla fall inte under överskådlig tid. Trots detta lägger man sig platt för att man ändå måste ha JAS-planet, för man vet inte vad som händer. Allan Widman har väl tagit del av de rapporter som vi fått och gått på seminarier. De ger en ganska tydlig bild av vad Ryssland är. Det är ett sargat land, de vill komma upp och de försöker rusta upp. Man tror och räknar med att Ryssland kommer att få mellan 50 och 70 procent, enligt vad jag förstått av experterna. Till detta ska läggas all korruption och så vidare.

Jag vill ställa följande fråga till Allan Widman: Ligger Ryssland på något sätt i bakgrunden, som någon form av hot, när du fattar dina beslut om att säga ja till JAS Gripen och annat?

Anf. 14 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Om Peter Rådberg hade lyssnat väldigt noga på vad jag sade hade han hört att jag inte sade att Ryssland inte kommer att utgöra något hot under överskådlig tid. Jag sade att Ryssland inte utgör något hot i dag. Men jag var samtidigt noga med att poängtera att kombinationen av militär förmåga och ett växande demokratiskt underskott är en vådlig kemi; det har de historiska erfarenheterna visat. Om det råder någon som helst otydlighet på den punkten ska jag säga att jag tillhör dem som anser att Sverige inte bara har skäl utan också ett ansvar att se över det egna huset, alldeles särskilt som vår vilja att bygga beredskap och säkerhet tillsammans med andra tyvärr exkluderar till exempel en viktig organisation som Nato.

När det gäller svensk krisberedskap finns det sannerligen anledning till viss undran. Det är inte på det sättet att Folkpartiet har en smal syn på samhällssäkerhet. Vi oroas väldigt mycket över stresstester på kärnkraft-

verk. Vi oroas väldigt mycket över att de fackliga organisationerna, som jag bedömer det, inom polisen till sist fått regeringen att avveckla beredskapspolisen i det här landet. Jag är mycket bekymrad över det faktum att Försvarmakten och polisen inte övar för de uppgifter som finns till exempel inom den så kallade terroristlagstiftningen. Här finns det mycket man kan göra.

Jag tycker att det är bra att Peter Rådberg tar upp den internationella dimensionen. Jag har varit kritisk till det faktum att bland annat Socialdemokraterna flyttar pengar från anslaget för internationella insatser till materiel, mest av allt med tanke på den signal som detta innebär.

Anf. 15 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Allan Widman pratar om Ryssland av i dag. Vi har hört expertisen, du har säkert läst, Allan, ett antal uttalanden, och FoU har gjort en rapport på 300 sidor. Det är uppenbart, och det är samstämmigt, att Ryssland har väldigt stora problem och att det inte kommer att utgöra något militärt hot. Däremot håller jag helt med Allan Widman om att de demokratiska underskotten och upprustningen inte är bra. Jag kan känna stor oro för detta. Frågan är vilka slutsatser man drar av detta.

Jag tolkar dig, Allan Widman, så att du inte tror att det kommer att ske någon attack mot Sverige i dag, men du vet inte vad som händer i morgon, och därför ska Sverige gardera sig. Jag får inte riktigt det att hänga ihop. Jag kan bara konstatera att expertisen gör en annan bedömning.

Sedan säger Allan Widman att vi ska se om vårt hus. Det är egentligen det jag pratar om själv. Vi ser om vårt hus genom att titta på hur hotbilden ser ut i dag. Så ser Miljöpartiet om vårt hus och formar en säkerhetspolitik utifrån detta. Men Folkpartiets och regeringens förslag på att se om sitt hus är att lägga 90–100 miljarder på JAS. Det är dit pengarna går, det är att se om sitt hus. Då har man inte, menar jag, tittat på morgondagens hotbild.

I Doha pratar man nu om tre fyra graders temperaturökning. Det kommer att bli vår största utmaning någonsin. Vi kan bara tänka oss alla folkomflyttningar, energikamper och så vidare. Det kommer att skapa enorma konflikter, och det är där man ska lägga in kraften.

Anf. 16 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Det är inte tu tal om saken; klimatförändringen är en del av det vi brukar kalla för de nya säkerhetshoten. Det finns anledning att ta dem på allvar. Likväl kan jag konstatera att Peter Rådbergs parti och mitt parti har lite olika uppfattningar om hur man bäst klarar detta till exempel inom ramen för den energipolitik som Sverige vill föra.

Jag tror att jag var tydlig med att säga att det krävs lite mer än JAS, Peter Rådberg. Jag har gått igenom samtliga delfunktioner som jag ser brister i. Jag känner att vi måste göra det också, för det är en lång rad av förmågelyft som måste till.

Jag tror inte att det stämmer att en lång rad säkerhetspolitiska bedömare är eniga om att Ryssland inte på mellanlång sikt kommer att utgöra något säkerhetshot i vårt närområde. Så kanske det var för fem, sex eller sju år sedan, men nu har osäkerheten ökat. Den militära konfliktens konsekvenser är så svåra att redan mycket små sannolikheter lägger ett an-

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

svar på försvars- och säkerhetspolitiker att agera. Jag tycker att Peter Rådberg också ska känna det ansvaret.

Alla länder väljer att tolka det som sker i Ryssland lite olika. Jag brukar inte lyssna så mycket på vad politiker säger, men jag brukar se vad länderna gör för något. Jag kan konstatera att Finland nu har ansökt om Host Nation Support med Nato. Finland deltar i Nato Response Force och har bestämt sig för att köpa markmålsrobotar med en enorm verkansmöjlighet. Jag tror att det är uttryck för en oro. Om inte Peter Rådberg känner den, herr talman, kan jag bara beklaga.

Anf. 17 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Låt mig åter uttrycka glädje över att det kalla kriget är slut, att järnridån har fallit och att Sverige deltar i det stora europeiska fredsprojekt som Europeiska unionen utgör.

Utan EU skulle Europa snabbt riskera att åter bli en mycket farligare världsdel. Den inskränkta nationalismen härjade i Europa före de båda fruktansvärda världskrigen, och det vore tragiskt och farligt om den åter skulle börja frodas. Tyvärr ser vi i dag allvarliga tecken på detta i till exempel Grekland, och det finns röster också i Sverige i den isolationistiska riktningen.

Försvars- och säkerhetspolitiken är självfallet mycket viktig för Sverige. Centerpartiet anser att det är av stort värde med en bred samsyn i dessa för vårt land så viktiga frågor. Det är avgörande för våra svenska soldaters stora insatser för fred och säkerhet i främmande land att de känner starkt stöd från en bred majoritet i Sveriges riksdag, och jag vill uttrycka stor respekt för våra soldater och för det utmärkta sätt som de ständigt löser sina svåra uppgifter på i de internationella fredsinsatserna.

Centerpartiets arbete för att en försvarsberedning med riksdagspartierna skulle tillsättas av regeringen har krönts med framgång. Vi är glada för att omvärlds- och andra analyser inför det kommande försvarsbeslutet nu bereds på detta sätt.

Oppositionen i dagens debatt är verkligen mycket spretig och splittad, vilket redan har belysts i olika avseenden. På några punkter har man på något mirakulöst sätt ändå lyckats samla sig och bilda majoritet från vänster – V – till höger – SD.

Samtidigt står i dag Alliansen och Socialdemokraterna faktiskt rätt nära varandra i försvarspolitiken, och det tycker jag är bra. Socialdemokraterna står fast vid den omsvängning man gjorde förra året, när man ökade försvarsanslaget med 2 miljarder kronor upp till Alliansens nivå. Det är bra, men det är trist att Vänsterpartiet och Miljöpartiet alltså vill skära mycket kraftigt i försvaret.

Det är också bra för Sverige och för vår försvars- och säkerhetspolitik att det finns en bred samsyn om våra internationella fredsinsatser, om den kommande nordiska stridsgruppen och om att JAS Gripen ska uppgraderas. Miljöpartiet kan också förtjäna en liten blomma för att man är med på fredsinsatser och stridsgrupp.

Är då Sveriges försvarsbudget och Sveriges militära samarbeten helt optimala i dag? Det tål alltid att funderas kring, och vi får se vad försvarsberedningens omvärldsanalys kommer att visa.

En hel del talar för att försvarsbudgeten på sikt behöver öka. Materielkostnaderna växer, och Sveriges försvarskostnader i procent av bnp har

halverats på några decennier så att Sverige, största landet i Norden, i dag satsar relativt sett mindre på försvaret än våra nordiska grannländer.

Försvaret och dess olika förmågor blir också alltmer tekniskt avancerade och komplicerade, och försvarsmaterielen blir allt dyrare liksom informations-, lednings- och andra nödvändiga kompletterande system.

Ryssland är efter en mycket djup nedgång av försvaret på väg att successivt bygga upp en hel del. Samtidigt sker nu i många Natoländer, och även i andra länder, betydande nedskärningar av försvarsanslagen med anledning av pressade nationella ekonomier och finanskrisen.

Det är alldeles uppenbart att de resurser som vi satsar på vårt försvar kan utnyttjas allra effektivast ju närmare och mer långtgående som vi kan acceptera att samarbeta med andra demokratier, till exempel om inköp och service av försvarsmateriel, om gemensamma utbildningar och övningar och om specialisering av förmågor, kanske även i riktning mot visst operativt samarbete. Samtidigt gäller det motsatta om vi isolerar oss i Sverige med egna tekniska lösningar och standarder och utan nära samarbeten med andra. Då blir det väldigt dyrt att på egen hand skapa säkerhet.

I första hand är nu sökarljuset inriktat på att utveckla det militära samarbetet mellan de nordiska länderna, som vi är många här i Sverige som starkt förespråkar. Det finns också ett intresse i dessa länder. Jag hoppas att Försvarsberedningen kommer att analysera hur långt detta samarbete kan sträcka sig mellan Sverige och övriga länder i Norden, givet olika scenarier.

Sverige är militärt alliansfritt, och medlemskap i Nato är inte aktuellt. Det är samtidigt önskvärt att Sveriges nuvarande militära samarbeten kan analyseras inför nästa försvarsbeslut. Frågan om Sveriges förhållande till Nato borde rimligtvis vara en del av en sådan analys.

Det är tydligt att osäkerheten har ökat i vår omvärld beroende på till exempel situationen och utvecklingen i Ryssland och på den återställning av militär förmåga som man är i färd med men också, och kanske framför allt, på de allt knappare resurserna i världen vad gäller energi, vatten och mat med tydlig koppling till klimatförändringarna.

Energiflödena blir fortsatt viktiga och betyder mycket i Östersjön, världens kanske mest trafikerade innanhav. Det är viktigt att analysera om dessa flöden möjligen bidrar till ökad säkerhet och är fredsskapande eller om de påverkar åt det motsatta hållet. Gotland har ett strategiskt läge i Östersjön och bör ges ett ökat fokus i vår försvarsplanering.

Försvarsmaktens bas är självfallet Sverige och vårt närområde, men Sverige ska fortsatt också aktivt bidra i internationella fredsinsatser där världssamfundet griper in. Uppenbart är att kommande fredsinsatser kan komma att beröra Afrika och kanske även Mellanöstern. Centerpartiet ser positivt på detta och på att Sverige kan bidra i fler insatser ledda av FN.

Sveriges försvar behöver ett starkt flygvapen, och det har vi alltid haft sedan flygvapen började fungera som vapen. Det är bra att regeringen och Socialdemokraterna är överens om att framtidens stridsflygplan för Sverige är ett uppgraderat JAS Gripen-system. Vi får ett fortsatt modernt och starkt stridsflyg till ett attraktivt pris, även om det självfallet handlar om mycket stora pengar. Förhoppningsvis ska detta också bana väg för att fler länder, senast Schweiz, väljer JAS Gripen, vilket jag tror vore positivt både för dem och för Sverige.

Prot. 2012/13:38

6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

Försvarsmakten anser att Sverige behöver 60–80 moderna stridsflygplan för att kunna möta de stridsflygplan som uppgraderas i vår närhet, vilket försvaret är helt entydigt med. Miljöpartiet har bättre kunskaper och gör en annan bedömning, att det räcker bra med våra nuvarande plan, en bedömning som jag inte delar. Regeringen har angivit 40–60 i budgetpropositionen. Mycket talar, enligt min bedömning, för att det behövs minst 60. Vi får se vad analyserna ger för resultat för våra fortsatta diskussioner. Överlappningen med nuvarande JAS Gripen C/D ska ske på ett sådant sätt att flygvapnet behåller sin slagkraft.

Regeringen har anvisat flera hundra miljoner kronor per år i höjt materielanslag till försvaret för att finansiera Gripens uppgradering. Resterade pengar ska omfördelas inom anslaget under kommande tioårsperiod, där kostnaderna främst faller ut i slutet.

Socialdemokraterna vill redan nu omfördela ytterligare pengar till Gripens från de internationella fredsinsatserna. Alliansen och Socialdemokraterna har inte kunnat enas om detta i utskottsbehandlingen, men min bedömning är att det kommer att kunna ske vartefter. Större är, enligt min uppfattning, inte skillnaden. Och jag noterade Peter Hultqvists uttryck i sitt inledningsanförande, att det finns ”en liten oenighet om finansieringen”. Det väsentliga är dock samsynen om en fortsatt utveckling av JAS Gripensystemet, tycker jag.

I frågan om den viktiga försvarsverksamheten i Eksjö, där Försvarsmakten och regeringen ville samordna Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum, Swedec, med Göta ingenjörregemente, Ing 2, har en sorts allians bildats mellan de tidigare rödgröna och Sverigedemokraterna efter diskussion dem emellan i utskottet. Den mycket begränsade organisationsförändring som Försvarsmakten av rationaliseringsskäl ville göra går de rödgröna och Sverigedemokraterna emot.

I sin gemensamma text motiverar Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna detta med att Sverige ska fortsätta att vara ett föregångsland inom den humanitära minröjningen. Är det någon som tror att Försvarsmakten och regeringen har någon annan mening? Självfallet inte. Regeringen framhåller i sin proposition att Swedec-verksamheten har varit och är en totalförsvarsresurs och att organisationsförändringen inte ändrar detta. Verksamheten, säger regeringen, ska oförändrat fortsätta att vara en resurs även för det civila samhället, och Ing 2 ska upprätthålla goda kontakter med det civila samhället.

Det finns mycket mer att säga, men jag stannar här. Den som vill informera sig mer om min och Centerpartiets linje i försvarsfrågorna kan gärna söka sig fram till min enkla blogg och etiketterna försvar och försvarsdebatt. Enklast är att googla på Staffan Danielsson, och det är jag.

Jag yrkar med detta bifall till utskottets förslag, fränsett punkterna 3, 7 och 8.

(Applåder)

I detta anförande instämde Stefan Caplan, Annicka Engblom, Johan Forssell och Abdirizak Waberi (alla M) samt Allan Widman (FP).

Anf. 18 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Staffan Danielsson är en välmenande och positiv man och en god kraft. Efter talet om breda lösningar, varför kan ni då inte ens fördjupa er i en diskussion och försöka hitta en lösning när det gäller de 5,5 miljarderna för att täcka upp glappet i Gripeninvesteringen? I tio år har vi den bristen. Det är ett problem med hela det materieltryck som är inom Försvarsmakten på i dag 30 miljarder.

Här har vi föreslagit något som ni inte ens en gång har varit beredda att närma er i en djupare diskussion. Jag hade ett 20–25 minuter långt möte med statssekreteraren. Sedan fick jag lite ryggdunkar från en del borgerliga krafter som menade att detta nog skulle ordna sig så småningom, och jag betraktar Staffan som en god kraft i sammanhanget. Men det händer inget, och ni tar inte ansvaret.

Ni har en medveten överbudgetering på internationella insatser. Ni hade ett anslagssparande 2011 på 690 miljoner kronor. Det kanske går mot ett överskott på 800 miljoner i år, och det är överbudgeterat 2013. Det är så mycket pengar att man kan göra omfördelningar. Allt som vi ser framför oss när det gäller internationella insatser kommer vi att klara av, särskilt som vi trappar ned i Afghanistan och avvecklar i Kosovo. Vi kommer till och med ha möjlighet att starta nya projekt om så krävs.

Ni vill dock inte diskutera sakfrågan utan ägnar er bara åt lite generella uttalanden om detta. Och nu kommer jag till själva poängen: Är det bara för att Anders Borg inte ska behöva ändra i budgeten som ni är så här istadiga?

Anf. 19 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag uppskattar den sansade dialog som vi har i försvarsfrågorna denna mandatperiod. Det tror jag är bra för Sverige. Socialdemokraterna bidrar också till det, som jag sade i mitt anförande.

Jag tror att Peter Hultqvist kan hålla med mig om att det viktiga och centrala är att vi har en samsyn om svenskt luftförsvar och det framtida stridsflyget. Det är JAS Gripen-systemet vi ska bygga på. Peter Hultqvist uttryckte detta väl i sitt anförande. Det är ett bra flygplan som ska uppgraderas och kan matcha det som finns i omvärlden, och det är effektivt. Det är nummer ett.

Sedan ska det betalas. Det är jag helt enig med er om. Regeringen har ett ansvarsfullt förslag i sin budget, vilket är regeringens förslag till riksdagen. Socialdemokraterna har presenterat ett annat förslag som också är ett seriöst och ansvarsfullt förslag men som är lite annorlunda. Ja, och det är det förslaget.

Det kan finnas andra möjligheter. Kostnaderna faller inte ut förrän i slutet av tioårsperioden, och det är möjligt att omvärldsanalyser, försvarsberedningar och annat leder till att det kan behövas ett visst resurstillskott till försvaret och att pengarna kan komma fram den vägen. Det är möjligt att det finns bättre vägar att omfördela pengar än från de internationella fredsinsatserna.

Här har diskussionen uppenbarligen inte lett fram till en samsyn, och som jag sade i mitt inlägg bedömer jag, liksom Peter Hultqvist, att det finns en viss oenighet om finansieringen. Jag tycker dock inte att vi ska överdriva den. Jag hoppas och tror att vi ska hitta en samsyn vartefter i denna fråga, även vad gäller finansieringen.

Anf. 20 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Vi hade 20 minuters samtal om detta. Det blev ingen djupare diskussion om något annat. Det fördes inte fram några alternativa sätt. Jag fick inget bud från regeringen om att man kunde se det på ett annat sätt och ta fram det på något annat vis. Jag upplevde att det saknades vilja att lösa frågan, vilket förvånade mig.

Det handlar om 5,5 miljarder som vi inte är överens om. Jag kan tänka mig viss omfördelning, och vi lade fram ett förslag som handlade om en överenskommelse på 3 miljarder på tio år. Det fick dock kalla handen.

Vi har ett seriöst förslag som är fullt genomförbart utan några som helst problem och som inte kommer att leda till färre internationella insatser.

Är det en medveten linje i regeringen att överbudgetera olika konton? Härmdagen hörde vi att 3 miljarder går tillbaka från Arbetsförmedlingen. Ska vi ha nästan 1 miljard tillbaka från internationella kontot på försvarssidan? Hur tänker regeringen?

Överbudgetering kan inte vara något man sätter i system. Det är ingen politisk framgång att visa att man har överbudgeterat och att Borg ska ha tillbaka pengarna. Jag förstår inte det sättet att tänka, för vi måste försöka använda pengarna så effektivt som möjligt.

Jag hade tagit er argumentation på större allvar om ni åtminstone hade presterat ett motförslag om hur man skulle kunna göra. Men något sådant fick jag aldrig, och det är en brist. Jag anser att regeringen spelat bort sina kort och möjligheter och att man inte står fullt ut för sitt tal om breda lösningar.

Jag vidhåller dock att Staffan är en god kraft i sammanhanget. Han representerar dock bara ett av flera partier, och det finns kanske andra krafter som skulle behöva bli bättre.

Anf. 21 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Peter Hultqvist har inte förhandlat direkt med mig i dessa frågor utan på andra sätt. Jag kan därför inte kommentera det, utan det får redas ut på de nivåerna.

Jag vet inte varifrån regeringen har fått tanken om att överbudgetera, som Peter Hultqvist säger – alltså att skjuta framåt när man ska lösa stora investeringsprojekt i tioårsperspektiv – som man nu har lagt fram som ett förslag till riksdagen i sin budget. Men jag undrar om inte ett föredöme kan ha varit Gunnar Sträng eller kanske Göran Persson, för jag är säker på att under de många åren av socialdemokratiska regeringar var den här tekniken på intet sätt okänd. Ofta anger man riktlinjer, och sedan får man lösa det successivt.

Så kan man göra, och man kan göra på andra sätt också, Peter Hultqvist. Då kan det bli så att regeringen lyssnar på oppositionen och tar förslaget att stå fast vid det nuvarande eftersom det inte är så stor skillnad, eller så enas man. Det har vi inte gjort ännu.

Det är dock bra att vi har en samsyn om att framtidens stridsflygplan i Sverige är JAS Gripen och dess system, att det ska betalas och att det ska ske på det sätt som regeringen anvisat.

Sedan återstår det pengar. Där har ni ett förslag som vi tar med oss. Just nu gäller dock regeringens förslag i den votering vi har framför oss. (Applåder)
(forts. 9 §)

Prot. 2012/13:38
6 december

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.48 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

8 § Frågestund

Frågestund

Anf. 22 TALMANNEN:
Jag hälsar statsråden välkomna.

Arbetsmarknadspolitiken

Anf. 23 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Arbetslösheten är mycket hög, och prognosen är att den kommer att öka kraftigt under nästa år.

Regeringens viktigaste delar i arbetsmarknadspolitiken har varit att skära ned på utbildning, införa fas 3 och införa jobbcoacher. I dag fick vi genom en utvärdering veta att jobbcoachandet inte har lett till att de arbetslösa har fått jobb i större utsträckning. Sedan tidigare vet vi att fas 3 måste betraktas som ett misslyckande.

Regeringens jobbpolitik har havererat, och min fråga till Eskil Erlandsson är: Tänker regeringen ompröva sin jobbpolitik mot bakgrund av att jobbcoacher och fas 3 inte leder till jobb?

Anf. 24 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag konstaterar att vi har en ökad frekvens av varsel i vårt land. Därmed inte sagt att alla varsel från olika företag alltid leder till uppsägningar. Vad ska man göra åt detta?

Den budget som är under riksdagsbehandling just nu innehåller en mycket stor mängd förslag för att öka möjligheterna till tillväxt i olika sektorer i vårt samhälle, allt i syfte att motverka den arbetslöshet som vi har och som är alltför hög och som tyvärr riskerar att bita sig fast och kanske till och med bli än högre än vad den är i dag.

De satsningar som har gjorts uppgår till hela 23 miljarder kronor, allt för att, som sagt, motverka de möjliga saker som tyvärr kan komma beroende på den internationella konjunktur som nu råder. Detta ska ses i motsats till vad oppositionen gör som inte har några förslag på detta område.

Anf. 25 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Statsrådet svarade inte på min fråga. Jag frågade *inte* vad regeringen har för budgetförslag. Jag frågade vilken bedömning regeringen gör när det i utvärderingar har visat sig att de viktigaste insatserna inom arbetsmarknadspolitiken, både jobbcoacherna och fas 3 – de stora miljardslukande åtgärderna – inte leder till arbete. Är det en anledning till att ompröva, eller tänker regeringen fortsätta med åtgärder som inte leder till jobb?

Anf. 26 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Som jag redovisade i mitt tidigare inlägg finns det en rad insatser som är föreslagna från regeringens sida, varav till exempel jobbcoacher är en del. Vi tror nämligen på en mångfald av åtgärder för att vi vill ha mer tillväxt och därmed också nya jobb i alla delar av vårt land.

Självklart omprövas saker och ting. Men de måste få verka en tid innan en omprövning sker eftersom vi alla känner till att det tar tid att etablera olika typer av åtgärder och att det tar tid innan olika typer av åtgärder leder till resultat.

Det nordiska försvarssamarbetet

Anf. 27 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Jag vänder mig till försvarsministern. Vi har mycket gemensamt med våra nordiska grannar. Men det är mycket lätt att det nordiska samarbetet blir någonting som vi har på papperet och inte i reell verklighet.

Jag har en fråga kopplad till den utveckling som nu sker i vårt närområde och det reella samarbete som i dag sker med våra nordiska grannar.

Jag hade förmånen att lyssna på Finlands Elisabeth Rehn för någon vecka sedan. Hon berättade att när försvarsministrarna träffades på 90-talet var det mest de fredsbevarande insatserna i FN som man kunde diskutera. Därutöver fanns det inget reellt samarbete.

Hur är det försvarspolitiska samarbetet i dag? Handlar det som görs i dag mellan de olika nordiska länderna på detta område om mer än vackra ord?

Anf. 28 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Sverige är ett land som bygger säkerhet tillsammans med andra, inte minst med just våra nordiska grannar. Vi har en lång historia som långt tillbaka präglades av krig och konflikter. Numera präglas våra kontakter av samhörighet, likartade intressen och ett mycket gott samarbete även på det försvarspolitiska området.

Jag träffar mina nordiska kolleger mycket ofta. Senast träffades vi i Skagen i mitten av november. Då skrev vi under en hel del konkreta samarbetsplaner. Den första handlar om ett samarbete som gäller taktiska flygtransporter, det vill säga att kunna flytta personal och materiel på olika sätt. Vi är nu överens om att vi ska gå vidare så att vi kan poola våra resurser.

Sverige, Norge och Danmark har ungefär samma typ av transportflygplan. Finland har en annan typ. Men vi ser stora möjligheter på detta område.

Jag kan återkomma i nästa inlägg om vad vi mer gör på flygområdet med mera.

Prot. 2012/13:38
6 december

Frågestund

Anf. 29 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret som gällde ett område. Här i Sveriges riksdag diskuterar vi ofta det nordiska samarbetet. Inte minst Nordiska rådet har fått en klang av att handla mycket om ord och prat och lite handling. Därför är det viktigt att försvarsministern visar på de praktiska nyttorna som skulle kunna finnas med det nordiska försvarssamarbetet. Skulle det i längden i praktiken kunna innebära att Sverige som nation är beredd att avstå någon förmåga för att få detta stöd från något annat nordiskt land, eller hur utformas det nordiska samarbetet reellt inför framtiden?

Anf. 30 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Nu tittar vi på våra förmågor, och framför allt på hur vi ska kunna avhjälpa brister och hur vi ska kunna använda de resurser som vi har redan i dag på ett mer kostnadseffektivt sätt. Det kan handla om allt från, som jag sade, transportflygsamarbete till utbildning och träning.

De nordiska länderna har valt lite olika säkerhetspolitiska linjer. Danmark och Norge är med i Nato. Finland och Sverige är med i EU. Island är med i Nato. Danmark är med i både Nato och EU men är inte med i EU:s försvarssamarbete. Men trots dessa skillnader hittar vi praktiska lösningar.

Vi tittar också på internationellt samarbete. Vi samarbetar inom ISAF i Afghanistan, och vi tittar också på möjligheter till gemensamma FN-bidrag inom nordisk ram.

Att ge bort förmågor är, som det nu ser ut, inte aktuellt. Däremot utnyttjar vi dem smart tillsammans.

Grundläggande service på landsbygden

Anf. 31 TINA EHN (MP):

Herr talman! Sverige har en landsbygdsminister. På många platser i flera kommuner i Sverige brister möjligheten att få en grundläggande service. Det gäller utvecklingen av hur myndigheter och kommuner organiserar sig, men det gäller också tilltron till att marknaden ska lösa våra problem.

När det handlar om landsbygdens människors grundläggande behov av telefon, bredband, apotek med utbildad personal eller kanske något annat ser vi att det inte riktigt fungerar. Marknaden är inte alltid intresserad av en glest befolkad bygd.

Jag undrar hur landsbygdsministern ser på att service och kompetens försvinner från många platser, delvis på grund av en politik som missar att marknaden inte tar ansvar för orter med ett så kallat otillräckligt befolkningsunderlag.

Anf. 32 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag tackar för en synnerligen angelägen frågeställning.

Vi, det vill säga regeringen, har tagit denna fråga på allvar, och jag har kunnat konstatera att vi till exempel har passerat 1 miljard kronor, alltså 1 000 miljoner, för att möjliggöra att bredband når ut till områden där marknaden inte räcker till.

Vi har dessutom sedan i fjol 80 miljoner kronor, om inte mitt minne sviker mig, under denna mandatperiod för att aktörer på marknaden ska kunna tillhandahålla grundläggande service på orter där sådan saknas för att vi vill ha levande landsbygder och levande småorter i alla delar av vårt land. Detta i motsats till hur den regering som fanns tidigare, och som stöddes av Miljöpartiet, agerade.

Anf. 33 TINA EHN (MP):

Herr talman! Tack så mycket, statsrådet! Vi delar uppfattningen att landsbygden ska leva. En fråga som jag tog upp i mitt första inlägg gällde apoteken. Såvitt jag förstår måste även en landsbygdsminister vara intresserad av vad som händer i mars 2013, som är slutdatum för de kontrakt som regeringen har tecknat med de privata apoteksägarna om hur länge de behöver upprätthålla apotek på landsbygden.

Anf. 34 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Apoteksservice är en del av den grundläggande servicen för människor i alla delar av vårt land. Det är en del som kan ingå för att få stöd i enlighet med det jag redovisade i mitt första inlägg. Jag talar om de pengar – jag tror att det är 80 miljoner kronor – som avsätts för att kunna tillhandahålla grundläggande service i alla delar av Sverige där marknaden inte klarar av det.

Den kommunala skatteutjämningen

Anf. 35 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Norman. Visserligen diskuterar folk just nu mest snöfallet i Sverige, men kommunala förtroendemän diskuterar i väldigt hög utsträckning i dessa dagar en annan fråga, nämligen den kommunala skatteutjämningen. Den behandlades av en utredning som bland andra jag själv satt med i och som lämnade ett enigt yttrande i april 2011.

Detta har stor betydelse för de kommunala budgetarna och för välfärden ute i landet, och därför undrar jag vad som händer med denna utredning. Det tror jag att väldigt många kommunala företrädare i detta land undrar vid det här laget.

Anf. 36 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Den utredning som Gunnar Andrén hänvisar till var mycket riktigt enig i sitt betänkande, och den påvisade också på ett tydligt sätt de orättvisor som finns mellan kommuner, i första hand kanske beroende på ett nytt beteende för barnomsorgen. När maxtaxan i barnomsorgen kom blev både efterfrågan och utbudet när det gäller barnom-

sorgstjänster mycket större än det var tidigare. Det har slagit väldigt olika i olika kommuner.

Det problem vi såg i utredningen var att man inte i tillräcklig utsträckning analyserade de effekter som eventuellt ledde till skada för tillväxten. Jag kan berätta att regeringen är klar med ett förslag som just nu är ute på gemensam beredning. Vi kommer att ha gott om tid på oss att lotsa detta genom riksdagen.

Återigen är målet, vilket vi har sagt hela tiden, att det ska träda i kraft från 1 januari 2014.

Anf. 37 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Jag tror att det är väldigt viktigt att det kan träda i kraft 2014. Avsikten var ju att det skulle träda i kraft redan nu, och nu är budgetarna för 2013 redan beslutade.

Jag förstår att det kommer att ske en del korrigeringar. Kommer några kommuner att få försämrade förutsättningar i förhållande till utredningsförslaget? Det är väldigt viktigt att de får reda på detta när de ska gå vidare i planeringen.

Anf. 38 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Vad vi har gjort är att försöka mildra de marginaleffekter som finns i kommunerna. I dag finns det kommuner som har marginaleffekter på 85 procent eller lite mer. Det innebär att av en inkomstförstärkning till kommunen går 85 procent av pengarna till utjämnningssystemet. Detta tror vi har tillväxthämmande effekter, även om tillväxtfrågan är väldigt svår i det här avseendet.

Ingen kommun kommer enligt regeringens förslag att få det sämre än enligt utredningens grundförslag. Däremot kommer vissa kommuner att få det något bättre än vad utredningen kom fram till. Jag hoppas att detta kan lugna de finanschefer som börjar fundera på 2014 års budget.

Reglerna för anhöriginvandring

Anf. 39 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Min fråga är av det allmänpolitiska slaget, så jag riktar den till minister Erlandsson.

I april 2010 infördes ett försörjningskrav för utlänningar, vilket skulle innebära att de som kommer hit ska få ta ett större ansvar för sin egen försörjning. Förslaget blev ett urvattnat kompromissförslag med massor av undantag. Till exempel ska försörjningskravet inte gälla om anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller som alternativt skyddsbehövande, eller om anknytningspersonen har permanent uppehållstillstånd i Sverige, har vistats här i minst fyra år och så vidare.

Alla dessa undantag ledde till att bara 350 av 23 000 anhöriginvandrare år 2011 prövades mot försörjningskravet. Detta var Sverigedemokraterna bland de första att påpeka. Dock ser det precis lika illa ut i dag som det gjorde då. Min fråga till ministern är: Avser regeringen att nu ta tag i detta lapptäcke till regelverk?

Anf. 40 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! När det gäller den här frågeställningen likaväl som alla andra frågeställningar i vårt samhälle är det klart att saker och ting över tid omprövas och testas, men det är inget aktuellt på regeringens bord för närvarande.

Anf. 41 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna har tagit upp den här frågan förut och fått som svar av bland andra regeringsföreträdare att reglerna inte går att ändra eftersom det skulle bryta mot internationella överenskommelser och konventioner. Senast härom veckan kom dock migrationsministern med ett utspel om att man visst kan strama åt regelverken. Han fick dessutom uppbäckning av självaste statsministern, som sade att frågan ska diskuteras inom Alliansen.

Min fråga är då: Gäller inte de gamla konventionerna längre? Har regeringen lyckats omförhandla dem, eller tänker man bryta mot dem? Har regeringen hittills ljugit när man har påstått att SD:s politik inte går att förena med de konventioner som Sverige har undertecknat, eller kommer det helt enkelt att bli strid inom regeringen om den här frågan?

Anf. 42 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Mitt tidigare svar gäller. Saker och ting omprövas över tid, men för närvarande pågår inget sådant arbete inom regeringen.

Skogsvårdspolitiken och äganderätten

Anf. 43 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Min fråga ställer jag till landsbygdsministern. Den gäller skogspolitiken och kopplingen till äganderätten.

Om man ska sammanfatta skogsvårdslagstiftningen i dag kan man nämna begreppet frihet under ansvar och ett miljömål och ett ekonomiskt mål som är likställda med varandra. Det har enligt min och Centerpartiets uppfattning fungerat väldigt bra.

Dagens debatt har lyft fram krav på många håll om både detaljreglering och klåfingrighet. Man har till och med från något regeringsparti börjat tala om att omarbeta skogsvårdslagen.

Min korta och raka fråga är då naturligtvis: Hur ser regeringens uppfattning på det här området ut när det gäller skogsvårdspolitiken och äganderätten?

Anf. 44 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Numera är faktiskt äganderätten grundlagsskyddad, vilket den tidigare inte har varit i vårt land – vilket i sig förvånar mig, men nu är den alltså grundlagsskyddad. Jag är glad över detta.

Allt brukande av mark bygger ju på att man också får skörda. Det man inte vet om man får skörda brukar man ju inte. En fast och strikt äganderätt som dessutom i vårt land numera tillämpas under devisen ”frihet under ansvar” har ju tjänat oss mycket väl.

Skogsindustrin och vad skogen ger oss är vår största exportverksamhet. Det är hundratusentals människor som har sitt arbete i eller runt skogen.

Det pågår för närvarande inget arbete för att ändra denna politik.

Prot. 2012/13:38
6 december

Frågestund

Anf. 45 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Tack, landsbygdsministern, för svaret!

Ministern nämnde själv långsiktigheten i skogspolitiken, där vi i stället för att ha en kvartalsekonomi talar om sekel som planeringshorisont. Självt kan jag överblicka ungefär ett halvt sekel i skogspolitiken och kan se värdet av att en mångfald skogsägare med olika idéer driver och förvaltar sin skog inom relativt fria ramar.

Det har varit tillfällen då vi på olika sätt har detaljstyrts, till exempel när det gäller kriget mot löv och björk i skogen. Jag tror och hoppas att just en mångfald av idéer inom relativt frikostiga ramar är en lösning även för framtiden. Jag hoppas att det får förbli så.

Anf. 46 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Den frihet under ansvar som vi har haft sedan början av 1990-talet har, tror jag, tjänat oss inte bara i ekonomiskt hänseende utan också i biologiskt hänseende och med avseende på biologisk mångfald. Vi har ungefär 330 000 skogsägare i vårt land, och de har lite variationer i hur de brukar den skog de äger. Det ger oss en större mångfald.

Detta bara bekräftar vad jag sade, nämligen att det för närvarande inte pågår något arbete i Regeringskansliet för att förändra den här politiken. Skogen ger oss så mycket jobb och exportinkomster men också en ökad biologisk mångfald i jämförelse med den enfald som fanns med tidigare politik på det här området.

Förslaget om etableringslotsar

Anf. 47 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Erik Ullenhag.

Arbetsmarknaden i Sverige är nu hårt ansträngd. Varslen duggar tätt, och arbetslösheten ökar. Regeringens arbetsmarknadspolitik biter inte. Den fungerar inte.

Det finns vissa grupper som är särskilt hårt utsatta i denna svåra situation, bland annat utrikes födda. Det framförs nu ganska hård kritik mot regeringens så kallade etableringsreform.

Jag skulle vilja höra vad statsrådet tycker och hur statsrådet kommenterar förslaget om etableringslotsar. Hur har det fungerat? Har statsrådet några synpunkter på att förändra det, eller ligger man fast vid förslaget?

Anf. 48 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Vi kan diskutera om arbetsmarknadspolitiken fungerar eller inte. Detta är en regering som är offensiv också när det gäller att se till att förbättra villkoren för företagande med sänkt bolagsskatt. Vi har gjort det billigare att anställa unga människor. Vi har öppnat upp restaurangsektorn, vilket spelar roll för nyanlända på arbetsmarknaden.

Där har vi två tydliga alternativ mot varandra. Jag minns en debatt för ett par månader sedan som handlade om att vi gjorde för mycket. Det är bra om det sker en tillnyktring från Socialdemokraternas sida när det gäller att det kanske behöver göras mer.

Etableringsreformen går ut på att vi ska ha ett mycket tidigare jobb-perspektiv när man kommer som nyanländ till Sverige. Vi kan se av utvärderingarna att detta nu fungerar bättre än vad det gjorde förr. Nästan alla nyanlända flyktingar eller invandrare skrivs in på Arbetsförmedlingen. Vi har ett jobbfokus. I det gamla systemet var över hälften av nyanlända flyktingar och invandrare under flera års tid över huvud taget aldrig inskrivna på Arbetsförmedlingen.

Det är lite för tidigt att dra slutsatser av etableringsreformen. Det är ungefär 50 personer som lämnar reformen nu i december.

Anf. 49 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Min fråga gällde hur statsrådet ser på systemet med etableringslotsar. Fungerar det bra eller dåligt? Det skulle vara bra om jag kunde få ett svar på det.

Enligt Arbetsförmedlingens egna prognoser kommer man att lämna tillbaka nästan hälften av anslaget till etableringslotsar och insatser för nyanlända invandrare. Jag undrar om inte statsrådet drar några som helst slutsatser av det. Om vi har personer som är särskilt svårt utsatta på arbetsmarknaden och om politiken inte kan använda sig av de pengar som anslås och nästan hälften av anslaget lämnas tillbaka – ser statsrådet några som helst bekymmer med det? Hur kommenterar statsrådet detta, till exempel när det gäller etableringslotsarna?

Anf. 50 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Alltid när man genomför större reformer, som vi nu gör på integrationspolitikens område, ska man vara ganska ödmjuk och hela tiden utvärdera dem.

Redan dessa första två år har vi gjort ett antal förändringar, och aviserat ett antal förändringar, i etableringsreformen. Vi kommer att stärka arbetslinjen ytterligare. Om det finns ett lämpligt arbete att ta för en nyanländ invandrare ska man vara skyldig att flytta till det. Vi gör förändringar inom ramen för föräldraförsäkringen, som har varit ett problem för etableringsreformen.

När det gäller den konkreta frågan om etableringslotsar gällde kritiken före reformen att det inte skulle finnas tillräckligt många etableringslotsar. Detta verkar inte ha blivit verklighet; de som vill ha en lots väljer en lots. Sedan får vi hela tiden se över om det inte kostar lika mycket pengar som vi har anslagit och om vi kan använda pengarna bättre. De förändringar vi nu aviserar i och med att vi gör en stor satsning på praktikplatser för nyanlända är såklart en kostsam reform.

Men jag kan lova frågeställaren Patrik Björck att vi kommer att fortsätta reformera integrationsområdet, för vi behöver göra mer för att fler snabbare ska få kontakt med arbetsmarknaden.

Anf. 51 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Min fråga går till landsbygdsministern.

Förhandlingarna om EU:s långtidsbudget blev ajournerade i november. De återupptas 2013. Jordbruksbudgeten utgör en betydande del av EU:s långtidsbudget och har stor betydelse också för stödet till svenska bönder och till landsbygden. Detta är en lite knepig fråga. Vi vill alltså att EU ska dra ned jordbruksstödet, och samtidigt påverkar det eventuellt – det får ministern svara på – våra svenska bönder.

Hur ser landsbygdsministern på konsekvensen av en minskad budget för de svenska bönderna?

Anf. 52 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Den svenska inriktningen, och därmed min inriktning, i diskussionerna är att vi relativt ska föra över så mycket pengar som det bara är möjligt till det som vi på fackspråk kallar för pelare 2, alltså den del som innehåller miljöstöd och kulturstöd men också allmänna landsbygdsutvecklingsåtgärder. Detta vill vi göra därför att vi på våra landsbygdsområden, i vårt land och i andra delar av Europa, vill få fram fler jobb och större tillväxt. Så kan vi utveckla också de små samhällena och de små byarna i alla delar av Europa. Detta beror i sin tur på att vi vill ta vara på alla de möjligheter som finns i skilda delar av vårt land och i andra delar av Europa.

Det är min och Sveriges prioritering att relativt föra över så mycket pengar som det bara är möjligt till pelare 2.

Anf. 53 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Det är väl statsministern som förhandlar om långtidsbudgeten. Men jag skulle ändå vilja fråga ministern hur han vill arbeta för de svenska positionerna så att man får gehör för dem framöver.

Anf. 54 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! När det gäller diskussioner om innehållet i de två pelare som vi arbetar med på det gemensamma området jordbrukspolitik inom Europapolitiken har arbete pågått under fyra års tid nu. Jag har hela tiden arbetat för det jag tidigare nämnde, nämligen att relativt föra över så mycket som det bara går till pelare 2, alltså till det som ger sysselsättning och jobb i alla delar av Europa, så ock i vårt land.

Låt mig dessutom, herr talman, tillägga att denna pelare i dag är stor och viktig för den svenska landsbygden och därmed för Sveriges jordbrukare och bönder.

Ansvar för arbetet för global hälsa

Anf. 55 SVEN BRITTON (S):

Herr talman! Min fråga går till Gunilla Carlsson.

Strax efter sitt tillträde som bistandsminister utsåg Gunilla Carlsson en ny generaldirektör. Denne hann på drygt två år driva verkets ekonomi

och de anställdas arbetsmoral i botten, vilket ledde till hans avskedande och bidrog till att ett hundratal anställda på verket fick entledigas.

Den avsatta generaldirektören arbetar sedan dess i Regeringskansliet med ansvar för hiv/aids-frågor och nu också global hälsa. Min fråga till ministern blir: Innebär detta en nedgradering av ämnet global hälsa eftersom till ansvarig för detta område utses en person som så uppenbarligen har misskött ett verk som bland annat har att sörja för frågor som rör global hälsa?

Anf. 56 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Jag tror att det viktiga är att människor får komma till sin rätt och att man ibland arbetar med olika uppgifter. Det är mitt ansvar att se till att instruktioner till den myndighet vi nu talar om, nämligen Sida, är så tydliga och starka som möjligt. Styrningen av Sida kunde ha varit bättre.

Därför är jag glad att jag i dag kan använda den tidigare generaldirektören till ett oerhört viktigt politikområde. Sverige är viktigt här, inte bara på grund av att vi är stora givare och har mycket pengar för global hälsa utan också därför att vi nu har en oerhört bra ambassadör för global hälsa som driver frågorna i internationella forum. Han placerar Sverige på kartan inte bara tack vare våra pengar utan genom ett systematiskt arbete för att uppgradera hur Sverige ska få genomslag för att fattiga människor ska få bättre tillgång till hälsa och därmed själva kunna ta sig ur fattigdom.

Anf. 57 SVEN BRITTON (S):

Herr talman! Det är riktigt; alla ska få en andra chans. Men jag undrar vad de 100 anställda som fick entledigas bland annat på grund av generaldirektörens verksamhet tänker på när det är den som – åtminstone partiellt – orsakade deras entledigande som fick en andra chans och inte de.

Anf. 58 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! I det här fallet handlade det om en förvaltningsbudget som var överskriden. Det fanns anledning att se till att komma i balans i budgeten.

Med anledning av detta skedde en del personalförändringar. Jag tror att samtliga omfattades av trygghetssystem, och det fanns möjlighet att göra omplaceringar och att se till hur Sida skulle kunna ha en mer operativ verksamhet som fungerar utifrån de förtydligade krav som regeringen ställde på en väl fungerande myndighet.

Jag är oerhört glad att man så snabbt återigen kunde komma i balans och att man nu bedriver en respektingivande verksamhet som fungerar allt bättre i en allt svårare och komplex värld som det internationella biståndet ska verka i. Jag är glad över hur både personal och den nya ledningen hanterade den uppkomna situationen.

Man skulle kunna säga slutet gott, allting gott eftersom vi också har fått en fantastisk global hälsoambassadör för att jobba med dessa viktiga frågor. Jag tycker att det är bra för riksdagen att känna till.

Anf. 59 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Jag har en fråga till landsbygdsminister Eskil Erlandsson. Den handlar om en favoritfråga för ministern, nämligen regelförenklingar inom lantbruket.

Bönder som producerar ekologiska varor utsätter sig för frivilliga kontroller i samband med certifieringen. När det handlar om förenkling och minskning av den administrativa bördan borde rimligen dessa bönder prioriteras.

Min fråga är: Avser ministern att göra något för att regelförenkla för de lantbrukare som producerar ekologiska varor?

Anf. 60 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Mitt raka svar är: Ja. Vi prövar möjligheten att samordna de kontroller, det uppgiftslämnande och liknande som bland annat bönder som producerar ekologiska varor måste genomgå. Det gör vi för att undvika dubbelkontroller eller dubbel uppgiftslämnning. Om man till exempel lämnar uppgifter till olika myndigheter borde rimligen den ena myndigheten kunna hämta dessa från den andra. Detta prövas ständigt. Jag hoppas att vi kan fortsätta det här arbetet, gärna tillsammans med Kew Nordqvist, som verkligen är intresserad av de här frågorna.

Anf. 61 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret och gläder mig åt att jag inte behöver ställa en andra fråga.

De nya ekonomiska målen för de statliga bolagen

Anf. 62 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till finansmarknadsminister Peter Norman. Staten är en av Sveriges största bolagsägare. Sammanlagt äger staten 55 bolag helt eller delvis. De är värda uppemot 600 miljarder kronor. Detta ställer stora krav på att staten agerar som en ansvarsfull ägare.

Under en treårsperiod genomför regeringen nu en successiv översyn av målen för de statligt ägda bolagen. Exempelvis fattades beslut om nya ekonomiska mål för Vattenfall vid en extra bolagsstämma för några dagar sedan. Målet på 15 procents avkastning reviderades, och det nya målet är 9 procent av sysselsatt kapital.

Jag vill därför fråga finansmarknadsministern om han kan utveckla resonemanget om syftet med de nya ekonomiska målen för de statligt ägda bolagen.

Anf. 63 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Som frågeställaren mycket riktigt säger är det väldigt mycket pengar. Om man tar 600 miljarder kronor, som är ett ungefärligt mått på förmögenheten om man skulle börsnotera bolagen, och dividerar det med 9 miljoner svenskar får man ett belopp som motsvarar ett större sparandebelopp än vad de allra flesta svenskar har. Det är viktigt av många skäl att hantera de här bolagen på bästa sätt.

Frågestund

Jag vill hävda att målarbetet för bolagen har varit lite eftersatt över tiden. Nu gör vi en ordentlig kapprustning och ser till att alla bolag får nya mål inom en treårsperiod. Det är viktigt av många skäl. Jag tycker att man i och för sig kan framföra en viss kritik mot de statliga bolagen men kanske framför allt mot de privata bolagen som ofta använder avkastningsmålet till marknadsföring. Inte minst bankerna har gjort detta, vilket jag har kritiserat flera gånger. Det finns flera skäl att revidera detta. Jag återkommer mer detaljerat i mitt nästa inlägg.

Anf. 64 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Tack för svaret! Omfattningen av det statliga ägandet ställer stora krav på oss att vara ansvarsfulla och långsiktiga ägare. Det är staten som ägare som ska presentera och fastställa de ekonomiska målen, och det är styrelsen som ska utarbeta bolagets strategi. Det är viktigt med klara och tydliga roller, men det är lika viktigt att det finns en dialog mellan ägare och bolagets ledning om såväl mål som strategi.

Regeringen har under de senaste åren arbetat aktivt med att ställa upp nya mål samt förtydliga målen för de statliga bolagen. De ekonomiska målen ses över. Tidigare har Peter Norman meddelat att de statliga bolagen även har fått i uppdrag att formulera hållbarhetsmål. För att säkra en god efterlevnad och uppfyllelse av de uppsatta målen måste staten noga följa upp utvecklingen.

Jag vill därför fråga finansmarknadsministern hur regeringen planerar att arbeta med uppföljningen av de mål som har satts upp för de statliga bolagen.

Anf. 65 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Ett exempel på dessa, som jag tycker, orealistiska mål är Nordea som har ett avkastningsmål på 15 procent. Det är viktigt att man kontinuerligt ser över de här målen beroende på bolagens verksamhet och också med tanke på ränteläget. Nu har vi en ränta på ungefär 1 procent. Om man ska gå upp till 14 procents avkastning på kapitalet har man en ganska saftig riskpremie i sina beräkningar. Om man säger att avkastningen ska vara 15 procent i ett bolag betyder det att personalen i princip får uppdraget att inte gå in i investeringar som är värda mindre 15 procent. Det är ett absurt resultat. Därför är det viktigt att anpassa avkastningsmålet efter ränteläget.

Dessutom har vi nu, som frågeställaren säger, gett bolagen i uppdrag att formulera hållbarhetsmål. Uppföljningen av dessa sker på kvartalsmöten där jag själv sitter med ordförandena i de större bolagen och min statssekreterare med ordförandena i de mindre. Det ska alltså ske åtminstone varje kvartal.

Begränsningar i det svenska laxfisket

Anf. 66 PETER JEPPSSON (S):

Herr talman! Regeringen i allmänhet och Centerpartiet i synnerhet har ofta hörts framhålla vikten av regelförenklingar och minskad byråkrati. Tyvärr kan jag konstatera att det svenska fisket upplever att byråkratin bara har ökat. Det gäller bland annat vägning av fisk, men det är

faktiskt än värre när det gäller förbudet mot krokfiske efter lax som infördes den 31 december.

Tyvärr tillåter landsbygdsministern att Havs- och vattenmyndigheten förbjuder något som är tillåtet i andra länder. Sanningen är den att myndigheten tillåts diskriminera svenska fiskare samtidigt som fiskare från andra länder inom EU får fiska som vanligt.

Herr talman! Jag vill med anledning av detta fråga om landsbygdsministern anser det vara rimligt att svenska medborgare ska diskrimineras i förhållande till medborgare i andra EU-länder på det sätt som jag har beskrivit.

Anf. 67 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Beståndssituationen för den vilda laxen är besvärande och allvarlig. Det har gjort att en rad åtgärder har måst tillgripas för att vi ska kunna återuppbygga bestånden på ett hållbart sätt så att de går att bruka utan att förbruka i framtiden. Just för tillfället är beståndssituationen allvarlig och ansträngd. Därför är det nödvändigt att svenska myndigheter inför begränsningar i fångstmöjligheter både vad gäller typ och användande av olika redskap och vad gäller utsträckning av fångstmöjligheter i tiden.

Anf. 68 PETER JEPPSSON (S):

Herr talman! Ministern kallar det en begränsning, men egentligen handlar det om ett förbud. I Finland har man tillåtit de få krokfiskare som finns kvar att hålla på tills de slutar. Varför kan vi inte ha ett liknande system i Sverige där de få fiskare som finns kvar kan få vara verksamma och slippa konkurser med mera, vilket det sannolikt kommer att innebära för våra svenska fiskare? De får inget stöd eller någon ekonomisk hjälp från våra myndigheter eller politiker.

Jag tycker att Finland är ett mycket bra exempel hur man skulle kunna agera. Jag vet att ministern i andra sammanhang har nämnt Finland som exempel på hur man kan göra med den här utfasningen. Den jämförelsen är irrelevant om vi inte fullt ut gör som Finland gör. En liten gnutta sunt förnuft skadar faktiskt inte även i den här frågan. Jag undrar om vi kan tänka oss ett system som i Finland.

Anf. 69 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Den direkta förvaltningen, efter det att ministerrådet har kommit överens med kommissionen och ibland med parlamentet i Europa om vilka fångstmöjligheter som ska finnas för olika arter, ligger i Sverige på olika myndigheter. Som frågeställaren säkert väl känner till är det förbjudet för mig att gå in och säga åt myndigheterna vad de ska göra eller inte göra och vilka beslut de ska fatta eller inte fatta. Skälet till detta är att det är den beslutsordning som vi har i landet. Jag känner inte till hur beslutsordningen ser ut i Finland.

Frågestund

Anf. 70 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! I dag kan vi läsa att regeringen har synpunkter på Telia Soneras ledning, i alla fall när det gäller styrelsen, och att Peter Norman har uttryckt att han vill se en förändring. Det är intressant att få reda på. Jag undrar vilken typ av förändring det är som Peter Norman och regeringen vill ha. Vad syftar förändringen till? Handlar det om en helt ny styrelse? Jag är lite intresserad av att få veta vad regeringens ståndpunkt är i den här frågan.

Anf. 71 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Jag har meddelat regeringens syn på den här frågan vid ett antal tillfällen under de senaste månaderna. Den är att vi tycker att det behövs ny och breddad kompetens i styrelsen och engagemang vad gäller framför allt hållbarhetsfrågor, vilket inte riktigt finns i dag och inte är tillfyllest. Detta beror på att Telia verkar på marknader som är besvärliga, bland annat diktaturmarknader i Asien och även marknader i södra Europa. Vi har därför sagt att vi gärna skulle se en förändring av detta i styrelsearbetet, och styrelseordföranden tycker själv att han inte ska stå i vägen för en sådan förändring och har meddelat att han tänker avgå vid nästa bolagsstämma.

Anf. 72 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jörgen Andersson lyfte det här med vad regeringen syftar till att använda de statliga bolagen till. Jag har påtalat tidigare att det är önskvärt med en jämställd bolagsstyrelse men kunde tyvärr inte höra i Peter Normans svar att man också avsåg att få en sådan. Det hade kanske kunnat få helt andra effekter på Telia om man redan tidigare hade gjort den förändringen i styrelsen.

Man kan se att det också i koncernledningen saknas nödvändig kompetens vad gäller antalet kvinnor. Mitt medskick till Peter Norman är att titta på vad man kan göra för att få en jämställd styrelse.

Anf. 73 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Tack för inspelet, Eva-Lena Jansson! Jag håller med om detta. Låt mig poängtera att till skillnad från den förra regeringen har den här regeringen ställt jämställdheten som ett mål högt upp på dagordningen. Det har lett till att hälften av ledamöterna i de statliga styrelserna är kvinnor. 41 eller 42 procent av ordförandena i de statliga styrelserna är kvinnor. Detta är en dramatisk förändring från hur det var under den tid som Eva-Lena Janssons parti hade regeringsmakten, och det är jag mycket stolt över.

RUT-avdrag för läxhjälp

Anf. 74 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! I går fattades beslut om läxhjälp-RUT, det vill säga skatteavdrag för läxhjälp för barn i grund- och gymnasieskolan. Många varnar för det här då det kan öka segregationen i skolan, och jag vill

därför rikta min fråga till integrationsminister Erik Ullenhag. Det man är rädd för är att de som redan har förutsättningar att få hjälp får ännu bättre förutsättningar. Sedan konkurrerar de med de andra eleverna, alltså de vars föräldrar inte kan hjälpa dem med läxorna och inte heller har ekonomiska möjligheter att använda sig av läxhjälp-RUT. De konkurrerar om samma utbildningsplatser senare i urvalssystemet. Det riskerar alltså att öka segregationen.

Min fråga är: Kan inte regeringen tänka sig att se till att alla skolbarn får rätt till läxhjälp? Det vore väldigt bra för integrationen.

Anf. 75 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Tack för frågan, Hillevi Larsson! Minskar läxhjälp-RUT segregationen? Nej, självklart skapar en åtgärd som läxhjälp-RUT inte en situation med mindre segregation. Är det samma sak som att vi skulle säga nej till möjligheten, för de föräldrar som vill, att handla tjänsten läxhjälp-RUT? Nej, det behöver inte vara slutsatsen av det i alla fall. Jag tror att det kan vara klokt att ge föräldrar som vill och kan möjligheten att använda sig av läxhjälp.

Hillevi Larsson tar upp en av de största utmaningarna som vi har när det gäller segregation, och det är situationen i skolor i mer utsatta områden och situationen i skolor som tar emot elever som är nyanlända till Sverige. Regeringen gör ett antal insatser för att höja nivån och för att nyanlända elever ska få extraundervisning upp till tre timmar i veckan för att klara av att komma in snabbare i den svenska skolan. Vi gör särskilda satsningar på de skolor som har det tuffast, därför att vi ser att skolan är den viktigaste vägen till att skapa mer rättvisa förutsättningar. En välfungerande skola minskar på allvar segregationen.

Anf. 76 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Man kan dess värre se att skillnaderna mellan elever på samma skola ökar, men framför allt ökar skillnaderna mellan olika skolor beroende på boendesegregationen. Det finns en stor risk att de som redan har bra förutsättningar nu får ännu bättre förutsättningar, och så växer klyftorna.

Läxhjälp-RUT är utformat så att till exempel familjer med försörjningsstöd inte har möjlighet att ta del av det, och det kan ju vara de föräldrarna som verkligen behöver det här stödet. Varför ska man satsa skattemedel, som det faktiskt handlar om, på familjer som redan har bättre förutsättningar när man i stället borde se till att alla barn i skolan får den här hjälpen?

Ekonomiskt sett skulle man kunna satsa på det. Regeringen skär ned gymnasieskolan med ungefär 2 miljarder de kommande åren, och så inför man samtidigt det här som bara hjälper vissa barn. Jag hoppas att regeringen tar tag i det här.

Anf. 77 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Jag kan lugna frågeställaren med att vi tar tag i skolfrågan på allvar. Vi har haft en skolpolitik som under lång tid har skapat en situation som gjort att alldeles för många har hamnat i ett läge där de inte får godkända betyg och därför hamnar på efterkälken. För att höja kunskapskraven och ge människor möjligheter har vi ett otroligt reform-

tempo. Jag nämnde tidigare ett par saker på integrationssidan, bland annat att nyanlända elever ska kunna få extra tid, till exempel i svenska, tre timmar i veckan och att vi utbildar lärare och rektorer i hur man bemöter nyanlända invandrarelever i svensk skola. Detta är en jätteutmaning för oss.

Det här är en ganska klassisk diskussion kring vad begreppen rättvisa och välfärd är. Vi har haft den här diskussionen kring RUT för ett antal år sedan, och då lät argumenten likadana som i dag från Socialdemokraterna. Det var fel och det var fult att man skulle kunna ha subventionerad städhjälp. Nu har ni svängt i den frågan. Vi får se var ni står om några år när det gäller frågan om läxhjälp-RUT.

Den allra viktigaste frågeställningen handlar om att skapa en situation där elever oavsett bakgrund ska ha lika möjligheter i skolan. Sedan är det alltid så när det gäller valfrihet att man drar åt olika håll, men jag tycker att det är bra att människor i mer utsatta områden också kan välja.

SLU i Skara

Anf. 78 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Nu när vi har massarbetslöshet måste vi utveckla jobb i hela landet. De areella näringarna, de gröna jobben, kan ge jobb i hela landet. Tyvärr leder regeringens politik till en centralisering, bland annat när det gäller Sveriges lantbruksuniversitet. Jag tänker närmast på SLU i Skara som har 400 elever, 120 anställda och närhet till livsmedelsproduktionen och till en varierad djurhållning.

I och med den centraliseringsiver som råder är SLU i Skara hotat. Kan och vill landsbygdsministern göra någonting åt det så att vi kan ha kvar en bra utbildningspolitik i hela landet?

Anf. 79 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Låt mig först slå fast att jag och många med mig tycker och vet att SLU:s verksamhet håller en synnerligen hög kvalitet och är mycket värdefull för de gröna näringarnas och verksamheternas utveckling och fortlevnad i vårt land. SLU:s verksamhet är dessutom viktig för samhället i stort. Jag bygger detta på att universitetet ofta rankas som det absolut främsta i världen på de områden där man bedriver undervisning och forskning.

Som svar på och kommentar till den frågeställning som har framställts är det emellertid bara att konstatera att SLU liksom andra universitet själva beslutar om sin interna organisation. Så har det varit, och så tycker jag att det ska vara också i framtiden.

Anf. 80 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det betyder att landsbygdsministern alltså inte har någon åsikt om den centraliseringsiver som finns inom SLU. Jag betvivlar inte ett dugg att det är en hög nivå på utbildningen inom SLU. Det är precis för att den är hög som vi måste ha kvar utbildningen i Skara. Där finns de areella näringarna, där finns närheten till en varierad djurhållning och där finns den gröna näringen, i Skaraborg och i Västsverige. Det skulle vara förödande för SLU som sådant med kvalitetskraven men

Anf. 81 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Samverkan mellan näring och akademi är enligt min mening viktig men också en lagstadgad uppgift för det här lärosätet likväl som för andra lärosäten. Det är varje lärosätes uppgift, och det inkluderar alltså SLU, att självt utforma hur den här samverkan ska ske och hur den bäst kan utvecklas på olika sätt.

Återigen måste jag säga, Monica Green, att SLU likväl som andra universitet och högskolor själva beslutar om sin organisation och hur deras administration ska vara uppbyggd. Det är alltså utgångspunkten när regeringen får signaler om att man vill göra förändringar.

Låt mig allra sist säga att såvitt jag känner till är något beslut i den delen inte fattat av SLU:s styrelse.

Frågestund

Rekrytering av personal till Försvarsmakten

Anf. 82 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Min fråga riktas till försvarsminister Karin Enström.

Frågestunden i dag blir en liten paus i den budgetdebatt som pågår och som återupptas om tio minuter. Där diskuterar vi bland annat personalförsörjningen till Försvarsmakten.

Alliansregeringen har öppnat nya vägar in till officers-, soldat- och sjömansyrket, som innebär att man ska genomgå en grundläggande militär utbildning, till vilken det pågår en intensiv rekrytering. I debatten blandas en mängd olika siffror och fakta med olika målsättningar om hur arbetet med rekryteringen går. Min fråga till försvarsministern är rätt och slätt vilken bild som gäller. Hur går det med Försvarsmaktens rekryteringsarbete?

Anf. 83 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Det är en viktig och avgörande del av hela den försvarsreform som har inletts och nu pågår. Därför är det naturligt att intresset för hur det går är stort. Vi från Regeringskansliets och departementets sida ställer stora krav på Försvarsmakten att ständigt rapportera hur det går. Vi ställer också krav på att man vidtar åtgärder om man upptäcker att något går mindre bra.

Jag vill understryka att det är myndigheten Försvarsmakten som ansvarar både för sin rekrytering och för kompetensförsörjningen. Där skiljer sig Försvarsmakten inte från andra myndigheter.

Vi kan se att det finns ett stort intresse bland ungdomar för att söka sig till Försvarsmakten. Under 2011 var det ungefär 14 sökande till varje utbildningsplats i den grundläggande militära utbildningen. Hittills i år har nästan 20 000 ansökningar inkommit om att få göra tester till drygt 3 000 platser. Det är alltså ett stort intresse för Försvarsmaktens verksamhet.

Anf. 84 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Man brukar rubricera personalförsörjningsreformen som en stor samhällsreform. När nu Försvarsmakten är en del av den reguljära arbetsmarknaden är det viktigt att samhället sluter upp kring rekryteringsarbetet. Vi ser en hel del reklam och kampanjinsatser, och Försvarsmakten meddelar att man fördubblar sin budget i det avseendet. I det sammanhanget är det viktigt att se till att rekryteringsarbetet inte sker enbart centralt. Också möten med människor på förbandsorter, med våra ambassadörer bland dem som har goda erfarenheter av att vara anställda eller ha tjänstgjort i Försvarsmakten, är mycket viktiga.

I de försvarsmaktsråd som nu växer upp bland annat i Blekinge och Skåne, där vi samarbetar med kommuner, länsstyrelser, näringsliv och utbildningssamordnare för att öka attraktiviteten kring detta, behövs en hel del stöd. Hur ser försvarsministern på det samarbetet med Försvarsmakten, och hur avser regeringen att stödja det?

Anf. 85 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Förutom ansökningar till den grundläggande militära utbildningen är just rekryteringen av både kontinuerligt och tidvis anställda en stor utmaning inte bara för Försvarsmakten utan för hela samhället. Att få arbetsgivare, det kan vara såväl offentliga som privata, att förstå varför man ska anställa en person som samtidigt har en uppgift i Försvarsmakten är nu den stora utmaningen. Försvarsmakten ska därför rapportera hur det går.

De kontinuerligt anställda har Försvarsmakten god kontroll på. Där uppfyller Försvarsmakten sina mål för i år. När det gäller de tidvis tjänstgörande ska kontrakt göras om utifrån den lagstiftning som riksdagen beslutade om så sent som i juni i år. Då gäller det att tillsammans med övriga samhället verkligen vara aktiv ute på fältet. Här finns det flera sätt att uppmärksamma goda exempel och visa den övriga Försvarsmakten hur man kan göra.

Utplanteringen av lax

Anf. 86 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Under de senaste veckorna har frågan om utplantering av lax i älvarna runt Östersjön diskuterats. EU-parlamentet har ställt sig bakom en ny förvaltningsplan för lax i Östersjön, vilket innebär att all utplantering av odlad lax i svenska älvar ska fasas ut. EU-kommissionen har ställt liknande förslag. Det kommer att innebära stora konsekvenser för fisket, också utanför detta hus.

Förslaget har skapat stor oro runt om i landet och kommer i förlängningen att påverka ett antal arbetstillfällen. Likaså kommer husbehovsfiske och fritidsfiske att påverkas. Det kommer alltså att ske förändringar på olika sätt.

Min fråga till landsbygdsministern är: Vilka åtgärder anser ministern är rimliga att vidta för att klara av den uppkomna situationen?

Anf. 87 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Sverige brukar vara pådrivande vad gäller att få fram förvaltningsplaner för olika områden och olika arter inom Europeiska unionen och dess fiskevatten, så även vad beträffar lax.

Men, herr talman, i det här fallet har Sverige motsatt sig antagandet av en plan som innebär att man tränger innanför det vi kallar för hav, det vill säga ger EU kompetens på de söta vattnen, och därmed omöjliggör den kompensationsutsättning som är mycket vanlig, vilket beror på att den fria vandrigen av lax under första halvan av 1900-talet omöjliggjordes av vattenkraftsutbyggnaden.

Anf. 88 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag fick dock inte svar på frågan om konkreta åtgärder. Ministern kanske kan återkomma till det i sitt nästa inlägg.

Det är oerhört viktigt att ta frågan på allvar. Det kommer att påverka det svenska fisket i Östersjön, och det kommer att påverka friluftsliv och sportfiske. Därför är det viktigt att ministern tar frågan på allvar. Det kommer dessutom att påverka kusten och den näring som är mycket viktig för att vi ska ha en levande kust.

Jag vill gärna höra vilka åtgärder ministern tänker vidta.

Anf. 89 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Vi tar frågan på största allvar eftersom den vilda laxen har en dålig beståndssituation men också för att det riskerar att omöjliggöra det som vi i vårt land hållit på med i ungefär ett sekel, nämligen kompensationsutsättning beroende på att vattenkraften många gånger omöjliggjort för den vilda laxen att gå upp i våra söta vatten och reproducera sig.

Vi har alltså inställningen, och driver den i ministerrådet och dess undergrupper, att vi ska ha en laxförvaltningsplan, precis som vi vill och ska ha det för andra arter och i andra vatten gällande fisk och fiske. Där emot ska vi inte gå in på de söta vattnen och inte heller omöjliggöra den kompensationsutsättning som är en förutsättning för sportfisket, husbehovsfisket och det yrkesfiske vi har och vill ha i vårt land.

Jobbcoach

Anf. 90 MEERI WASBERG (S):

Herr talman! Jag tror att många blev förvånade när de i går och i dag på morgonen fick höra om återrapporteringen av satsningen på jobbcoacher. Det är en ganska omfattande satsning som regeringen har gjort på jobbcoacher. Kritiken mot vad det skulle leda till, och kanske framför allt inte leda till, fanns redan före insatsen.

Frågan har varit uppe tidigare i dag, och jag vill försäkra mig om regeringens hållning. Kan det verkligen vara sant att regeringen inte drar några slutsatser beträffande förändring av arbetsmarknadspolitiken med anledning av det som nu har presenterats gällande det ideologiska experimentet med jobbcoacher.

Anf. 91 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Enligt min och regeringens uppfattning måste saker och ting utvärderas efter att en åtgärd varit i bruk någon tid. Därefter brukar det komma en tid av reflexioner, och sedan gör man en prövning om vi ska göra förändringar eller inte.

Så här långt kan vi glädjande nog konstatera att det finns positiva effekter med jobbcoacher. Det är de facto så. Den situation vi befinner oss i med varsel och i många fall påföljande uppsägningar samt en i mitt tycke redan alltför hög arbetslöshet gör att vi bör tillgripa de möjligheter som vi tillsammans kan arbeta fram för att bringa ned arbetslösheten och ge trygghet och jobb till så många som möjligt så att de kan bidra till utbyggnaden av vår välfärd.

Anf. 92 MEERI WASBERG (S):

Herr talman! Det är alldeles sant att man kan behöva utvärdera saker och ting, och det är just en utvärdering som har gjorts. Man brukar säga att goda råd är dyra, och i det här fallet blir det väldigt tydligt, för vi lägger 3 miljarder på dessa jobbcoacher, lika mycket som på folkhögskolor.

Frågan är fortfarande om regeringen inte drar några slutsatser av utvärderingen av jobbcoacherna och hur insatserna är konstruerade. Jag tror att vi var några stycken som tog oss lite lätt för pannan när vi hörde vilken typ av samtal som fördes av jobbcoacherna. Det var goda råd som man redan tidigare kunnat få på Arbetsförmedlingen om att man ska rikta en ansökan till den arbetsgivare man söker jobb hos och att man i sitt personliga brev bör beskriva varför man söker just detta jobb.

Goda råd är dyra. Dessa råd kostar oss 3 miljarder.

Anf. 93 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! I de tider vi lever i är det att konstatera att detta är en bland de utpräglad konjunkturberoende insatser som regeringen har gjort för att minimera den öppna arbetslösheten. Efter den utvärdering som nu är gjord kommer en tid av reflexion, som jag sade i mitt första inlägg. Därefter kanske det vidtas någon åtgärd. Men först sker utvärdering och sedan reflexion. Vi måste ta den situation vi är inne i på allvar och vidta de åtgärder som är möjliga att vidta för att bringa ned den alltför höga arbetslösheten, som riskerar att bli än högre om vi inte gör någonting.

Anf. 94 TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund med regeringen avslutad. Vi tackar deltagande statsråd och ledamöter.

Anf. 95 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Staffan Danielsson och Centerpartiet verkar vara i opposition mot regeringen. Staffan Danielsson har under lång tid kritiserat att vi lägger för lite pengar på försvaret. Han har påpekat detta under

flera år. Ändå röstar Staffan Danielsson med regeringen hela tiden. Men regeringen är tydlig med att pengarna räcker för det försvar vi behöver i dag.

Staffan Danielsson pratar också om att han vill ha fler FN-ledda insatser. Vi har aldrig haft så få FN-ledda insatser som i dag. Vi har 25–30 personer uppsatta på FN-listan utifrån Sveriges perspektiv. Där går också Staffan Danielsson emot.

Staffan Danielsson lyfter fram framtidens miljö, kanske inte som ett hot, men som en fara, vilket i och för sig gläder mig. Men på den punkten, som jag själv pratar om, drar regeringen ned anslagen, till exempel till MSB, vilket står helt i motsats till vad försvarsminister Karin Enström sade i april månad.

Staffan Danielsson säger även att det behövs minst 60–80 JAS-plan. Det är ungefär vad Försvarsmakten säger. Men regeringen säger 40–60.

På punkt efter punkt märker jag att Staffan Danielsson och Centerpartiet går helt emot regeringens intentioner. Ni ligger kanske närmare oppositionen i många av dessa frågor.

Anf. 96 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag är en lojal centerpartist. Jag är också mycket lojal med Alliansen och regeringen. Men det gäller att diskutera med högt i tak framåt i tiden och göra bedömningar.

Försvarsbudgeten står jag helt bakom. Den ligger där den ska ligga i dagens läge. Ingen människa eller regering är perfekt, men vi gör så gott vi kan, och vi har en bra försvarsbudget.

Tillåt mig däremot att resonera och fundera inför framtiden. Peter Rådberg, jag och andra jobbar med omvärldsanalyser inför kommande försvarsbeslut. Min bedömning är att det finns en hel del som talar för att budgeten kan behöva stärkas på sikt. Vi får se var vår analys landar och hurdant resultatet blir. Men min bedömning är i dagsläget att det är mycket som pekar på att vi behöver mer pengar till försvarsbudgeten, inte mindre.

Vad gäller FN-ledda insatser har Peter Rådberg helt rätt. Centerpartiet och jag tycker liksom Miljöpartiet att det är bra att Sverige deltar i internationella fredsinsatser. Ofta sker de under Natoledning med FN-mandat. En del sker i Afrika under direkt FN-ledning. Jag tycker att det vore intressant och bra om vi kunde delta i sådana insatser också. Jag uppfattar att det finns en öppenhet i regeringen i den frågan.

Vad gäller JAS Gripen-systemet innebär dagens beslut att riksdagen säger att 40–60 JAS Gripen ska uppgraderas. Min bedömning, med de kunskaper och insikter jag har nu, är att mycket talar för att det borde vara minst 60. Det är också det lägsta antal som överbefälhavaren har nämnt. Försvarsmakten och ÖB säger att Gripen måste uppgraderas för att möta kvaliteten på stridsflygplanen i vår omvärld 2030–2040. Varför anser Miljöpartiet att man vet bättre än Försvarsmakten? På vad bygger ni uppfattningen att vi i framtiden klarar oss utmärkt med de plan som togs fram på 80-talet?

Anf. 97 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Miljöpartiet har sagt att vi kan tänka oss att uppgradera de C/D-plan som finns i dag och utgå från de 100. Jag försökte förklara

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

vad kontentan blir med JAS-planen: Vi kommer att ha 30–35 stycken som är gripbara om det skulle bli en kris. Vi kommer att minska från dagens drygt 100 ned till högst 50, kanske 35–40. Det var det beslut som Staffan Danielsson ställde sig bakom. Det där får jag inte ihop. Regeringen säger att hotbilden i vår omvärld har ökat, men drar samtidigt ned. Regeringens politik går inte ihop. Det är min stora kritik.

Jag skulle också vilja fråga Staffan Danielsson om hotbilden. Centerpartiet tycker väl ändå att miljön, cyberhot och terroristhot är någon form av hot mot vår säkerhet. Men hur ser Centerpartiet och Staffan Danielsson generellt på hotbilden? Löser man detta genom att lägga dessa 90–100 miljarder på ett nytt JAS-projekt? Är det detta som är lösningen på morgondagens hotbild? Jag har förklarat hur Miljöpartiet ser på den. Vi har en helt annan syn på hur morgondagens hotbild ska mötas. Vilken är Centerpartiets uppfattning i den frågan?

Anf. 98 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Sverige behöver ett starkt flygvapen. JAS Gripen behöver uppgraderas till E-versionen. Det är intressant att Miljöpartiet tydligen vill ha fler C/D-flygplan, vilket försvaret har sagt inte räcker till. Det är ett lite anmärkningsvärt resonemang.

Vårt försvar är viktigt. Självklart finns det också andra hot. Det finns klimathot och många andra omvärldshot. Vi måste verka för fred och stabilitet i vår omvärld. Men Sverige är ett viktigt land i Norden. Vi är det största landet i Norden. Det är viktigt att vi tar vårt ansvar för fred och säkerhet, åtminstone i nivå med vad andra länder gör. Det är också ett skäl till att jag har diskuterat försvarsbudgeten. Sveriges försvarskostnader räknat i procent av bnp har sjunkit. Vi ligger lägst i Norden nu. Det är också en faktor som talar för att en kommande bedömning kan landa i att det behövs en förstärkning. Vi får se.

Anf. 99 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! På punkt 1 om anslagen avstår jag från att delta i beslut eftersom Sverigedemokraternas ram är större än regeringens.

På övriga punkter yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Det kan vara värt att notera att på tre av punkterna utgörs majoriteten av den samlade oppositionen, och på fyra av punkterna utgörs majoriteten av regeringen plus Sverigedemokraterna, och i vissa fall enstaka rödgröna partier.

Regeringen och Socialdemokraterna har samma utgiftsram för hela området Försvar och samhällets krisberedskap. Miljöpartiet och Vänsterpartiet har avsevärt lägre utgiftsramar än regeringen. Sverigedemokraterna har avsevärt högre utgiftsram än regeringen.

Partierna skiljer sig alltså mycket åt när det gäller vad man anser om volymen på försvaret, men partierna skiljer sig också mycket åt vad gäller inriktningen.

Regeringen vill ha ett litet yrkesförsvar som kan flygas ut lite varstans i världen. Där ska det ta till vara Natoländernas och EU-ländernas intressen.

Socialdemokraterna har en försvarspolitik snarlik regeringens, men det finns samtidigt ett uttalat intresse för territoriellt försvar och värnplikt. Dock finns det inga konkreta förslag från Socialdemokraterna om att starta upp värnplikten för att kunna skapa större territoriella förband. Värnplikten är inte en avskaffad funktion utan en vilande funktion som snabbt kan återtas.

Vänsterpartiet betonar värnplikt, hemvärn och nationella skyddsstyrkor.

Som jag ser det borde den samlade oppositionen kunna lägga fram ett konkret förslag om värnplikt som en metod att fylla på förbanden om kontraktssoldaterna inte räcker. Medel för detta kan skapas inom ramen för regeringens budget om det militära biståndet till andra länder minskas.

På området Försvar och samhällets krisberedskap har partierna alltså avsevärt olika åsikter om såväl volym som inriktning.

Sverigedemokraternas försvarspolitik är såväl traditionell som framsynt. Den är traditionell därför att vi hävdar att försvaret av Sverige ska vara försvarets viktigaste uppgift, som förr i tiden. Vi vet att väldigt många svenskar tror att det fortfarande är så. Regeringens insatsförsvar har diskuterats alltför lite och införts utan bred folklig debatt.

Sverigedemokraternas politik är framsynt därför att den tar fasta på en bred, diversifierad hotbild.

Troligen kommer flera partier att börja dra samma slutsatser som Sverigedemokraterna, men nu väntar många på resultatet av Försvarsberedningen.

Många enskilda allianspolitiker går ut med debattinlägg som talar om ett behov av ett starkare svenskt försvar. Dock är det meningsyttringar som hittills inte påverkat regeringens försvarspolitik alls.

Försvaret innan insatsförsvaret kallades invasionsförsvaret. Sverigedemokraternas vision av ett framtida svenskt försvar kallar vi existensförsvar. Det har tillkommit många nya hotbilder som inte fanns förr: informationsteknologiska hot, hot från terrorism, segregation med mera. Totalförsvaret, om vi har något, har flera fronter att bevaka än någonsin tidigare.

Försvarsbesluten grundar sig på en bedömning av hotbilderna mot Sverige och metoderna att konkret med säkerhets- och försvarspolitik minska dessa hotbilder. Vad man ofta diskuterar är den aktuella hotbilden. Den aktuella hotbilden påverkar alla partiers försvarsbudgetar. Är den aktuella hotbilden hög ökar alla partier sina försvarsanslag. Är den aktuella hotbilden låg minskar alla partier sina försvarsanslag. Det gäller naturligtvis också Sverigedemokraterna.

Den aktuella hotbilden bedöms utifrån hur länder med avsevärd militär kapacitet eller grupperingar inom länder med förstörande kapacitet kan och vill angripa.

Ryssland är en militärmakt som naturligtvis alltid analyseras, inte bara i Finland utan även i Sverige. Den aktuella hotbilden säger att Ryssland inte vill och inget har att vinna på att hota länder i väst. Det finns alldeles tillräckligt med avskräckande system inom Nato för att en rysk attack skulle vara tänkbar. Vi vet förvisso att Putinadministrationen har stormaktsambitioner och gärna vill expandera. Arktis, Östersjön och de

baltiska länderna är områden där Ryssland är ett aktuellt hot. Ryssland självt är även hotat av islamister i söder.

Så långt om den aktuella hotbilden.

För oss sverigedemokrater är den potentiella hotbilden lika viktig som den aktuella hotbilden. Den potentiella hotbilden utgörs mer begränsat av de faktiska militära kapaciteterna i sig. Känner vi inte framtiden kan en potentiell hotbild utvecklas till en aktuell hotbild utan att vi kan förutse det.

Om den aktuella hotbilden ökar måste Sveriges militära kapacitet ökas snabbt. Det kan vi bara göra om vi redan har ett försvar av en viss volym och med beredskap att skydda vårt land. Vi måste alltid ha ett försvar på en grundläggande nivå om det finns en potentiell hotbild. Ett försvar på en grundläggande nivå har en viss beväpning och en omedelbar styrka att slå tillbaka. Men ett försvar på en grundläggande nivå rymmer också en personalresurs av officerare som kan utbilda mer personal vid ett behov att snabbt öka vår militära kapacitet i framtiden. Sverigedemokraterna anser att vi behöver ett existensförsvar på en grundläggande nivå. Vi baserar detta på sex olika faktorer:

1. Den aktuella hotbilden kräver att vi kan hävda oss mot Ryssland i Östersjön.
2. Den potentiella hotbilden rymmer ett kraftigt rustande Ryssland, ett ökat terrorhot och ett segregerat Sverige.
3. Europa har rustat ned kraftigt. Sverige måste ta eget ansvar.
4. Framtiden blir mer osäker. Vi vet lika lite om Europas kommande stabilitet som om kommunistpartiet i Kina sitter kvar ett år till eller hundra år till. Vi vet inte om det islamistiska hotet kommer att öka eller minska.
5. Ska vi solidariskt arbeta för säkerhet med de nordiska och baltiska länderna måste vi ha en militär kapacitet att stoppa in i samarbetet.
6. För att kunna fungera i partnerskap med Nato måste vi ha en avsevärd militär kapacitet och kunna utlova fasta åtaganden.

Hur stor är då grundnivån i det svenska försvaret? Vad är det som är grundnivån? Det kan diskuteras. Vi har sagt att visionen bör vara sex mekaniserade brigader och tre kustartilleribrigader. Andelen anställda ska vara större än i det gamla invasionsförsvaret, men förbanden måste även försörjas med en selektiv värnplikt. Genom en hög andel anställda, enligt vårt förslag, är knappt hälften av brigaderna direkt insättningsbara.

Här kan jag invända mot regeringens propåer om att Sverigedemokraterna vill ha ett förrädsställt försvar. De arméstridskrafter vi föreslår är mellan två och tre gånger så omfattande som regeringens. Om vi då har knappt hälften av det i förråd i väntan på övning eller mobilisering är vårt försvar och våra gripbara arméstridskrafter minst lika stora som regeringens.

Luftvärn finns i brigaderna, men det behövs också ett utökat fristående luftvärn. Kärnan i luftförsvaret blir 100 operativa Gripen E med moderna sensorer och robotar.

Flottans fartyg måste bestyckas på ett adekvat sätt, ställt mot uppgifterna de byggs för. Visbykorvetterna drivs till färdigställande med hjälp av ökade investeringar.

Sverigedemokraterna har, som sagts inledningsvis, en mycket större utgiftsram för försvaret än regeringen har. Varje år utökas ramen med 2 miljarder för att år 2016 vara 8 miljarder kronor större än regeringens utgiftsram för försvaret. Hur den ökade ramen skulle kunna användas är naturligtvis i huvudsak efter angiven politisk inriktning en sak i första hand för Försvarsmaktens analys.

På materielsidan kan vi konstatera att Gripen E, den så kallade super-JAS, är underfinansierad med 548 miljoner kronor per år under en tioårsperiod. Det finansieras i Sverigedemokraternas förslag.

Det underskott i den tioåriga investeringsramen som överbefälhavaren dramatiskt i somras informerade om är 25 miljarder kronor. Om inget görs åt detta underskott måste försvarsledningen kanske offra ett helt vapenslag för att få ekonomisk balans. Det är såklart helt oacceptabelt. Från år 2014 finansierar SD bort det underskottet i vårt förslag.

Utöver dessa två höjda materielanslag har vi ytterligare 6,3 miljarder under fyraårsperioden för offensiva satsningar på försvarsmateriel.

Med dessa ord om vår övergripande försvarsinriktning vill jag redovisa några konkreta upprustningar som ryms i våra anslag under budgetperioden 2013–2016. Jag börjar med år 2013.

Med början år 2013:

- paus i det militära biståndet till andra länder för att spara pengar till det svenska försvaret som beräknas vara cirka tio år
- uppstart av selektiv värnpliktsutbildning för att börja fylla mekaniserade brigader och kustartilleribrigader
- återuppsättning av militärkommando Gotland, till vilket senare en halv brigad knyts
- rejäla höjningar av anslaget till försvarets forskning och teknikutveckling
- rejäla höjningar av anslaget till försvarets radioanstalt, FRA
- rejäla höjningar av anslaget till totalförsvarets forskningsinstitut, FOI
- rejäla höjningar av anslaget till försvarsexportmyndigheten, FXM
- anställning av särskild personal inom hemvärnet och de nationella skyddsstyrkorna för att öka möjligheten att bistå vid civila kriser
- återuppsättning av särskilda beredskapspoliserna med 1 500 civilpliktiga inom utgiftsområdet Försvar och samhällets krisberedskap, där särskilda beredskapspoliserna tillhör Rikspolisstyrelsen.

Med början år 2015:

- uppstart av Marinbas Öst
- uppstart av flygflottiljen F 16.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

Med början år 2016:

- tre veckors krigsförbandsövning med hel brigad
- uppstart av Marinbas Väst.

För att förklara mitt ställningstagande på de tre punkter i betänkandet där vi faller regeringen vill jag anföra följande.

Regeringen faller troligen på punkt 3, Objektsramar, som de inte vill införa. Objektsramar är en redovisningsform som visar ett materielslags totala kostnad under hela dess livslängd. Objektsramar underlättar en överblick över försvarets materiellkostnader och är en avsevärd fördel för bra politiska beslut.

Regeringen faller troligen på punkt 7, Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum, Swedec. Regeringen vill lägga ned Swedec för att införliva det i Ing 2. Syftet är att kunna minska antalet anställda. Den samlade oppositionen anser att nedläggningen av Swedec kan riskera enhetens funktionalitet. Swedec blir kvar.

Det har tidigare i debatten varit en diskussion om vem som röstar på vem. Jag vet att det i betänkandet fanns bara en reservation om att behålla Swedec, och det var Sverigedemokraternas reservation. Men de övriga partierna har ångest för att stödja förslag från Sverigedemokraterna, även bra förslag. Då fick vi rösta på Socialdemokraterna i stället, och det gick ju bra. Men jag tycker inte att Moderaterna ska slå sig för bröstet, för de har samma ångest och kan inte heller rösta på ett bra sverigedemokratiskt förslag.

Regeringen faller troligtvis också på punkt 8, Frivilligorganisationer. Den samlade oppositionen anser att det är viktigt att frivilligorganisationerna har ett fast anslag i försvarsbudgeten. Om deras anslag går in under Försvarsmakten är det risk att frivilligorganisationerna inte får det de behöver från Försvarsmakten. Frivilligorganisationerna ska inte konkurrera internt inom Försvarsmakten om pengar och uppdrag utan ha egna anslag. Frivilligorganisationerna ökar försvarets folkliga förankring.

Vad gäller beställning av Gripen E stöder vi regeringen beträffande beställningen. Skillnaden är att vi är beredda att stödja en beställning oberoende av en kostnadsdelning med Schweiz. Får vi ingen kostnadsdelning nu är beställningen ändå motiverbar med tanke på vår kommande försvarsmaterielförsörjning och kommande exportmöjligheter.

I dag har tyvärr många av de svenska försvarsindustrierna utländska ägare. Men fortfarande har det stor betydelse för Sverige att industrierna utvecklar och producerar materiel i landet. Det har även en strategisk betydelse för försvaret.

En försvarsindustristrategi bör upprättas där vi tydligt definierar våra säkerhetspolitiska intressen kopplade till särskilda kompetenser i fråga om tillverkning av eller handel med försvarsmateriel. Det skulle innebära att vi kan köpa svensktillverkade system i särskilt angelägna fall utan att behöva tillämpa öppen upphandling, som andra länder inom EU gör.

När vi köper svenskt försvarsmateriel som är producerat med högteknologi sker en stark ekonomisk återkoppling i samhällsekonomin. Möjligheten till kommande exportorder för Gripen E är exempelvis mycket stor, och Gripen är i högsta grad en tillväxtpolitisk fråga.

När stora, tekniktunga affärer görs upp med för oss allmänt viktiga industriländer bör en stat-till-stat-överenskommelse eftersträvas från svensk sida. Dels ger det oss bättre chanser till export, dels kan vi säkra att svensk försvarsindustri inte lämnar Sverige i samband med en större affär.

Herr talman! Ett starkt försvar är en hörnsten i ett tryggt Sverige.

Anf. 100 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Det fanns nästan ingen ände på de förmågelyft, sett över hela den svenska säkerhetspolitiken, som Mikael Jansson och Sverigedemokraterna vill åstadkomma med sin marginellt större budget än regeringen.

Jag fastnade särskilt för uttrycket att den svenska örlogsflottan ska bli tillräckligt stor för att kunna möta Ryssland i Östersjön. Sverige är, som flera har framhållit, ett stort land med skandinaviska mått mätt. Men Ryssland har i dag 140 miljoner invånare och gör satsningar på sitt militära försvar som jag i siffror relativt sett tror till och med överträffar de siffror som Sverigedemokraterna i opposition vill föreslå.

Det får mig att ställa en fråga. Sverigedemokraterna har ju inte direkt ställt upp på den nya säkerhetspolitiska doktrin som innebär att vi bygger säkerhet tillsammans med andra. Sverigedemokraterna har till exempel sagt nej till deltagande i EU battlegroups och till den nordiska stridsgruppen, eftersom man inte tycker att den är tillräckligt nordisk, som det har hetat. Man vill inte heller – om jag nu ska citera Mikael Jansson rätt av från talarstolen – gå Natos ärenden. Jag uppfattar det så att man inte vill delta i Natooperationer.

Min fråga till Mikael Jansson blir till syvende och sist: Tror Mikael Jansson på att vi kan möta allvarliga säkerhetspolitiska utmaningar från stormakter i vår närhet helt på egen hand?

Anf. 101 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Svaret är ganska enkelt: Nej. Vi säger alltid att vi tror väldigt mycket på det nordiska försvarssamarbetet. Vi vill driva det så långt som det bara är möjligt. Vi är emot ett Natomedlemskap för Sverige, men vi är för partnerskapet. Ska vi vara bra partner inom Nato måste vi ha militär kapacitet att kunna sätta in för att verkligen visa att vi kan bidra samtidigt som vi får något.

Att möta och hejda en storskalig rysk attack kan vara svårt. Det kan vi inte göra på egen hand. Men vi ska kunna ha en avskräckande effekt, och tillsammans med andra ska vi kunna möta det ryska hotet.

Vi tror inte att det är nära förestående. Vi vill rusta Sverige för en osäker framtid, där vi har en kapacitet så att vi även kan öka den militära förmågan, om vi så skulle behöva.

Vi är emot EU:s neutralisering och därför också mot Nordic Battlegroup. Vi har sagt att vi är emot hela systemet med Nordic Battlegroup, i och med att det innebär EU:s militarisering. Men vi har inte sagt att de inte är tillräckligt nordiska. Det citatet var kanske felaktigt.

Anf. 102 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Nej, det var det inte. Det är ett citat ur en av Sverigedemokraternas motioner för ett par år sedan, där just den här frasen

fanns, att man ville se en *helt* nordisk battlegroup. Jag förmodar att man då tänkte på länder som Irland, någon baltisk stat och vad vet jag.

Det Mikael Jansson försöker förklara för oss är väldigt intressant. Han säger: Vi kommer nog inte att på egen hand kunna möta allvarliga utmaningar mot vår säkerhet, utan vi kommer att behöva hjälp.

Samtidigt ger han uttryck för att såvitt avser själva verkstaden, att verkligen göra något, ska vi inte komma till vare sig Natos eller EU:s hjälp. Jag har svårt att förstå honom på något annat sätt.

Det är ju fint att man har ett partnerskap. Men ett partnerskap med Nato i det här fallet är naturligtvis ingenting värt om det inte får någon form av innehåll. I så fall kommer det svenska partnerskapet i Nato att bli ungefär av samma värde och betydelse som Vitrysslands partnerskap med Nato.

Jag blev, herr talman, imponerad av de många anslagshöjningar inom utgiftsområde 6 som Mikael Jansson föreslog. Men jag vill erinra om att det viktiga inte är att anslå nya medel. Det viktiga – och det som alltid borde diskuteras här i kammaren – är vad vi ska uppnå med de skattemedel som vi satsar på olika verksamheter. Där har Mikael Jansson så här långt blivit oss svaret skyldiga.

Anf. 103 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Tanken var inte att Nordic Battlegroup skulle vara knuten till EU. Det skulle jag kanske ha skrivit. Vi vill ha en paus i militärt bistånd. När vi återgår till militärt bistånd ser vi gärna att det sker i form av en battlegroup som är från Norden, dock ej knuten till EU.

När det gäller samarbetet vill vi inte ha det fulla medlemskapet i Nato, men vi vill gärna ha partnerskapet. Tar vi tillsammans med de nordiska grannländerna ansvar för säkerheten i Norden är Nato tacksamt för det. Vad jag förstått av alla resonemang vi haft med Nato accepterar det att vi ett nordiskt försvarssamarbete som är ganska långtgående.

Vitsen med ett starkt svenskt försvar är att vi har en avskräckande förmåga och en trovärdighet i att kunna möta en fiende så att vi avskräcker från att det någonsin kan bli en verklighet. Det var mitt svar.

Anf. 104 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag är lite grann inne på Allan Widmans frågor. Jag blir lite mörkrädd när jag hör dig, Mikael Jansson.

Du säger att Europa drar ned på sitt försvar, och då ska Sverige höja. Du talar väldigt mycket om att Sverige klarar sig självt. Jag sade i mitt anförande att ensam inte är stark. Du talar precis tvärtom, ensam är stark. Vi klarar detta på egen hand.

Du talar väldigt mycket om att vi ska bygga upp ett starkt försvar. Det gör Mikael Jansson i en tid där vi aldrig har haft så stor fred som vi har just nu. Vi lever lyckligtvis i en tid där Europa är väldigt homogent.

Vi har en fredlig tid. Ryssland rustar i och för sig upp. I den perioden laddar Sverigedemokraterna kanonen så mycket det någonsin går. Jag vet inte var Sverigedemokraterna ser sin hotbild.

Ett svar som Mikael Jansson ger är att för att finansiera detta så ska man stoppa biståndet. Sedan har du tio års tid för att ta hem de pengarna. Där kommer nästa bild av hur Sverigedemokraterna ser på världen utanför Sverige.

Vi ska inte hjälpa andra, utan vi ska försöka att hjälpa oss själva. Det är precis som jag försökte säga. Det kommer inte att gå. Vi lever, oavsett vad vi tycker och tänker om detta, i en värld där vi är väldigt knutna till varandra.

Världen klarar sig inte själv. Vi klarar oss genom att vi samarbetar inom EU eller deltar i andra projekt. Sverigedemokraterna för en politik som går åt precis fel håll.

Min första fråga blir: Hur tänker sig Mikael Jansson att man ska kunna försvara sig om det eventuellt blir en konflikt? Den andra frågan är: Hur ser hotbilden ut för Mikael Jansson? Kan du beskriva den?

Anf. 105 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är ganska märkligt att Peter Rådberg vill samarbeta mer militärt. Är Rådberg för Natomedlemskap? Är Rådberg för EU:s militarisering? Det låter så.

Det vi säger innebär inte isolering. Vi har aldrig talat om isolering. Vi har aldrig någon gång sagt att Sverige klarar sig självt. Vi vill att vi ska samarbeta, helst inom Norden. Ett nordiskt försvarssamarbete skapar en möjlighet att garantera vår säkerhet och trygghet.

Det sker mycket samarbete. Vi är också för partnerskapet i Nato för att konkret när vi har militär kapacitet kunna vara partner i Nato och också bidra med någonting. Det är en förutsättning. I de baltiska frågorna är Gotland väldigt viktigt.

Detta med tio års paus för militärt bistånd har föregåtts av en period med en paus i svenskt försvar. Man lade ned enheter och minskade utgifterna så mycket så att vi var helt utan en försvarsförmåga. Det kallades den operativa pausen. Nu måste vi ha en paus i militärt bistånd för att återta den svenska försvarsförmågan.

Samarbete sker också på försvarsmaterielsidan. Den svenska försvarsmaterielindustrin ingår avtal och har samarbete med andra länder. Vi är inte isolerade, och Sverigedemokraterna föreslår ingen isolering.

Anf. 106 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag blir riktigt klok på Mikael Janssons svar. Jag ställde också en fråga om hotbilden som du inte riktigt svarade på.

Hur ser Sverigedemokraterna på morgondagens hotbild? Du talar nästan uteslutande om det militära hotet. Du står här och radar upp den ena utgiften efter den andra enbart rent militärt.

Ser Mikael Jansson morgondagens hotbild utifrån någon form av en rysk invasion eller någonting liknande? Du säger inte ett ord om miljöhot och säger ingenting om cyberhot, ökad kriminell brottslighet, och så vidare.

Morgondagens hotbild ser helt annorlunda ut. Det är de flesta helt överens om. Jag skäller på regeringen för att den håller med i sak men inte gör någonting, enligt vårt sätt att se. Hur ser Sverigedemokraternas hotbild ut?

Jag vill att du ska utveckla detta med Ryssland. Du har varit på ungefär samma öppna seminarium. Vi har fått en ganska tydlig bild av hur man ser på rysk ekonomi och så vidare. Jag hade själv ett anförande om att Ryssland drar sig inåt.

Enligt alla experter kommer inte Ryssland att ha förmåga eller ens vilja att sträcka sig utanför sitt närområde. Det finns inte den möjligheten. Det måste finnas någon koppling mellan det som Mikael Jansson säger när han radar upp alla tillskotten till försvaret och hotbilden.

Finns det ingen hotbild så finns det väl ingen anledning att lägga alla dessa miljarder på ett ökat försvar. Det måste finnas någon form av koppling. Jag vill att Mikael Jansson förklarar den för mig.

Anf. 107 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Vad gäller utgifterna har många här innan sagt att Sveriges försvarsutgifter är mycket lägre än våra grannländers. Vi föreslår att försvarsutgifterna ska öka så att de blir mer i paritet med de i grannländerna.

Överbefälhavaren varnar oss för att försvaret urgröps, materielen förfaller och att vi inte kan uppgradera materielen, vilket gör att vi tappar vår försvarsförmåga. Miljöpartiet vill minska försvarsanslaget. Vad kommer att hända då?

Angående hoten vill Rådberg ha 100 C/D-plan till försvar av Sverige. Det måste väl vara mot ett militärt hot som du menar att de planen ska användas.

Diversifiering av hotbilden är någonting vi alltid talar om. Det erkänner vi. Men det finns också militära hotbilder. Det måste vara därför som Rådberg vill ha 100 C/D-plan operativa i Sverige. Du är egentligen inne på samma linje.

Anf. 108 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Det betänkande vi nu debatterar handlar väldigt mycket om hur vi ser på den framtida försvars- och säkerhetspolitiken. Det finns också skillnader i bedömningar som påverkar de olika budgetförslagen som läggs fram från partierna.

Vi i Vänsterpartiet presenterar i vår budgetmotion en politik som vi ser som ett helhetsalternativ till regeringens budget. De olika delarna behöver sättas i sitt sammanhang för att man ska se den linje som vi lägger fram i vårt budgetförslag.

När vårt förslag till budgetram nu inte fått gehör redovisar vi i ett särskilt yttrande till betänkandet vår politik för ett Sverige med en bättre framtid. Det handlar om punkt 1.

Det viktigaste målet totalt är som alltid full sysselsättning, samhällsnyttiga investeringar, bostadsbyggande och bättre kvalitet i vården, skolan och omsorgen.

Jag ska i anförandet ta upp några viktiga krav på detta område, utgiftsområde 6, som berör försvaret och samhällets krisberedskap. Jag ska börja med att yrka bifall till reservationerna 3 och 8, så att jag inte glömmer det.

Herr talman! Försvaret har genomgått stora förändringar de senaste åren. Vi har gått från värnpliktsförsvar till ett yrkesförsvar där övergången har blivit mycket mer smärtsam än vad regeringen trodde och kunde förutse. Det påverkar naturligtvis vår försvarsförmåga.

Framför allt är det problemen med personalförsörjningen som är akuta. Rekryteringen hackar. Vi har många avhopp. Vi har också obesatta befattningar. Allt detta måste förändras.

Vänsterpartiet är fortfarande övertygat om att ett försvar byggt på värnplikt är både bättre och mindre kostsamt än det vi har i dag. Det ger dessutom en bättre folkförankring. Vi är övertygade om att det är en följd av att ha ett värnpliktsförsvar.

Det är något som är viktigt för ett alliansfritt land som Sverige. Vi ska komma ihåg att Sverige fortfarande är alliansfritt hur mycket man än talar om samarbeten.

Vänsterpartiet tror att vi kan genomföra förbandsverksamheten till lägre kostnad än nu. Förbättrad planering och en annan organisation kan ge de effekterna. Vi vill i framtiden se en ökning av hemvärnets verksamhet. Det är troligen en av de viktigaste bitarna för att vi ska kunna bibehålla vår försvarsförmåga och dessutom få till en personalförsörjning, oavsett organisation, som är nödvändig i alla lägen.

Vi vill samtidigt ha ett tidigare utdragande ur Afghanistan – det kan vi spara pengar på – och ett slopat deltagande i EU:s stridsgrupper. Vi ser inte dem som något alternativ till en helt FN-ledd aktion eller fler FN-ledda aktioner. Det är något som vi egentligen borde se mycket mer av framöver.

Vi tror att det även går att spara på materielsidan. Jag kommer att återkomma till det, för det handlar rätt mycket om JAS. Det vi däremot vill är att påbörja en ökad satsning på samhällets kris- och katastrofberedskap. Kriser och katastrofer kommer att vara ett större framtida hot än vad vi har sett hittills. Inte minst klimatförändringarna kommer att påverka och är då ett reellt hot. De senaste dagarnas snöväder kan kanske vara ett tecken på det.

Herr talman! Jag återkommer till materielsidan. Vi har nyligen inlett en process där en ny version av JAS Gripen ska köpas in. Det är en enormt kostsam satsning. Vi menar att det inte föregåtts av en beredning som är tillräcklig. Den hearing som genomfördes tidigare i höst visade, enligt vår mening, på fler brister i processen.

Detta är troligen den mest kostsamma investering vi kommer att vara med om inom överskådlig framtid inom försvarspolitiken. Beslutet borde ha väntat tills den uppstartade Luftförsvarsutredningen kommit fram till om det finns ett behov av detta stridsflygssystem – det var något som Allan Widman också var inne på – eller om det ska ställas mot andra behov inom luftförsvaret eller inom andra försvarsgrenar eller inom andra stridskrafter.

Vi menar också att det inte finns någon hotbild inom överskådlig framtid som motiverar ett beslut om en uppgradering av JAS Gripen. Det har hittills inte visat sig någonstans, tycker vi.

Dessutom kan vi befara att kostnaden kommer att öka över tid. Det har redan figurerat olika siffror, den ena större än den andra. Och vi kan konstatera att ÖB till exempel framhållit att det saknas 5 miljarder i regeringens förslag från start. Det är alltså någonting som måste läggas till.

Vi menar att detta projekt tränger undan andra viktigare materiellin-köp. Det är något som kan påverka vår försvarsförmåga på både kort och lång sikt. När man sedan på något sätt ”villkorar” införskaffandet av nya JAS Gripen med att Schweiz också ska köpa blir det ännu mer märkligt. Var är det försvarspolitiska tänkandet i det?

Herr talman! Svensk vapenexport ökar ständigt. Det är ett faktum som vi i Vänsterpartiet är mycket kritiska till. Enligt en skrivelse från

regeringen exporterade Sverige krigsmateriel för 14 miljarder kronor under 2011. Nästan 20 procent av det gick till diktaturen Saudiarabien. Det säger en del om moralen i den svenska vapenexporten.

År 2010 inrättades Försvarsexportmyndigheten, som har till uppgift att främja export från försvarsindustrin. Detta innebär en skattefinansiering av vapenexporten som vi tycker helt måste avvisas. Det måste vara orimligt att svenska skattemedel används för att stödja vapenexport till andra länder. Många gånger exporteras det också till mycket diskutabla länder, inte bara Saudiarabien. Om vi strikt följde de lagar som vi faktiskt har på området skulle inte de här länderna komma i fråga för export över huvud taget.

Vänsterpartiet menar att Försvarsexportmyndigheten bör läggas ned. Vi gör en nedskärning det här året och tar sedan bort anslaget helt i vårt budgetförslag kommande år.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis nämna två saker som jag faktiskt är glad över att vi har fått med i betänkandet, av olika orsaker.

Det ena är att Swedec, det omtalade ammunitions- och minröjningscentrumet, får vara kvar som en egen enhet. Efter besöket där har jag fått klart för mig att det är en rätt viktig del av svenskt försvar att ha kvar det som en egen enhet. Just de fackliga företrädarnas inlagor har varit det som övertygat mig mest. Även den interpellationsdebatt som jag hade med försvarsministern för ett tag sedan visade att det här inte är genomtänkt. Det är inte berett på ett bra sätt, och det går inte att genomföra på ett bra sätt.

Det andra som jag vill lyfta upp är att jag tycker att det är bra att vi får till ett erkännande av de frivilliga försvarsorganisationerna, att de får ett eget anslag. Det förtjänar de, tycker jag, med den insats de gör. Och att det här säkerställer deras ekonomi på ett bra sätt framöver tycker jag är väldigt viktigt.

Anf. 109 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Torbjörn Björlund! Vänsterpartiet vill i alla fall ha ett svenskt försvar. Och vad jag kan förstå vill ni ha ett svenskt flygvapen. Men hur ska det se ut? Det är min fråga.

Överbefälhavaren och Försvarsmakten har gjort en mycket ingående analys av olika framtidsalternativ för det svenska flygvapnet. Den har redovisats för försvarsutskottet. Den stora utvärderingen och analysen, som gjordes inom Försvarsmakten, visade entydigt att andra länder i vår närhet, till exempel Ryssland, utvecklar sina stridsflyg mycket starkt inför de kommande decennierna.

Analysen visar också att ska vårt försvar, vårt stridsflyg, kunna mäta sig med de kvaliteter som finns i vår omvärld räcker det inte med JAS Gripen C/D som vi har i dag. Man riskerar att bli ett lätt byte för andra flygvapen i ett skarpt läge, vilket drabbar materiel och människor, piloter.

Vi ska nu besluta om att uppgradera JAS Gripen, så att vi har ett modernt flygvapen i Nordens största land för att kunna skapa stabilitet och trygghet i vårt närområde.

Jag har en fråga till Vänsterpartiet. Ni säger nej till detta. Ni säger nej till den bedömning som Försvarsmakten och överbefälhavaren har gjort, som entydigt visar att det behövs en uppgradering. Ni och kanske Miljö-

partiet säger att vi klarar oss bra med nuvarande JAS Gripen C/D när det gäller att ha ett stridsflyg som matchar det som finns i vår omvärld. Vad bygger ni den analysen på? Är ni inte lite oroliga över att gå så tvärtemot den kompetens som vi har i svensk försvarsmakt?

Anf. 110 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag ska först konstatera att Alliansen inte heller är riktigt enig i den här frågan. Jag lyssnade på Allan Widman. Jag lyssnar ofta på Allan Widman – ibland är han ganska klok. Jag tycker att det finns en spricka här. Han är också tveksam till de här sakerna, hur ärendet har beretts, hur JAS Gripen E ska tillverkas och på vilka grunder man gör det.

En sak är faktiskt hotbilden. I den här debatten är det ständigt detta Rysslandshot. Det har ju varit så i svensk historia att Ryssland är den stora fienden i alla lägen. Men man pratar aldrig om den förmågeökning som finns i andra länder.

Sverige är ett alliansfritt land. Vi samarbetar väldigt nära med Nato, och ingen vågar säga att vi ska gå med i Nato. Återigen är det Allan Widman som törs säga det men ingen annan. Vad är det för hot som finns från Natoländerna när det gäller deras förmågeökning? Finns det som ett hot mot Sverige, som alliansfritt land? Kan man ta med det också i beräkningen i sådana fall?

Vi menar att den här processen – och det var väldigt tydligt på hearingen, tycker jag – finns med utifrån det som har sagts förut, nämligen ett näringspolitiskt initiativ lika mycket som ett försvarspolitiskt. Och vi menar att C/D-versionen mycket väl, kombinerad med andra utvecklade förmågor, kan stå emot tillräckligt länge för att vi ska se vart vi ska ta vägen.

Det är mycket möjligt att vi om några år ska ha ett annat stridsflygssystem, men inte nu.

Jag tror definitivt – det var också Allan Widman inne på – att vår luftförsvarsutredning som har startat och fått vissa direktiv skulle ha kunnat få den här tiden på sig att lyfta fram vad det är som vi egentligen behöver. Behöver vi JAS Gripen E eller inte?

Detta får man inte chansen att göra nu. Det tycker jag är ett stort misstag, för vi skulle ha haft mycket nytta av det inför beslutet om just JAS Gripen.

Anf. 111 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Riksdagen har sedan flera år uppdragit åt Försvarsmakten att analysera Sveriges stridsflygssystem. Och regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag, vilket nu sker, efter en genomgripande utredning inom Försvarsmakten.

Vi har tillsatt en luftförsvarsutredning som ska behandla tiden efter 2040. Att ha en parlamentarisk utredning kan man alltid diskutera. Jag förstår att Allan Widman personligen hade uppskattat det. Nu har regeringen tillsammans kommit fram till att den här andra metoden, som påminner om de arbeten man har gjort vid tidigare tillfällen, är tillräcklig. Det tycker jag. I så fall skulle man ha påbörjat den utredningen för rätt länge sedan, för en sådan här fråga går inte att plötsligt sätta i gång i ett för sent skede.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

Vi har alltså ett bra material, och min grundfråga kvarstår därför: Varför går Vänsterpartiet emot Försvarsmaktens bedömning? Känner inte Vänsterpartiet en oro för att vårt flygvapen skulle hamna i underläge i en framtida hotsituation? Är det att ta ansvar för våra plan och våra piloter?

Konkret vill jag säga att regeringen är tydlig, och riksdagens beslut är tydligt: JAS Gripen ska uppgraderas. Det ska handla om 40–60 plan. Min bedömning i dagsläget är att det sannolikt handlar om det övre intervallet, det vill säga 60 plan.

Om Vänsterpartiet satt i regeringen, hur många plan skulle beställas då? Ska vi ha kvar 100 JAS C/D, eller är det något annat antal?

Anf. 112 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag börjar med att konstatera att Staffan Danielsson svävar lite på målet när det gäller detta. Det är många ord staplade på varandra. Men han har också ett utgångsläge som jag inte håller med om, så det här att vi är så eniga om att det faktiskt behövs en JAS Gripen E-version stämmer inte alls.

Försvaret har, utan att överdriva det, ett egenintresse av att hitta en väg in i det här som gynnar deras intressen. Det finns naturligtvis ett väldigt försvarsmaktsinriktat intresse av det här.

Jag måste titta på andra saker; vi alla ska titta på andra saker. Det handlar till exempel om det säkerhetspolitiska läget. Behöver vi, utifrån hotbilden, verkligen JAS Gripen E? Vi har en försvarsberedning som också jobbar nu och som ska lyfta fram hur det säkerhetspolitiska läget ser ut. Vi har tittat på Ryssland, vi har tittat på Finland och så vidare. Ryssland är, som sagt, fortfarande det mörka hotet som man alltid lyfter fram i olika sammanhang. Men jag ser att det finns helt andra saker som i sådana fall skulle vara en orsak att vi gör någonting av detta.

Jag ser hellre en C/D-version som räcker till 2030 eller kanske till 2035 som man kan hotta upp lite grann och ha nytta av. Sedan kan man efter Luftförsvarsutredningen titta på vad vi egentligen behöver. Vi kanske behöver bättre luftvärn, robotförsvar eller vad som helst. Någonstans bör vi vänta in den biten för att se vad vi vill och behöver ha.

Utifrån hotbilden finns det inget, tycker jag, som säger att vi måste ha JAS Gripen E. Det finns inget som matchar det på det sättet inom överskådlig framtid. Det kan komma, men då hoppas jag att det är någonting som vi kan ta ställning till efter Luftförsvarsutredningen och efter att Försvarsberedningen har hittat våra svar på hotbilden. Det vore mycket bättre och skulle säkert vara mycket billigare också.

Anf. 113 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Vi kristdemokrater känner inte bara ett ansvar för säkerhet och trygghet i den lilla världen – för enskilda människor, familjen och utsatta grupper i vårt samhälle – utan anser också att om vi inte kan möta yttre hot så kan vi heller inte bygga ett bättre Sverige.

Det är därför glädjande att vi tillsammans i regeringen har lagt fram en ansvarsfull budget och att vi i dag har en stark ekonomi, trots den globala oron. Arbetslinjen lägger grunden för detta och möjliggör också ett fortsatt starkt försvar.

Försvarsmakten i Sverige har ett viktigt uppdrag och utför flera viktiga insatser också internationellt. Det ärende vi debatterar i dag bygger vidare på ett inriktningsbeslut som riksdagen tog 2009 med siktet inställt på 2014 och därefter 2019. Samtidigt pågår nu en försvarsberedning med uppgift att bedöma säkerhetsläget i vår omvärld inför framtiden och nya beslut.

Detta är viktiga frågor, och det är angeläget att vi följer utvecklingen i omvärlden.

Armén gör just nu avgörande insatser i Afghanistan. I dagarna kommer FS23, alltså fortsättningsstyrka 23, hem medan FS24 åker ut. Flygvapnet finns på plats för att bistå med helikoptrar och transportflyget. Så här nära inpå skiftet vill jag självklart tacka och gratulera FS23 för väl utfört uppdrag och samtidigt tillönska FS24 välgång i deras mission. Detsamma gäller för övrigt alla de män och kvinnor som är stationerade vid något av alla de internationella uppdrag vi i Sverige deltar i. Till våren kommer dessutom marinen att tillsammans med Kustbevakningen åka tillbaka till Adenviken med HMS Carlskrona.

Det jag vill säga är helt enkelt att våra soldater och sjömän gör fantastiska insatser, och de ska ha vår uppskattning när de i fredens tjänst är beredda till en så stor uppoffring.

Herr talman! Det finns dock orosmoln. Inte minst oroar utvecklingen i Ryssland, vilket flera har varit inne på, när de nu genomför ett mycket omfattande upprustningsprogram. Två tredjedelar av materielen – stridsvagnar, flygplan, robotar med mera – förnyas till 2020. De övningar som genomförs visar att man dragit lärdom av Georgienkriget 2008 och återtar förmågan att genomföra stora militära operationer.

En helt ny hotbild växer också fram kring Arktis när den snabba issmältningen gör att den ekonomiska aktiviteten ökar med fiske, nya handelsrutter och utvinning av olja och gas. Detta leder i sin tur till ökad militär närvaro. Här är ett tydligt exempel på hur klimatförändringarna påverkar säkerhetsläget.

Den tekniska överlägsenhet som vi och Nato tidigare räknat med är på väg att minska. USA minskar sin närvaro i Europa och prioriterar Asien. De större Natoländerna Storbritannien, Tyskland och Frankrike minskar sina försvarsbudgetar som en följd av den ekonomiska krisen. Detta ställer högre krav på oss.

Herr talman! Den inriktning som riksdagen beslutade 2009 innebär att Försvarsmakten gavs en struktur som inte minst är anpassad för internationella insatser. Men målet måste också vara att Sveriges försvarsförmåga ska stärkas. Samhället ska stå tryggt, och vi ska kunna klara olyckor och kriser. Detta måste vi se förverkligas för att de förändringar som görs i och med insatsorganisation 2014 ska få den legitimitet de behöver ha hos allmänheten.

Många av oss känner en viss oro för personalförsörjningen, för även om många är intresserade av och söker till grundutbildningen är det många som inte tar steget in eller som, väl inne, väljer att hoppa av i förtid. I slutändan beror Försvarsmaktens styrka på soldaterna, deras övning och materielen.

Detta uttrycks också i propositionen: ”Den högre ambition avseende insatsorganisationens tillgänglighet och användbarhet som den försvars-politiska inriktningen innebär, kommer att leda till ökade kostnader inom främst förbandsverksamheten, framförallt i fråga om löner för anställd militär personal och övningsverksamhet.” De effektiviseringar och till-skott som nu görs är nödvändiga för att legitimiteten för helheten ska kunna etableras.

Här tror jag det finns anledning att fortsätta följa utvecklingen mycket noggrant, även när det gäller de omfördelningar som görs till förbands-verksamheten. Kristdemokraterna menar att det är angeläget att försvaret förstår sin nya roll som arbetsgivare. Det är viktigt för oss att killar och tjejer som visar intresse också får de morötter som gör att de stannar i försvaret. Här tror vi att det finns mer att göra, och vi fortsätter att lyfta upp denna fråga på olika sätt.

Vi får inte heller glömma bort att den nya organisationen är en sats-ning i arbetstillfällen för unga. Försvarsmakten kommer framöver att vara en av Sveriges största ungdomsarbetsgivare med tusentals unga människor som anställs under de kommande åren. För oss kristdemokra-ter är detta en viktig fråga, inte minst utifrån vårt fokus på ungas upp-växtvillkor och då också inträde på arbetsmarknaden.
(Applåder)

I detta anförande instämde Andreas Carlson, Annika Eclund och Ma-ria Fälth (alla KD).
(forts. 11 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 december

SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Vissa frågor inom tullområdet)

1. utskottet

2. res. 3 (S)

3. res. 4 (SD)

Förberedande votering:

95 för res. 3

18 för res. 4

185 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

185 för utskottet

94 för res. 3

20 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 23 MP, 20 FP, 19 C, 13 V, 15 KD

För res. 3: 94 S

Avstod: 18 SD, 2 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 4 V, 4 KD

Amineh Kakabaveh (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 2012/13:38

6 december

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Punkt 1 (Biståndsram, anslagsfrågor inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

252 för utskottet

18 för res. 1

29 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 95 M, 5 MP, 20 FP, 19 C, 4 V, 15 KD

För res. 1: 18 SD

Avstod: 18 MP, 11 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 4 V, 4 KD

Ulla Andersson och Lena Olsson (båda V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Internationella insatser för bistånd och millenniemålen)

1. utskottet

2. res. 2 (V, MP)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

39 för res. 2

17 för res. 3

243 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

243 för utskottet

38 för res. 2

18 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 95 M, 20 FP, 19 C, 15 KD

För res. 2: 23 MP, 15 V

Avstod: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 12 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 4 V, 4 KD

Punkt 3 (Inriktning på EU-biståndet)

1. utskottet

2. res. 4 (S, MP, V)

Votering:

168 för utskottet

131 för res. 4

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 95 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 15 KD

För res. 4: 93 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 4 V, 4 KD

Punkt 4 (Skuldavskrivning)

1. utskottet

2. res. 5 (V, MP)

Votering:

260 för utskottet

38 för res. 5

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 95 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 15 KD

För res. 5: 23 MP, 15 V

Frånvarande: 19 S, 12 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 4 V, 4 KD

Punkt 10 (Beställningsbemyndigande för anslag 2:1)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

279 för utskottet

18 för res. 11

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 94 M, 23 MP, 20 FP, 19 C, 15 V, 15 KD

För res. 11: 18 SD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 4 V, 4 KD

Punkt 13 (Styrning och resultatuppföljning)

1. utskottet

2. res. 12 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

132 för res. 12

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 15 KD

För res. 12: 94 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 4 V, 4 KD

Punkt 14 (Jämställdhetsperspektiv)

1. utskottet

2. res. 13 (V, MP)

Votering:

261 för utskottet

38 för res. 13

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 95 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 15 KD

För res. 13: 23 MP, 15 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 4 V, 4 KD

Punkt 15 (MR i biståndet)

1. utskottet

2. res. 14 (SD)

Votering:

280 för utskottet

18 för res. 14

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 95 M, 22 MP, 20 FP, 19 C, 15 V, 15 KD

För res. 14: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 12 M, 3 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 4 V, 4 KD

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

11 § (forts. från 9 §) Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2013 (forts. FöU1)

Anf. 114 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Osäkerheten om den globala ekonomin är fortfarande stor. Det är något som märks särskilt i Europa. Sedan jag tillträdde som försvarsminister har jag haft förmånen att få träffa ett antal av mina försvarsministerkolleger runt om i EU på ministermöten i Bryssel och i bilaterala överläggningar. Flera av dem brottas med krav på omfattande nedskärningar i sina respektive försvarsbudgetar. Finland, Danmark, Tyskland och Storbritannien är några exempel.

I kontrast till dessa länder har alliansregeringen i Sverige lagt fram en budget med breda satsningar och då även satsningar för den pågående försvarsreformen. Tack vare en ansvarsfull finanspolitik kan Sverige gå mot strömmen i EU och fortsätta satsningarna för ett tillgängligt och användbart försvar. Mot detta står fyra oppositionspartier som har vitt skilda åsikter om försvaret och som enbart kan komma överens när det gäller att ta kortsiktiga politiska poänger. Dessa poänger tas dock på bekostnad av en ansvarsfull politik för Sveriges försvar.

Herr talman! Alliansregeringen fortsätter i budgetpropositionen för 2013 att satsa på ett mer användbart och tillgängligt försvar. Uppbyggnaden av insatsorganisationers förband prioriteras för att kunna leverera operativ förmåga. Därför föreslår regeringen att förbandsanslaget ökas med 460 miljoner kronor från och med 2013. Ökade satsningar på förbandsanslaget möjliggörs genom en omfördelning av medel från andra anslag inom försvarsområdet. Omfördelningarna är del av de åtgärder som har föreslagits av den så kallade Försvarsstrukturutredningen. Riksdagen beslutade om detta i våras utifrån regeringens proposition *En effektivare försvarslogistik*.

Överföringen möjliggör fortsatt anställning av soldater och bemanning av insatsorganisationer. Den möjliggör också att Försvarsmakten kan öva de förband som nu sätts upp så att de blir insatsberedda. Övningsverksamheten i Försvarsmakten har ökat. Jag har själv besökt ett antal övningar och har mötts av en entusiasm och framåtanda som både är inspirerande och inger tillförsikt.

Totalt ska Försvarsmakten nu teckna kontrakt med ca 16 000, företrädesvis unga, människor för kontinuerlig eller tidvis tjänstgöring i försvaret. Hittills har rekryteringen gått bra; vid halvårsskiftet 2012 hade ca 20 000 intresseansökningar inkommit till årets drygt 3 000 platser på den grundläggande militära utbildningen. Siffrorna säger oss att det finns ett stort intresse för försvaret. Försvarsmakten ser också ut att nå sina mål för 2012 avseende kontinuerligt anställda gruppbefäl, soldater och sjömän.

Samtidigt har Försvarsmakten i dag ca 4 700 interimskontrakt för tidvis tjänstgörande soldater. Sedan lagstiftningen om tidvisa anställningar kom på plats i somras arbetar Försvarsmakten med att teckna fullständiga kontrakt. Omarbetandet av kontrakten, det vill säga anställning av tidvis

tjänstgörande soldater, har kommit olika långt på olika förband. På Luftvärnsregementet i Halmstad har man nått sina mål, men jag kan konstatera att skillnaderna är stora mellan förbanden.

Försvarsmakten måste nu fokusera på att anställa de tidvis tjänstgörande soldaterna och sjömännen, och därför avser regeringen att i Försvarsmaktens regleringsbrev tydliggöra att myndigheten ska lägga särskild vikt på rekryteringen av de så kallade GSS/T och säkerställa att regelbunden verksamhet erbjuds de tidvis tjänstgörande soldater och sjömän som har anställts.

Försvarsmakten har under året också fått i uppdrag av regeringen att redovisa vilka åtgärder man vidtar för att se över soldaternas sociala villkor, till exempel meritvärdering, boenden och användandet av premier.

En viktig del av försvarsreformen är att frigöra resurser till utvecklingen av insatsförbanden. Som ett led i detta arbete föreslog Försvarsmakten i sitt budgetunderlag en sammanslagning av Göta ingenjörsgement, Ing 2, och Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum. Båda är belägna inom samma område i Eksjö.

Det är därför både beklagligt och anmärkningsvärt att de fyra oppositionspartierna går emot Försvarsmaktens eget förslag och detaljstyr när Försvarsmakten försöker effektivisera sin verksamhet. Det blir, herr talman, minst sagt en märklig signalverkan från riksdagen om man anser att Försvarsmakten nu kan frångå kraven på effektivitet. Synnerligen märkligt blir det eftersom Vänsterpartiet och Miljöpartiet samtidigt föreslår omfattande besparingar på anslaget.

Herr talman! Personalen är Försvarsmaktens viktigaste resurs. För att skapa fungerande och användbara förband krävs dock också kvalificerad och modern materiel. För den som har följt debatten är det ingen nyhet att regeringen i budgeten föreslår att riksdagen godkänner att regeringen under nästa år får besluta om utveckling och ombyggnad av 40–60 JAS 39 C/D till JAS 39 E.

Försvarsmakten har i underlaget till regeringen framhållit ett behov av ett förmågeflygt av JAS Gripen för att möta framtidens krav. Regeringen delar denna bedömning. Försvarsmakten har också framhållit att en förutsättning för förmågeflyftet är att det finns en partner att dela kostnader med under systemets livscykel. Anskaffningen av nästa generation JAS Gripen sker efter överenskommelse om samarbete med Schweiz. Denna överenskommelse gör det möjligt för våra båda länder att anskaffa och driva nästa generations stridsflygplan till en lägre kostnad än vad som annars hade varit fallet.

Eftersom frågan om finansiering har kommit upp – och det är viktigt; detta är ett stort beslut – vill jag gärna vara tydlig. Försvarsmakten avsätter redan i dag medel i budgeten för stridsflygssystemet. I budgetpropositionen föreslår regeringen dessutom att Försvarsmaktens anslag ska öka med 300 miljoner nästa år och 300 miljoner 2014. Därefter föreslår regeringen att anslagen ökas med 200 miljoner. Sammanlagt blir detta drygt 2 miljarder kronor under en tioårsperiod. Tillsammans med de redan avsatta medlen skapas därmed utrymme för en finansierad utveckling och anskaffning av 40–60 JAS 39 E.

Under kommande tioårsperiod avsätter Försvarsmakten i sin planering sammanlagt ca 160 miljarder kronor för materiel. Denna materiel-

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

plan sträcker sig över tio år och förändras ständigt. Anskaffningen av JAS 39 Gripen E innebär att Försvarsmakten behöver planera om ca 3 procent av dessa ca 160 miljarder kronor. Det är de drygt 5 miljarder som det har talats om i debatten i dag.

Sammantaget har vi gjort bedömningen att kostnaden för detta system – vi tittar på livscykelkostnad, vilket innebär att utveckla, anskaffa och driva JAS-systemet – blir ungefär 3 miljarder kronor per år för de kommande 30 åren. Projektet *är* också finansierat de kommande 30 åren. Det vi nu talar om och som det har talats ganska högljutt om under denna debatt är de närmaste tio åren. Över 30 år är det finansierat – det finns också en reserv, som i alla andra stora materielprojekt – och under de kommande tio åren behöver man göra en omplanering på ca 5 miljarder. Det är alltså 3 procent av 160 miljarder.

Vi välkomnar dock såklart att Socialdemokraterna till skillnad från Vänsterpartiet och Miljöpartiet står bakom förmågeflytet av JAS Gripen.

Vidare föreslår regeringen att man under 2013 får beslut om anskaffning av ett nytt, korträckviddigt luftvärnssystem, detta just för att säkerställa försvarets framtida luftvärnsförmåga.

Herr talman! Samtidigt som försvarsreformen pågår och vi står här i kammaren och debatterar genomför Försvarsmakten insatser – varje dag, året om, i Sverige och i internationella insatser runt om i världen. Män och kvinnor, officerare och civila tar stora risker för att skapa säkerhet för utsatta människor. Detta är värt vår gemensamma respekt och uppskattning. Detsamma gäller utsänd personal från såväl MSB och Kustbevakningen som andra myndigheter.

Sverige har en lång tradition av att bidra till militära insatser för att främja internationell fred och säkerhet, något jag knappast behöver upplysa kammaren om. Regeringens ambition är att Sverige ska fortsätta denna tradition och ta ansvar. Vi bygger säkerhet tillsammans med andra, och vi gör det i Sverige, i vårt närområde och utanför närområdet.

Det gör mig därför bekymrad när Socialdemokraterna vill begränsa den här möjligheten genom att föreslå en sänkning av anslaget för fredsfrämjande insatser. Det kanske kommer som en överraskning för Socialdemokraterna, men internationella konflikter följer inte den svenska budgetcykeln. För att vi snabbt ska kunna bidra där det behövs och när det behövs måste det finnas medel som inte är in-tecknade redan när räkenskapsåret börjar. Ett exempel som kan illustrera det är den arabiska våren. Få personer, om ens någon, kunde antagligen förutsäga händelserna som ledde fram till upproret i Libyen förra våren. Med kort varsel fattade denna kammare beslut om att skicka en svensk flyginsats för att bidra till att skydda det libyska folket. Den insatsen kom att kosta ungefär 220 miljoner kronor. För knappt två veckor sedan beslutade den här kammaren om att föra över 60 miljoner kronor från Försvarsmaktens anslag 1:2 för fredsfrämjande insatser, som vi talar om, till kustbevakningen för att finansiera kustbevakningens insats med ett sjöövervakningsplan i EU:s operation Atalanta utanför Somalias kust.

För Alliansen är det viktigt att Sverige även framöver med kort varsel kan bidra till fred och säkerhet i vår omvärld. För nästa år, herr talman, är det drygt 1,9 miljarder av knappt 2,3 miljarder som redan är in-tecknade. Återstår gör ungefär 369 miljoner. Att ta bort 300 miljoner skulle be-

gränsa Sveriges möjligheter att bidra med insatser i snabbt uppblossande konflikter.

Herr talman! Vi diskuterar budgeten för utgiftsområde 6 för försvar och samhällets krisberedskap. Jag vill understryka att det här är en budget för både det militära försvaret och samhällets krisberedskap. Som försvarsminister ansvarar jag i regeringen även för att vi har ett robust samhälle med en god krisberedskap. Det förutsätter att det råder en balans i tilldelningen av resurser inom hela politikområdet.

Socialdemokraterna föreslår i sitt budgetförslag att man ska kapa 75 miljoner från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och 75 miljoner från det särskilda anslaget för krisberedskap. För MSB skulle minskningen med 75 miljoner innebära neddragningar i kärnverksamheten då en stor del av anslaget är bunden i personalkostnader och hyror.

Uppsägning av personal skulle bli nödvändig och skulle förmodligen främst drabba verksamhetsställen Sandö och Revinge. Det skulle också minska bidragen till ideella organisationer. Därför vore det intressant att höra hur Socialdemokraterna ser på detta. Vilken del av verksamheten inom MSB är det som ska tas bort?

Herr talman! Att regera är att göra avvägningar och ta ansvar. Då räcker det inte att bara ta ansvar för en del, man måste ta ansvar för helheten. Det är vad Alliansen gör med den här försvarsbudgeten.
(Applåder)

I detta anförande instämde Stefan Caplan, Johan Forssell, Anders Hansson, Johan Johansson och Abdirizak Waberi (alla M) samt Allan Widman (FP).

Anf. 115 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Objektsramsredovisningen innebär att man till riksdagen redovisar materielprojekten med antal stridsfordon, fartyg eller flygplan etcetera, organisationsprestanda, leveranstidpunkter, beslutstidpunkter. Man redovisar en ekonomisk planeringsram för materielsystemet. Det krävde vi förra året, vi har inte fått det levererat. Kommer vi att få det levererat nästa år om riksdagen gör ett tillkännagivande igen? Ni får förmodligen stryk på den här punkten i riksdagen därför att ni inte har gjort det riksdagen har sagt – det blir en majoritet i försvarsutskottet.

Varför levererar inte regeringen att frivilligorganisationerna ska få ett eget anslag i budgeten? Ni hänvisar till en utredning och översyn. Jag tycker inte det duger som svar. Det är inte svårt att leverera; det kan man göra om viljan finns.

Ni säger när det gäller finansiering att ni har en stabil ekonomi. Det finns en brist på 5,5 miljarder när det gäller JAS-projektet på tio år. Vi har erbjudit en uppgörelse, men regeringen har bara sagt nej utan att egentligen komma med ett motförslag eller alternativt förslag. Att lösa det här i tioårsperspektivet är inte oproblemiskt. Ministern ger inte en rättvisande bild när hon säger att 3 procent är omfördelat av 160 miljarder. Det mesta av de här pengarna går på anskaffningsdelen på materielkontot, och det omfattar 95 miljarder kronor.

Den här typen av lite svaga formuleringar som gör att sanningen i de olika projekten inte riktigt beskrivs tycker jag inte är bra, och jag vill ha en förklaring.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

Hur stoppar vi avhoppen? Försvarsmakten hade räknat med 10 procent i avhopp när det gäller soldaterna. Vi är uppe i 19 procent, det är 90 procent högre än beräknat. Här kanske man måste vidta åtgärder som regeringen ännu inte har avsett att vidta för att komma till rätta med situationen så att systemet inte långsiktigt havererar.

Anf. 116 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag ska inleda med att säga någonting om det som Peter Hultqvist tar upp när det gäller objektsramar. Jag satt själv i försvarsutskottet när den socialdemokratiska regeringen valde att frånga systemet med objektsramar. Det här var 2006 före valet. Den dåvarande regeringen motiverade beslutet med hänvisning till att objektsramarna inte är anpassade till regeringens behov av styrning och uppföljning enligt den dåvarande materielförsörjningsstrategin.

Sedan dess har jag själv arbetat för att informationen till utskottet om viktiga materielsystem ska förbättras. Det är självklart viktigt att ha bra underlag. Alliansregeringen har stegvis utvecklat materielredovisningen till riksdagen. I den här budgetpropositionen har vi utvecklat materielredovisningen med en uppföljning av fyra beslutade anskaffningsprojekt. Den här redovisningen liknar på väldigt många sätt den tidigare objektsramsredovisningen.

Det Peter Hultqvist är ute efter är bättre information. Ja, självklart är ambitionen från regeringen att ge det. Samtidigt är systemet med objektsramar inte ett ändamålsenligt sätt att följa upp materielanskaffningarna på ekonomiskt. Det är prislägesförändringar, och det blir väldigt svårt med jämförelser över tiden. Men jag är den första att tillskynda utveckling av materielredovisningen, inte minst när det gäller kommande materielprojekt.

Jag kan inte på något sätt hålla med Peter Hultqvist. Jag är glad att Socialdemokraterna tycker som vi när det gäller förmågeflytet av JAS Gripen. Men jag är lite förvånad över att Peter Hultqvist inte ser att offer ten och beräkningen av kostnaderna rör hela 30-årsperioden. Det är mycket pengar, det är ett stort projekt. Det finns reserver i detta, men vi får en del kostnader tidigt i perioden. Jag återkommer i mitt nästa inlägg.

Anf. 117 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Objektsramar kräver mycket arbete. Det är jobbigt. Departementstjänstemännen tycker väl att det här kräver en hel del, och det förs naturligtvis en debatt där man pekar på att detta är omöjligt.

Vi har inte fått det vi har beslutat om i riksdagen. Vi har beslutat om att vi vill ha det här levererat. Många andra länder har det här. Norge har det exempelvis, USA har det. Det finns i land efter land. Men det kräver extra insatser. Jag tycker att det är rimligt att riksdagen får det. Vi har krävt det, och jag ser fram emot att det levereras 2013. Jag förutsätter att ministern respekterar ett eventuellt beslut i riksdagen om just detta.

När det gäller internationella insatser var det år 2011 690 miljoner i anslagssparande; 2012 ett stort överskott som eventuellt går mot 800 miljoner; 2013 nedtrappning i Afghanistan, avveckling i Kosovo. De här siffrorna och det som ministern uppger att de står för vill jag nog analysera nästa höst och se vad som gäller då och vilka bedömningar som är

de riktiga. Jag intar en sunt skeptisk hållning till den här typen av uppgifter, för tidigare har det visat sig att överskotten har blivit rätt så rejäla.

Jag skulle vilja ha svar på frågan: Hur stoppar vi avhoppen inom Försvarsmaktens personal? Jag tog upp i mitt inledningsanförande att 19 procent handlar det om i nuläget. Det är 90 procent högre än beräknat.

Det är många problem i det här sammanhanget. Ministern har berört att på GSS/T-sidan är 873 slutliga kontrakt underskrivna. Kommer den typen av åtgärder som premier, meritvärdering och utbildning under första halvåret nästa år?

Sedan vill jag markera att vi har lagt 150 miljoner mer i vårt budgetalternativ för att ytterligare kunna öka övningsverksamheten. Det tror jag är oerhört angeläget om det här ska fungera.

Anf. 118 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! När det gäller de internationella insatserna, där regeringen har en hög ambition och också Socialdemokraterna under lång tid haft en hög ambition, är jag lite bekymrad, för det mesta av anslaget är som sagt redan intecknat. Det är inte så att vi ser stora besparingar när det gäller ISAF-insatsen, och jag har siffror på allihop. Också Kfor kommer att kosta. Det kommer att bli kostnader för nästa Nordic Battle-group, och det kommer förmodligen att bli kostnader för nästa insats i Atalanta. Då är det ungefär 370 miljoner kvar av anslaget. Och det är ju inte så att vi kan säga att omvärlden ser lugn och stillsam ut, utan det är en mycket oroande utveckling, inte minst i Mellanöstern, och det är problem i Västafrika och i Östafrika. Att då inteckna allting redan från början tycker inte jag känns som en säker lösning. Men Socialdemokraterna kanske har ett svar på vad det är som vi inte ska göra.

När det gäller personalförsörjningen hoppas och vill jag tro att vi delar synen på att det här måste lyckas, Peter Hultqvist. Det är viktigt att vi har personal som är välutbildad. Det är viktigt att Försvarsmakten tar sitt ansvar som en bra och attraktiv arbetsgivare. Och vi har en överenskommelse sedan i somras just om att Försvarsmakten nu verkligen på allvar ska se över det som Peter Hultqvist nämnde, nämligen hur man kan förbättra soldaternas villkor, om man kan vidta åtgärder för att de i större omfattning ska stanna kvar och på hur informationsutbytet mellan den militära och den civila arbetsgivaren ska se ut.

Här måste vi tillsammans naturligtvis ställa tuffa krav på Försvarsmakten. Det är de som har ansvaret, och de måste också redovisa tydligt för oss hur det går. Det är avgörande för den fortsatta militära operativa förmågan.

Anf. 119 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! När regeringen presenterade JAS-affären, 40–60 plan, i augusti hänvisade man till att det säkerhetspolitiska läget i vår omvärld kräver detta. Det var det ena skälet. Det andra var av sysselsättningsskäl. I nästa andetag säger försvarsministern: Vi kan ändå tänka oss att skrota JAS-affären under förutsättning att Schweiz inte ställer upp. Men ni har ju varit väldigt tydliga med att Schweiz krävs som partner för att kunna fullfölja detta.

Då kommer frågan upp vilken hotbild det är som regeringen målar upp, för säkerhetspolitiken bygger ju helt plötsligt på, i det här fallet, om

Prot. 2012/13:38

6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

landet Schweiz är med och betalar kostnaden för JAS Gripen, om inte kan regeringen helt plötsligt tänka sig att dra tillbaka affären. Det är precis det som står i propositionen, och det har nu sagts flera gånger av ministern och Cecilia Widegren att detta är kravet. Jag vill att försvarsministern utvecklar säkerhetsbegreppet som JAS-affären bygger på.

Jag har en annan fråga. Försvarsministern säger att försvarets och samhällets krisberedskap måste ses i sin helhet, och som jag sade i mitt tal välkomnar jag det. Men jag blir ändå rätt besviken när jag tittar på budgeten, för där drar faktiskt också ni ned i förhållande till förra årets budget. Det blir alltså ingen större satsning. Hur tänker sig försvarsministern förverkliga att försvarets och samhällets krisberedskap ska ses i sin helhet när det inte finns någon politik bakom detta?

Anf. 120 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag har under eftermiddagen lyssnat på Peter Rådbergs våndor kring Sveriges stridsflygsförmåga. Det är svårt att förstå vilket ben Peter Rådberg egentligen står på. Är det bra att göra det här lyftet eller inte? Är få eller många flygplan bra eller dåligt? Det är ganska omöjligt att reda ut. Det skulle vara väldigt intressant att höra vad Peter Rådberg och Miljöpartiet egentligen tycker, om vi över huvud taget ska ha en stridsflygsförmåga i Sverige. Och jag har varit väldigt tydlig med att regeringen delar Försvarsmaktens bedömning att vi behöver göra denna uppgradering av vår stridsflygsförmåga. Det är inte någon hemlighet över huvud taget.

Vi delar den bedömning som Försvarsmakten och denna riksdag har gjort, nämligen att om vi ska göra en uppgradering ska vi göra det tillsammans med minst ett land, så att vi har minst en partner att dela kostnaderna med. Detta får vi naturligtvis följa, och den delen av analysen delar vi.

Vi har sagt att vi har en handlingsfrihet. Skulle vi av någon anledning inte kunna gå vidare med Schweiz under 2014 – det är vårt huvudalternativ – har vi möjligheten att stanna upp och fundera: Okej, vi ser behovet men inte exakt hur vi ska gå vidare. Jag tycker att det vore en fördel att kunna gå vidare, eftersom detta är ett stort åtagande och det handlar om mycket pengar, och vi vill dela kostnaderna med en annan partner. Jag tänker inte spekulera i hur det ser ut 2014, men min utgångspunkt är att vi gör det här tillsammans med Schweiz.

När det sedan gäller krisberedskapen har Miljöpartiet kanske en annan syn på vem som har ansvaret. Det är nämligen så att det totala ansvaret för förebyggande åtgärder främst ligger hos kommunerna. Däremot har staten ett övergripande ansvar, vilket jag kan återkomma till i nästa replik.

Anf. 121 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag tolkar försvarsministern som att hon nu erkänner att det inte finns någon hotbild, för du är väldigt tydlig, Karin Enström, när du säger att vi får se vad som händer efter 2014, vad Schweiz gör och hur vi ska gå vidare. Exakt så säger du.

Jag började med att citera att anledningen till att ni ville köpa 40–60 plan var att det säkerhetspolitiska läget i vår omvärld kräver detta. Helt plötsligt säger nu försvarsministern att vi får se vad Schweiz gör och ta

ställning till det då. Precis så säger du. Hur ska jag tolka det på annat sätt än att det inte finns någon direkt hotbild mot Sverige som kräver att vi ska ha 40–60 JAS-plan. Det går inte att tolka det på något annat sätt. Men jag är väldigt glad över att du ändå är så pass tydlig.

Sedan förstår jag inte Karin Enströms fråga vad jag tycker om 50 plan. Jag konstaterade i mitt tal att er politik betyder att vi kommer att ha endast 50 plan år 2025. Kontentan av 40–60 plan är att det blir 50 plan. Det finns ändå 100 JAS C/D kvar, och bedömningen och den expertis som jag läser säger att om det skulle inträffa någon större kris har vi bara 35–40 plan att tillgå, för vi får inte upp fler. Då betyder det de facto att vi halverar vår JAS-flotta när vi sätter in JAS C/D.

Då är huvudfrågan: Stärker det Sveriges säkerhet att gå från 100 plan ned till 50? Det är klart att Miljöpartiet är kritiskt till detta, men vi har ändå sagt att vi vill behålla de 100 JAS-plan som vi har i dag. De har gått 17 procent av sin livstid. Behåll dessa! De kommer att gå till 2035 eller kanske 2040. Det är ju inte bråttom att skaffa ett nytt plan. Det finns ju gott om tid, så varför denna brådska?

Anf. 122 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Det känns som att Peter Rådberg har gjort allt han kunnat för att inte höra det som jag sade inledningsvis, nämligen att regeringen delar Försvarsmaktens bedömning att det behöver göras en uppgradering av stridsflygsförmågan för att möta framtidens krav. Dagens C/D-plan kommer att uppnå sin operativa livslängd eller sin operativa relevans, som man uttrycker det från Försvarsmakten, någonstans mellan 2020 och 2030. Det är därför som vi går fram med det här förslaget.

Vad jag däremot sade, och det kan jag gärna upprepa, är att bedömningen från Försvarsmakten och från den här riksdagen överensstämmer med regeringens bedömning att om vi inom den här ramen ska kunna göra en uppgradering av stridsflygssystemet behöver vi göra det tillsammans med minst en partner. Det är en gammal ståndpunkt som vi har haft ett brett stöd för i riksdagen. Jag vet inte om Miljöpartiet tycker att det är en dålig idé.

Eftersom vi har respekt för olika demokratiska processer, inte minst i Schweiz, har vi sagt att vi har möjlighet att inte gå vidare om vi skulle få ett nej från Schweiz. Det innebär dock inte att det inte kan finnas en annan partner och andra lösningar, men jag vill inte spekulera i det. Vår utgångspunkt är att vi gör det tillsammans med Schweiz.

Peter Rådberg har gjort en grej av att säga att Sverige bygger sin säkerhetspolitik på Schweiz, och det tycker jag är att dra väldigt långtgående slutsatser.

Det skulle vara intressant att veta hur Miljöpartiet ser på behovet. Finns det ens något behov av att ha C/D-flygplan om det inte finns något hot mot Sverige alls? Det kan man fråga sig.

(Applåder)

Anf. 123 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman och kära åhörare! För några dagar sedan anlände en ny omgång svenska soldater till Camp Northern Lights i Mazar-e Sharif i norra Afghanistan.

Soldaterna har flera saker gemensamt med varandra. En är att de alla har lämnat den relativa tryggheten hemma i Sverige och i stället åkt till osäkerheten långt borta.

Många andra har gjort denna resa tidigare – och inte bara till Afghanistan, även om det har gått tio år sedan vi inledde vår närvaro där. Redan 1948 deltog svenska officerare som FN-observatörer i Mellanöstern. Under åren som gått sedan dess har Sverige bemannat närmare 100 000 befattningar i vår utlandsstyrka.

Det innebär att väldigt många människor i vårt land har varit på fredsfrämjande insatser eller har en förälder, ett syskon eller nära vän som har varit det.

Det rör sig inte om en särskild grupp människor i samhället. Tvärtom ser vi hur dessa erfarenheter finns spridda över hela vårt land, i olika generationer, i olika landsändar och i många olika yrken. Det handlar om brevbärare, ingenjörer, sjuksköterskor, studenter, direktörer, författare, advokater, tekniker, läkare och så klart också riksdagsledamöter.

Detta har vi all anledning att vara stolta över, liksom att det har funnits en vilja hos så många att vara med och bidra.

Så hoppas jag, herr talman, att det också ska förbli. Men ibland blir jag osäker – inte på soldaterna utan på hur vårt samhälle bemöter dem.

Jag har talat med många soldater som har varit på väg till Afghanistan eller som har kommit därför. Allt fler vittnar om känslan av att tvingas klä skott för att Sverige har militär närvaro i landet. Det kan vara syrliga kommentarer i skolan, gliringar på arbetet och till och med förolämpningar på internet.

Nyligen träffade jag ett antal soldater som inte ens ville berätta för sin omgivning vart de var på väg någonstans. De teg hellre än att behöva utstå spydigheter.

Naturligtvis finns det många exempel på raka motsatsen, och de ska vi ta med oss. Men varje sådan här historia är en för mycket.

Herr talman! Det finns många olika uppfattningar om det kloka i att Sverige skickar soldater utomlands. Många tycker det kan vara rätt. Andra menar att vi borde jobba annorlunda. Vissa säger att varenda soldat borde tas hem på en gång. Jag har full respekt för varje uppfattning. Men beslutet att skicka soldater utomlands har vi i den här salen fattat, inte soldaterna.

Det är naturligtvis inget lätt beslut att fatta. Jag tror att varenda riksdagsledamot oavsett politisk uppfattning nog tänker till en extra gång innan han eller hon trycker på ja- eller nejknappen i den frågan.

Till alla er därute med en klar uppfattning: Ring gärna mig eller någon annan här i salen. Berätta vad ni tycker. Säg vad som är bra, vad som är dåligt och vad som kan göras annorlunda. Då kan vi fortsätta diskutera, granska och utvärdera om det är rätt eller fel att vi skickar soldater utomlands.

Men vi ska aldrig någonsin lägga över ansvaret på våra soldater och officerare för att Sverige deltar i fredsfrämjande insatser utomlands, oavsett om det gäller Afghanistan eller någon annan del av världen.

Inte heller ska vi låta påskina att de inte försöker leva upp till de mycket höga krav som vi ställer på dem. För det stämmer inte.

Vad som däremot är sant är följande: När Sverige fattar beslut om att skicka tjejer och killar utomlands borde det vara självklart att de känner

hela samhällets stöd i ryggen när de åker. Och när de kommer hem igen ska de tas om hand på bästa möjliga sätt.

Det är inte fråga om bara politik. Det handlar om principer, om sammanhållning, ja, till och med om anständighet för ett land som Sverige.

Herr talman! Mycket av debatten i dag har handlat om Gripen. Flera talare har varit inne på att det är ett viktigt beslut som spänner över långa tidsperioder.

Jag skulle dock säga att skiftet från plikt till frivillighet är den största förändringen av Sveriges försvar på mer än 100 år. Det är också en förändring som vi ännu bara är i inledningen av.

Vi ska i det här sammanhanget inte glömma bort en annan sak. Hur moderna flygplan, stridsvagnar eller datorer vi än har ska någon på ett eller annat sätt styra dem. Det är en människa, kanske bakom styrspak, en ratt eller en datorskärm. Oavsett vilket finns där en människa.

Tekniken i all ära, men den är underordnad om vi inte har rätt människor i försvaret, med rätt kompetenser och rätt utbildning.

Man ska inte underskatta konsekvenserna av försvarsreformen för Försvarsmakten men också för andra delar av samhället.

Jag är glad över att kunna stå i talarstolen i dag och luta mig mot det faktum att det finns ett stort intresse därute för att bli en del av det nya försvarets framtid.

Ibland låter det ju inte så i debatten eller för den delen när man öppnar tidningen. Häromveckan noterade jag hur budskapet basunerades ut om att det åter var kris i försvaret. 16 procent av rekryterna på en ort hade slutat den grundläggande militära utbildningen.

16 procent kan såklart låta mycket. För en personalchef i ett företag med många unga anställda kanske det i stället låter lite. Oavsett vad man tycker noterade jag att Försvarsmakten kommenterade siffrorna med att under värnpliktstiden lämnade 15 procent av soldaterna i förtid. Det handlar alltså om en enda ynka procentenhets skillnad.

Det är lätt att ifrågasätta det nya men ibland undrar jag om vi inte glömmar bort det gamla lite för lätt, eller i alla fall det som inte fungerade tillräckligt bra.

Men det ligger kanske i det militäras natur. Ingen som gjort värnplikten minns väl något annat än trevlig kamratskap och det glada livet på luckan.

Jag vet att det finns många som har en annan syn på att använda frivilligheten som grund för rekrytering och som gärna tar varje möjlighet att understryka vartenda problem. En förklaring är såklart att det finns de som på förhand har bestämt sig för att detta inte är den väg vi ska vandra och att reformen är misslyckad.

Jag tror att man ska ha lite is i magen innan man tvärsäkert redan nu försöker skriva facit på hur denna reform kommer att utvecklas.

Oavsett inställning kan vi nog vara överens om att det finns många viktiga utmaningar som vi måste möta. Vi måste fortsätta följa reformen, och vi försvarspolitikern och Försvarsmakten måste ha beredskap att fatta nödvändiga beslut för att reformen ska bli långsiktigt framgångsrik.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

I grund och botten handlar förändringen av försvaret, liksom propositionen, om försvarsförmåga. Sverige ska ha en försvarsmakt med kapacitet att möta såväl nya hot som mer traditionella.

Till skillnad från tidigare kommer hela insatsorganisationen att kunna användas såväl i Sverige som i vårt närområde och långt borta. Det innebär att för de soldater som utbildas i dag blir nationsgränserna mer ut-suddade än för dåtidens värnpliktsoldater.

Det kommer att bli mer naturligt framöver för våra soldater och sjö-män att, om det är påkallat, tjänstgöra utomlands. Det gör det naturligtvis ännu viktigare att stärka banden mellan det civila och det militära.

Betänkandet vi har framför oss handlar ju om vad vi brukar kalla en försvarsreform. Som flera har varit inne på är det nog mer korrekt att säga att det är en samhällsreform. Den är viktig för hela samhället. Trots allt handlar den om någonting så grundläggande som att värna vårt lands oberoende och frihet.

Samtidigt behövs hela samhället för att kunna förverkliga reformen. Det går inte att med ett pennstreck i den här salen eller i Försvarsmaktens högkvarter lösa varje utmaning. Däremot kan vi skapa rätt förutsättningar för att pusselbitarna ska falla på plats.

Herr talman! En sådan pusselbit är den stora betydelse som frivillig-organisationerna har för både Försvarsmakten och samhällsförankringen. I Sverige finns i dag 18 frivilliga försvarsorganisationer som bidrar till landets civila och militära uppgifter. Organisationerna rekryterar och utbildar frivilliga för uppgifter inom försvaret.

Jag tycker att den majoritet som finns i just denna fråga har agerat en smula märkligt, inte bara för att MSB ska göra en utvärdering av fördel-ningsmodellen och för att frivilligorganisationernas roll behöver belysas i Försvarsberedningens arbete.

Vi vet också sedan diskussioner här i kammaren förra året att den för-ändring som oppositionen vill se inte är något som är efterfrågat av frivil-ligorganisationerna. Tvärtom finns det där en tydlig önskan att behålla nuvarande system.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag återkomma till den omgång sol-dater som just har anlänt till Afghanistan. Det är tänkt att de ska åter-vända till Sverige om sex månader. Alla ville kanske inte före avfärd berätta vart de skulle eller vad de skulle göra. När de kommer hem igen hoppas jag att ingen vänder bort blicken. Ett viktigt steg på vägen är att Försvarsmakten har stärkt sitt stöd till veteraner som har tjänstgjort ut-omlands. Det är mycket välkommet. Vi bör ta ett steg till och stärka samhällets syn på gruppbefäl, soldater och sjömän, inte bara när de läm-nar för att finnas på plats vid kriser och oroshärdar utan i vardagen här hemma före den grundläggande militära utbildningen, under anställning-en och efter att de har fullgjort sina kontrakt och gått vidare till andra utmaningar. Det ska vara en merit att ha varit soldat, både vad man har gjort och vad man har lärt sig.

Politiska beslut kan underlätta utvecklingen, men i grund och botten är det en förändring som jag tror måste ske hemma vid köksbordet, i styrelserummen på företag och i skolornas klassrum. Våra soldater och sjömän behöver ha hela samhällets stöd i ryggen.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Prot. 2012/13:38
6 december

I detta anförande instämde Stefan Caplan, Anders Hansson, Johan Johansson och Abdirizak Waberi (alla M) samt Allan Widman (FP) och Staffan Danielsson (C).

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

Anf. 124 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Jag instämmer i Peter Hultqvists yrkande, det vill säga bifall till reservationerna 1 och 5.

Jag kommer att prata om de frivilliga försvarsorganisationerna. Vi har majoritet för ett ytterligare tillkännagivande här i riksdagen. Det handlar om det grundläggande organisationsstödet. Vi tycker att det är viktigt med en egen budgetpost för dem. Frivilligorganisationerna är, som vi hörde tidigare, 18 stycken. De verkar både i kris och i krig. Vi vill på det här viset säkerställa deras viktighet. Anslaget togs bort 2010. Redan då sade vi ifrån. Så här vill vi inte ha det. Vi fick till ett tillkännagivande 2011. Nu är vi på väg igen. Det måste bli en ändring. De borgerliga säger att frivilliganslaget ska få anstå. Vi tycker att det är viktigt att de får ett eget anslag som är så tydligt att de vet vad som gäller. Vi vill förmodligen ha samma system – det får gärna utredas – men ett eget anslag är viktigt.

Jag har fått frågan om vem som utreder. Jag har ställt frågan vidare. Nu hörde vi att det är MSB som ska utreda. De svar som jag har läst mig till är att Försvarsberedningen skulle få detta på sitt bord. I den sitter jag. Jag har googlat på Försvarsberedningen och direktiven, och jag har googlat på Försvarsberedningen och frivilliga försvarsorganisationer. Det enda jag har kommit fram till är att Försvarsberedningen hade detta som uppgift 2008. Det ligger inte som uppgift nu. Antingen är det fel svar, eller också ska vi få ett ytterligare uppdrag. Det är i så fall helt okej. Någon utredning i Försvarsberedningen om frivilligheten kan jag inte se just nu.

Att engagera sig ideellt är bra. Det kan man göra i unga år, och man kan fortsätta längre än ett helt yrkesliv. Man kan börja som mycket ung och fortsätta mycket längre än man har ett arbete. Framtidskommissionen säger att vi är på väg mot en ökad professionalisering. Det betyder att kunskapen tyvärr försvinner för det ideella engagemanget. Frivilligorganisationerna måste ha ett tydligt stöd. Vi måste kunna spåra vad de gör, och vi måste kunna ställa hårda krav så att det går att se vad vi får ut av detta. De har oerhört stor betydelse. De är helt övertygade om att de gör nytta, så vi måste ge dem förutsättningarna.

Jag ska nämna ett par organisationer. Den första är Blå Stjärnan som levererar till oss, till MSB. De har, enligt hemsidan, just nu 2 300 utbildade som kan vaccinera djur, ta hand om oljeskadade djur och smittspåra. De bilder vi oftast ser i medierna är fåglar som har dränkts i olja. Blå Stjärnan gör ett oerhört gott jobb där de är professionaliserade, även om de jobbar ideellt.

Den andra organisationen som jag vill nämna är Sjövärnsskåren. De utbildar i marina frågor. Man kan gå in som mycket ung och få en gedigen och underbar utbildning till sjöss. Hade jag haft vetskapen om detta

som 12–14-åring hade jag säkert befunnit mig där. Jag visste inte om det. I dagsläget kan man också få internationell utbildning genom Sjövärnsskåren. Den har 3 600 medlemmar.

Dessa organisationer står för en folklig förankring som vi efterlyser i alla led. Vem skulle stå för den folkliga förankringen om inte de frivilliga försvarsorganisationerna gjorde det? De jobbar väldigt kostnadseffektivt både när det gäller att utföra sina uppdrag och att vara del av den folkliga förankringen.

De kan nå helt andra grupper än vad Försvarsmakten och hemvärnet kan. De kan vända sig till ungdomsgrupper som vi aldrig skulle kunna nå. De kan få komma in i värmen. Det ser vi resultaten av. Man kan närma sig ungdomar på ett helt annat sätt än vad vi kan. Så småningom kan man öppna upp mot MSB och hemvärnet, vilket vi vill när det gäller personalförsörjningen.

Därför är det så viktigt med en egen budgetpost. Därför är det så viktigt att frivilligorganisationerna tas på allvar, och därför är det så viktigt att de får jobba på sina egna villkor.

Anf. 125 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag instämmer till fullo när det gäller frivilliga försvarsorganisationers betydelse, som Åsa Lindestam har berättat för kammaren om.

I en tid, den har pågått ganska länge, då allt färre människor möter Försvarsmakten och deltar aktivt i vårt försvar får organisationer som de frivilliga försvarsorganisationerna oerhörd betydelse för folkförankringen, för försvarsupplysningen och för att bistå Försvarsmakten med rekrytering och utbildning.

Samtidigt tror jag att frivilligorganisationerna i dag uppbär såväl organisationsbidrag som verksamhetsbidrag och uppdragsersättningar för det arbete som de utför. Organisationsbidragen är inte så krävande. Det är mer ett sätt att se till att organisationernas existens kan säkras över tid.

Jag har just nu regeringens uppdrag att titta på om de frivilliga försvarsorganisationerna skulle kunna bli en del av omhändertagandet av våra veteransoldater och deras anhöriga, som Johan Forssell tidigare talade så varmt om. Det innebär att den här regeringen, för att tala klartext, har insett värdet av de frivilliga försvarsorganisationerna och nu bjuder in dem att delta i andra viktiga uppgifter som gäller vårt totalförsvar.

Anf. 126 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att det är så. Men jag tycker ändå att de ska ha en egen budgetpost så att de ser sitt eget värde. Så har det varit tidigare. Det är bara under de senaste två åren som de inte har haft det.

Vi har tidigare här fått en majoritet för ett tillkännagivande om att detta är viktigt. Dessutom tror jag att vi kommer att få en majoritet för detta på tisdag när vi ska votera om det.

Detta måste kunna ske mycket snabbare än att vi ska vänta på en utredning. Jag tror inte att det i utredningen kommer att framgå under vilken budgetpost som detta ska ligga. Det är säkert helt andra saker som jag verkligen ser fram emot att Allan Widman ska se över.

Det finns nämligen oerhört mycket som dessa personer kan göra. När det gäller soldater som är utomlands eller som kommer hem finns det mycket som dessa organisationer kan göra. Jag har träffat några av dem och frågat vad de tycker om detta. De tycker att det skulle vara roligt att få en tydligare roll och ett tydligare uppdrag. Men de vill också att det ska finnas en budgetpost för detta så att de kan se att detta är viktigt och att det inte blandas ihop med allt annat.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2013*

Anf. 127 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag kan bara fortsätta att understryka det som Åsa Lindestam säger, nämligen att det i de frivilliga försvarsorganisationerna finns många människor som har deltagit i internationella insatser och att dessa organisationer därför utgör en stor trygghet och en möjlighet att stödja personer som har deltagit i skarpa insatser.

När det gäller ekonomin är det alldeles korrekt att min utredning inte ska bestämma var någonstans bidraget till frivilliga försvarsorganisationer ska beslutas, alltså om det ska göras av Försvarsmakten, om det ska ske här i riksdagen eller om det ska göras av regeringen.

Herr talman! Jag tror ändå att frågan om var besluten fattas inte nödvändigtvis är den allra viktigaste i sammanhanget. Det som är viktigt är att det finns en samsyn mellan frivilliga försvarsorganisationer å ena sidan och svenska staten å andra sidan om de ekonomiska ersättningar som ska utgå. Jag vet att det sedan drygt ett år tillbaka finns en överenskommen och en samsyn som har blivit nedtecknad och som alla berörda parter nu vill ska utvärderas efter nästa år, tror jag. Det vore i och för sig bra att kunna avvaka en sådan utvärdering från de berörda organisationerna själva. Annars är den konstitutionella utgångspunkten givetvis självklar, nämligen att det som riksdagen har bestämt kommer regeringen naturligtvis förr eller senare att tvingas genomföra.

Anf. 128 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag tror också att det är bra att det finns en samsyn när det gäller detta. Jag vet också att man jobbar oerhört bra just nu med den paraplyorganisation som finns, där man tar upp de svåra besluten och tillsammans resonerar sig fram till någonting bra.

Man jobbar också tillsammans för att få ungdomarna att bli engagerade någonstans i organisationen. Även om någon kommer in i en organisation och inte trivs är det möjligt att gå vidare till någonting annat. Jag tror att det är nödvändigt att man hjälps åt med dessa delar.

Man kan också slussa personer mellan olika grupper inom den utbildning som man har, så att människor hamnar i rätt grupp och i rätt organisation.

Dessa delar tror jag är mycket bra.

Att regeringen nu har gett dig, Allan Widman, i uppdrag att utvärdera och titta på hur detta ska utföras tror jag blir bra. Men trots det anser jag att det är nödvändigt med en egen budgetpost för dessa organisationer just för att markera att de är så viktiga. De är nämligen viktiga i så många avseenden. Det är så många som strax under 500 000 medlemmar som gör en ideell insats. Därför ska vi vara rädda om dem och lyfta fram dem ordentligt.

Anf. 129 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Försvarsfrågor är till sin natur och karaktär sådana att vi gärna vill se breda överenskommelser. Vi brukar tycka att det är bra när det gäller beslut här i kammaren. Därför är det anmärkningsvärt att regeringen har valt att inte ens förhandla med Socialdemokraterna om en mer robust finansiering av uppgraderingen av JAS Gripen. I stället gör man upp med Sverigedemokraterna. Detta har fått till resultat att Försvarsmakten riskerar att ställas inför svåra prioriteringar inom framför allt materielförsörjningen, vilket ytterst äventyrar den operativa förmågan i insatsförsvaret.

Som befolkningens företrädare här skulle man kunna hoppas på mer av samförståndsanda och vilja till samarbete från regeringens sida. Det gäller även andra betydelsefulla frågor som tas upp i detta betänkande.

Vid utskottets utfrågning om uppgraderingen av JAS Gripen framkom det från Försvarsmaktens sida att om beställningen av JAS-plan stannar vid 60 stridsflygplan är det nödvändigt att utveckla luftvärnet i motsvarande grad.

Överbefälhavaren framhöll också på flera sätt att det är viktigt med balans mellan de olika komponenterna i luftförsvarssystemet. Därför hade det varit rimligt att regeringen gått Socialdemokraterna till mötes när vi har krävt ett bättre underlag och en samlad analys av hur luftvärnet ska utvecklas.

Har regeringen och Alliansens företrädare i utskottet inte lyssnat till Försvarsmaktens bedömningar, och har man inte dragit lärdom av Riksrevisionens återkommande kritik av hur riksdagen får underlag och information?

Detsamma gäller ärendet om nedläggning av Swedec. Man kan undra om detta är ett mönster eller tillfälligheter. Inför beslutet om förändringarna av Swedec har det ställts frågor, både i interpellationsdebatter och i utskottet, om konsekvenserna av förändringarna av denna verksamhet. Svaren har varit minst sagt otydliga, inte minst när det gäller hur mycket pengar det skulle handla om. Det har handlat om allt från 2 miljoner kronor upp till 10 miljoner kronor. Det har också varit ytterst oklart huruvida dessa besparingar skulle ge resultat under 2013, 2014 eller kanske inte ens förrän 2015.

Borgarna valde att skicka ärendet till finansutskottet för yttrande. I svaret från finansutskottet stod det att budgetramen måste respekteras. Självklart ställer vi upp på det till hundra procent. Det är oerhört viktigt för oss också. Men frågan är vilket underlag som finansutskottet hade att ta ställning till.

Finansutskottet skriver i sitt yttrande: ”De statsfinansiella konsekvenserna av regeringens förslag uppskattas till ca 7,5–10 miljoner kronor i lägre utgifter.” Detta var enligt Försvarsdepartementet.

Problemet var att denna besparing inte finns under 2013.

I en skrivelse från Försvarsmakten daterad den 26 november 2012, alltså dagen före finansutskottets yttrande, framgår att en integrering av Swedec i Ing 2 inte bedöms ge någon besparing alls under 2013.

Uppenbarligen lämnade finansutskottet sitt yttrande på felaktiga uppgifter.

I detta läge valde oppositionen att säga stopp och belägg i stället för att släppa fram ett dåligt berett ärende till kammaren.

Herr talman! Ungefär samtidigt anlände Riksrevisionens rapport om marinens och flygvapnets stående insatsförband där regeringen kritiserats för att riksdagen riskerar att få ett otillräckligt beslutsunderlag när det gäller att besluta om Försvarsmaktens organisation och uppgifter.

Herr talman! Som sagt: Är det ett mönster eller är det tillfälligheter när det gäller beredning av ärendet som läggs på riksdagens bord?

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 5 och i övrigt till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Åsa Lindestam (S).

Anf. 130 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Man kan ha många olika synpunkter på den verksamhet som Swedec och Göta ingenjöreregemente bedriver och hur denna verksamhet ska bedrivas.

Samtidigt går det inte att komma ifrån, precis som Anna-Lena Sörenson beskrev, att försvarsutskottet skickade detta ärende till finansutskottet för att man skulle utreda huruvida det var i överensstämmelse med de budgetregler som infördes under den tidigare socialdemokratiska regeringen i mitten av 90-talet.

Den slutsats som finansutskottet drog var att alldeles oavsett hur ett utfall ser ut rent ekonomiskt det första året måste man ta ställning till budgeten i dess helhet med hela dess innehåll.

Jag kan nu konstatera att partier i denna kammare hävdar att bara det faktum att en ändring i budgeten inte ger utslag det kommande budgetåret utan först senare är det okej att utan finansiering fatta sådana beslut.

Det skulle innebära att om man lade ned Försvarsmakten genom ett budgetbeslut sent 2012 hade förmodligen ingen som helst ekonomisk effekt för detta uppstått 2013 givet de ledtider som finns för personal, materiel och lokaler. Jag vill bara varna för att det är en tämligen farlig väg.

Det vore tråkigt att hänskjuta frågan om luftvärnet till den nu sittande Luftförsvarsutredningen, inte minst med tanke på att i så fall fick en återanskaffning på luftvärnssidan anstå nästan ytterligare tre decennier.

Anf. 131 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Vad vi har att ta ställning till i dag och vad vi hade att ta ställning till när vi fattade beslut om betänkandet i utskottet var budget för 2013. Vi skulle också ta ställning till två motioner som hade inkommit om Swedec och dess organisation.

Vi ansåg på goda grunder att vi hade fått mycket oklara och otydliga underlag för att fatta detta beslut. Därför tyckte vi att det var rimligt att fatta det beslut vi gjorde.

Mitt inlägg här i dag, Allan Widman, handlar om hur beredda de ärenden är som vi ska ta ställning till. Jag gav som exempel ärendet om luftvärn. Där har vi krävt en djupare utredning och en bättre analys. Jag gav också exempel från Riksrevisionens rapport.

Riksrevisionen har också tidigare haft kritik, inte minst när det gäller Genomförandegruppen och konsekvenserna av den. Det kunde också innebära att riksdagen inte får tillräckligt beslutsunderlag på bordet inför stora och viktiga beslut. Det är vad det handlar om för vår del.

Det är oklara besked. Det är budget inför 2013 som vi ska fatta beslut om. Vi tycker att det är rimligt att vi som svenska folkets företrädare får ordentliga underlag att fatta beslut om.

Anf. 132 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag kan tillåta mig att konstatera att såvitt avser Genomförandegruppens arbete för några år sedan kommer vi att kunna återkomma till det i andra sammanhang. Liksom i fråga om Swedec kan man ha olika synpunkter på Genomförandegruppen vad avser innehåll och den formella beslutsgången.

Jag begärde egentligen ordet för att säga att det är viktigt att vi på ett mycket tydligt sätt respekterar de regler som gäller för fastställande av statsbudgeten. Jag tror att det ligger i alla ansvarstagande partiers intresse.

Jag vill när det gäller själva finansieringsfrågan markera att om man skulle extrapolera det beslut som nu fattades av en majoritet i försvarsutskottet kommer man ganska snart att befinna sig på ett sluttande plan.

Anf. 133 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att de flesta av oss är överens om att vi allihop håller väldigt högt och respekterar väldigt mycket de budgetregler som riksdagen har fattat beslut om och har att följa. Det handlar inte om detta.

Det handlar om att riksdagen ska ha ordentliga beslutsunderlag på bordet för att kunna fatta de beslut som vi av svenska folket är satta att fatta och ingenting annat.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 december.)

12 § Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2011

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2012/13:FiU6
Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2011 (skr. 2011/12:130)

Anf. 134 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Finansutskottet väljer att avstyrka Vänsterpartiets motion om att etik och miljö bör väga tyngre i AP-fondernas placeringar och att det bör införas ett förbud mot investeringar i företag som begår grova miljöbrott och brott mot mänskliga rättigheter. Det avstyrker också vårt förslag om att införa ett oberoende råd som granskar och utvärderar fondernas placeringar samt våra förslag om förbud mot bonusar. Jag ska försöka motivera varför våra förslag skulle behöva bifallas.

För någon månad sedan träffade jag Carmen Ugarte från samhället Oyón i Peru. Hon är verksam i det andiska ursprungsfolkets nätverk. Hennes berättelse har jag burit med mig sedan dess. Den berörde mig djupt. Hela hennes liv och det samhälle där hon lever påverkas av AP-fondernas investering.

Första AP-fonden äger aktier i företaget Buenaventura, som bland annat äger en gruva vid det samhälle där hon bor. I 35 år har företaget bedrivit gruvdrift där. Under de första 30 åren har det inte betalats en krona för att det har fått nyttjanderätten till marken.

År 2006 fick byborna och nätverket äntligen till stånd en överenskommelse med företaget. De fick igenom ett av sina tre krav, nämligen att företaget skulle börja betala arrende för den mark som det fått tillstånd att bedriva gruvverksamhet på.

De andra två kraven fick de inte igenom. Det var att de skulle få ersättning för att gruvföretaget hade förstört hela den biologiska mångfalden i de fyra sjöarna som byn var beroende av för fiske. De ville också att en anrikningsanläggning skulle flyttas från gruvan eftersom den läckte ut stora mängder kemikalier. Det fick de inte igenom, men de skulle få arrende.

Problemet var bara att bolaget tyckte att det var det som skulle bestämma hur arrende skulle betalas ut, när det skulle betalas ut och hur mycket. Det enda bolaget så småningom gjorde var att bygga en skola för gruvarbetarnas barn, inte för några andra barn. I övrigt har inte en krona betalats ut.

Efter fem år fick byborna och nätverket återigen nog. De återupptog på olika sätt protesterna och demonstrationerna för att påverka företaget. Till slut gick man så långt att man blockerade vägen in till gruvan. Gruvbolaget kallade då på polis. Om den peruanska polisen kan man nog säga ganska mycket, men det tänker jag inte ta här.

Polisen kom och öppnade eld mot dem som blockerade vägen. En person dödades och en person skadades väldigt svårt och tvingades senare att amputera benen. Det märkliga i hela historien var att demonstranterna, bland annat Carmen, nu står åtalade för mord. Carmen har en dotter på tre år. Hon vet inte hur hennes liv kommer att påverkas och hur hon och hennes barn ska klara sig.

Det hon ville med sitt besök här i Sverige var att få AP-fonderna att reagera. Detta bolag finns inte på Etiska rådets lista för granskning. Hon ville att AP-fonderna skulle ta ansvar och se till att de gjorde en miljökonsekvensbeskrivning av vad som fanns i marken där de bor. Ingen kan längre sälja de produkter de odlar. De vågar helt enkelt inte, eftersom byborna själva och deras djur blir sjuka av den mat de äter.

Detta lyckades hon inte med vid sitt besök. Däremot hoppas jag att andra människor så småningom ska beröras av hennes historia och att AP-fonderna därmed ska ta sitt ansvar som ägare av bolaget och på olika sätt försöka hjälpa byborna som drabbas så hemskt av investeringen.

Byborna har rätt till ersättning för marken, och någon måste ta ansvar för de miljöskador som påverkar deras liv.

Utskottet skriver i sitt svar på vår motion att det är deras bestämda uppfattning att "riksdagen inte bör lagstifta eller styra fonderna när det handlar om vilka bolag, branscher, marknader eller regioner de investerar pensionskapitalet i". Betyder det egentligen att ni tycker att det är okej att Carmen, hennes by och hennes framtid hanteras så här? Är det så här ni vill att vår pensionsreserv ska växa?

Det här är bara ett exempel på hur våra pensionsreserver används för att få högsta möjliga avkastning och hur det i sin tur påverkar många människors liv och miljö negativt. Jag kan ge många fler exempel.

Goldcorp, som är ett bolag på Etiska rådets lista, är ett annat bolag som bryter mot internationella konventioner. De förgiftar vatten, och de tar inte ansvar för hur resterna av deras gruvdrift ska hanteras i framtiden. Ett annat är Lundin Oil, och det finns fler.

Swedwatch har skrivit en bra rapport, som jag uppmanar er att läsa. Där kan ni få många exempel på hur gruvdrift påverkar människor och miljöer, hur den cyanid som används vid utvinning av guld rinner ut i dricksvatten, hur glaciärer smälter på grund av allt damm som uppstår vid anrikningen och hur bolag till och med planerar att förvara restprodukterna från utvinningen av guldet, det vill säga cyanid och den sand som finns kvar, ovanpå glaciärerna. Glaciärerna smälter dubbelt så fort som de gjorde innan gruvdriften började. I rapporten kan ni läsa om folk som slängs ut från sina hem och hur de mordhotas och körs över. Ni kan läsa om mutor och andra brott av bolag som vi är delägare i.

Utskottet påstår att det är viktigt att staten är normgivare – en viktig normgivare, står det. Tycker ni att staten är det? Tycker ni att det är så här det ska gå till?

Swedwatch ifrågasätter också den otydlighet som finns kring Etiska rådet och de små resurser rådet lägger på granskningen av sina placeringar – 1–2 promille av kostnaderna. Det handlar också om att AP-fonderna nu på olika sätt försöker pressa sina kostnader, vilket också påverkar Etiska rådets arbete.

Jag uppmanar er verkligen att läsa rapporten. Jag uppmanar er också att läsa den rapport som Latinamerikagruppen har tagit fram om hur AP-fondernas investeringar påverkar ursprungsbefolkningen och miljön och om hur man bryter mot internationella konventioner som Sverige har anslutit sig till.

Till sist, herr talman, vill jag ta upp vårt förslag om bonusförbud. AP-fonderna har genom sina placeringar sedan 2001 inte nått sina egna avkastningsmål. Dessa mål har i sig inte utvärderats. Totalt har AP-fonderna haft 0,3 procents avkastning i förhållande till inkomstindex. Ändå anser AP-fonderna att deras anställda har rätt till bonusar för väl utfört arbete. Jag tycker inte att det är rimligt. Om man är anställd för att förvalta våra pengar tycker jag att man ska ha lön för det. Jag tycker inte att vi ska ha ett riskbeteende i vår förvaltning av våra placeringar och investeringar som gör att man ska kunna få ta ut en bonus. I fjol fick väl inte våra AP-fondsanställda några bonusar, för resultatet var inte så himla gott. Det var mycket negativt. Frågan är om de kommer att få det i år. Underskotten var stora, och bara för att man går med överskott ett år ska man tydligen få bonus.

En annan sak som inte tas upp i AP-fondernas skrivelse och som kanske egentligen borde ha varit med är hela den kultur som verkar finnas kring fonderna med limousiner, fester och en hel del konstigheter i övrigt. Det borde utskottet också ha diskuterat, men jag hoppas att vi ska återkomma till det.

I övrigt finns det en utredning som är klar, och vi har haft en utfrågning om buffertfondernas framtid. Diskussionen lär alltså fortsätta. Men jag har en sista uppmaning till mina kolleger i finansutskottet: Ta och läs de rapporter som finns om AP-fondernas placeringar och hur de påverkar miljö och människor i andra delar av vår värld! Då tror jag att vi skulle kunna få en annan diskussion om placeringarna. Sedan kanske vi kom-

mer fram till andra slutsatser om hur man ska styra dem, men jag tror att vi skulle tjäna på att det uppkom en debatt. Därmed skulle man också kunna skapa en kultur i AP-fonderna där de lade lite mer resurser på att granska sina placeringar. De skulle snabbare försöka integrera hela processen i förväg, och inte i efterhand.

På olika sätt skulle man kanske också kunna få tydliga riktlinjer för Etiska rådet när det gäller hur de arbetar och hur de väljer ut sina företag. Det spretar mycket mellan de olika AP-fonderna. Hur länge tycker man att det är värt att föra en dialog med ett företag? Det kanske är dags att sätta punkt för några och att vara tydlig med att synliggöra de företag som begår brott. På så sätt kan man sätta en press på dem och även visa andra vilka krav man ställer. Så kan man bistå andra placerare, och man kan påverka.

Jag yrkar bifall till reservationen under punkt 2.

Anf. 135 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Ett långsiktigt stabilt pensionssystem är mycket viktigt för alla medborgare i vårt land. Oaktat om man har uppnått pensionsålder, om man är ung eller gammal berörs vi alla av pensionssystemet. Som ung handlar det om inbetalningar av avgifter. Senare i livet får vi tillbaka utbetalningar i form av en förhoppningsvis anständig pension. AP-fonderna, som vi diskuterar i kväll, är en del av detta och det samlade pensionssystemet.

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till finansutskottets förslag i betänkandet.

Det är nu det tredje året i följd som pensionsutbetalningarna överstiger de inbetalda avgifterna. Under de tre senaste åren har AP-fonderna bidragit med 32 miljarder till pensionssystemet för att man över huvud taget ska klara pensionsutbetalningarna. 5 miljarder tillfördes systemet det senaste verksamhetsåret, 2011.

Tyvärr redovisar fonderna ett samlat negativt resultat på -1,9 procent för år 2011. Det negativa resultatet uppgår till -17,3 miljarder. Sammantaget innebär det att buffertfonderna minskar sitt samlade kapital från 895 miljarder till 873 miljarder kronor.

Herr talman! AP-fonderna är en viktig del i det samlade pensionssystemet. Oaktat det är balansen mellan inbetalningar av avgifter och utbetalningar av pensioner den avgjort viktigaste frågan att fokusera på om man vill uppnå ett långsiktigt stabilt pensionssystem. Jag återkommer till den problematiken lite senare i mitt anförande.

Jag vill först belysa några frågor kring AP-fondernas senaste verksamhet. Det samlade negativa resultatet för år 2011 på -17,3 miljarder är ingen positiv läsning, men det finns givetvis en förklaring: Vi hade en svag börsutveckling under det andra halvåret 2011.

Anmärkningsvärt är att resultatet mellan fonderna varierar. Sjätte AP-fonden hade -6,9 procent. Det är den minsta fonden, och den har också det sämsta resultatet. Det bästa resultatet, på -0,7 procent, har fjärde AP-fonden. Övriga buffertfonder – AP1, AP2 och AP3 – har även de negativa resultat som varierar mellan -1,9 och -2,5 procent.

Sjunde AP-fondens verksamhet ingår inte i buffertfondssystemet. Fonden har en direkt koppling till det individuella pensionssparandet. Det finns ändå anledning att uppmärksamma de resultat som AP7 har

presterat 2011. AP7:s aktiefond hade en negativ avkastning på -11,8 procent, vilket är 1,2 procent sämre än jämförelseindex.

AP7:s räntefond hade en positiv avkastning på 3,5 procent, men den var 1,7 procentenheter sämre än jämförelseindex. AP7 Såfa, som har hela 2,8 miljoner premiepensionssparare, hade även den ett negativt resultat på -10,5 procentenheter, vilket också är något lägre än genomsnittsavkastningen på de privata fonderna. Om man ser på resultatet över tid har förvaltningen i AP7 Såfa, som fram till år 2010 benämndes Premiesparfonden, haft en avkastning på i genomsnitt 0,11 procent per år sedan år 2000. Det är något bättre än de jämförelseindex som man har.

Herr talman! Det finns även anledning att notera att de stora buffertfonderna AP1, AP2, AP3 och AP4 har mycket stora variationer vad gäller externa kostnader. Jag har tittat lite på detta utifrån en jämförelse med presterat resultat. Jag kan notera att den fond som har den bästa avkastningen eller det bästa resultatet har de lägsta externa kostnaderna. Det är Fjärde AP-fonden. Den fond som har den sämsta avkastningen eller det sämsta resultatet har även de högsta externa kostnaderna. Det är Andra AP-fonden. Jag noterar att den minsta buffertfonden, AP6, har extremt höga externa kostnader i förhållande till förvaltat volym.

De externa kostnaderna varierar från som lägst 86 miljoner, för den fond som har lägst externa kostnader, till som högst 473 miljoner för år 2011. Det är mycket stora variationer. Det finns anledning att fundera på detta att fonder med höga externa kostnader år 2011 har gett ett sämre resultat än de fonder som haft låga externa kostnader.

Herr talman! Det finns all anledning att beakta även detta när vi, utifrån den buffertfundsutredning som nyligen presenterades, går vidare för att fatta beslut om fondernas framtid och organisation. Det finns även anledning att se över fondernas placeringsregler. De placeringsregler som nu gäller kom till för över tio år sedan och begränsar fondernas möjligheter till bra avkastning.

Beträffande placeringsreglerna ska fonderna fortsatt ha högt ställda krav på etik och miljö. Etikrådet, som fonderna gemensamt förfogar över, arbetar bra och utvecklar sin verksamhet årligen. Trots små aktieinnehav har fonderna vid många tillfällen kunnat påverka etik- och miljöfrågor i rätt riktning. Det är viktigt att fonderna prövar och utvecklar det arbetet. Väljer man att inte vara med är chansen obefintlig att kunna påverka i rätt riktning.

Det är vår uppfattning att riksdagen inte ska lagstifta om vilken typ av bolag, bransch eller marknad som fonderna bör eller inte bör investera i. Men vi utgår givetvis ifrån att dessa frågor även fortsättningsvis får ett betydande inslag i fondernas placeringsstrategi och att etik- och miljöfrågorna och reglerna kring detta utvecklas och förtydligas.

Tittar vi på resultatutvecklingen under en tioårsperiod, 2001–2011, har AP-fonderna avkastat 270 miljarder kronor och i genomsnitt gett en positiv avkastning över tid på 3,4 procent. Detta kan jämföras med inkomstindex på 3,1 procent. Det är en viktig jämförelse, då inkomstindex är grunden för den årliga uppräknings av pensionssystemets tillgångar och skulder.

Herr talman! Detta innebär att buffertkapitalet bidragit positivt till finansieringen av pensionssystemet. Givet detta har fondernas avkastning varierat över tid. De kraftiga förluster som fonderna hade under år 2008

medverkade exempelvis till att den så kallade bromsen aktiverades, vilket fick en kraftigt negativ påverkan på pensionsutbetalningarna. Vi bör också komma ihåg att även om fonderna det året haft en positiv avkastning hade bromsen slagit till eftersom inbromsningen i ekonomin var så kraftfull.

Som jag nämnde inledningsvis i mitt anförande är balansen mellan inbetalningar av avgifter och utbetalningar av pensioner den avgjort viktigaste frågan att fokusera på om man vill uppnå ett långsiktigt, stabilt pensionssystem. För att uppnå den balansen finns ett flertal åtgärder att fundera över. Jag ska ge några exempel.

Aktiviteter för att få tidigare inträde på arbetsmarknaden ökar de avgifter som inbetalas.

En annan sak som man kan fundera på är att vi har en snittålder på ungefär 63 år när man går i pension i vårt land. Satsningar på arbetsmiljö är en viktig åtgärd för att människor ska förmå arbeta till 65 års ålder. Det skulle öka inbetalningarna till systemet avsevärt.

Det finns en tredje sak att fundera över. I dag beräknas och inbetalas pensionsavgiften utifrån pensionsgrundande inkomst. 16 procent betalas in som pensionsavgift i det samlade systemet till dem som är pensionärer i dag, och 2,5 procent betalas in i PPM-systemet på det individuella premiepensionskontot. Det kanske finns anledning att se över det förhållandet. En mindre inbetalning till PPM-systemet till förmån för inbetalningar i det samlade systemet stärker balansen mellan in- och utbetalningar och minskar riskerna att bromsen slår till.

En fjärde sak som det finns anledning att fundera över är om den totala avgiften på 18,5 procent kan övervägas för att uppnå ett långsiktigt, stabilt pensionssystem.

Herr talman! Avslutningsvis är AP-fonderna och buffertfonderna en viktig del i det samlade pensionssystemet. Organisation, placeringsdirektiv, avkastning och låga kostnader för förvaltning är viktiga frågor. Men dessa frågor är inte avgörande för att säkerställa ett långsiktigt, stabilt pensionssystem, vilket är av största vikt oavsett om vi är pensionärer eller i yrkesverksam ålder. Därför måste fokus i debatten mer handla om balans mellan in- och utbetalningar. Vi får säkert återkomma i dessa frågor i en annan debatt här i kammaren.

Anf. 136 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag är glad att Sven-Erik Bucht tog upp Etiska rådets arbete och tycker att det är en mycket viktig diskussion. Enligt min och många andras uppfattning är Etiska rådets arbete väldigt otydligt. Det är mycket svårt att se hur de tolkar konventioner och hur det påverkar deras arbete direkt och konkret. Det är mycket svårt att se hur de väljer ut sina företag. Sjunde AP-fonden har till exempel företag på sin lista som Etiska rådet inte ens granskar. Norska oljefonden har också företag på sin svarta lista som våra AP-fonder investerar i, och de finns inte på Etiska rådets lista. Av alla tusentals företag som AP-fonderna investerar i är det bara ett fåtal som hamnar på Etiska rådets lista.

I den här rapporten från Swedwatch, där man har granskat de tre största ägarna till gruvbolag, finns det ganska många belägg för att de begår grova brott, men det är bara ett av de här företagen som finns på Etiska rådets lista trots att flera av dem har investeringar i dem.

Jag tycker att det skulle vara intressant om Etiska rådet förtydligade sitt arbete och talade om vad de konkret jobbade med. Hur länge ska man föra en dialog? Hur kan man förtydliga vad den dialogen innehåller? De skulle också utåt kunna tala om vilka brott och vilka företag de jobbar med på olika sätt. Man skulle också kunna definiera vilka företag som har certifierat ett etik- och miljöarbete och prioritera dem vid investeringar. Forskning visar att det är mer lönsamt att investera i företag som inte begår brott mot miljöriktlinjer och etiska riktlinjer.

Min fråga till Sven-Erik Bucht är: På vilket sätt vill Socialdemokraterna ta tag i de här frågorna? Jag tycker inte att ditt anförande på något vis gav svar på det. Det handlade mer om att det är viktigt med ett etiskt råd, för då kan man påverka, och sedan var det bra. Jag tycker inte att ni på något sätt har lagt fram förslag på hur man ska utveckla Etiska rådets arbete. De borde kanske till och med ha mer pengar till sitt arbete.

Anf. 137 SVEN-ERIK BUCHT (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Ulla lyssnade på mitt anförande. Jag sade att vi ska se över placeringsdirektiven. Det inbegriper givetvis etik- och miljöfrågor.

Sedan tror jag att vi som folkföreträdare mycket bättre måste följa den här verksamheten. Vi hade representanter bland annat för AP-fonderna här på en hearing, och jag tror att det är viktigt att vi årligen har den typen av hearingar så att man kan ta upp de här frågorna och vi som folkföreträdare bättre kan följa dem.

Jag tror inte att etikrådet som de har är fulländat. De utvecklar det hela tiden och gör det bättre, men jag tror att det är viktigt att de är med och påverkar i rätt riktning. Sedan går det alltid att bli bättre.

Anf. 138 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag ska fortsätta med mina frågor till Sven-Erik Bucht. Den tidigare statliga utredningen rekommenderade riksdagen och regeringen att införa etik och miljö i lagstiftningen kring AP-fonderna. Det har inte blivit gjort sedan den utredningen kom. Jag undrar om Socialdemokraterna är villiga att göra det.

Jag vill också fråga Socialdemokraterna om ni skulle vilja se ett oberoende råd, det vill säga ett råd som faktiskt granskade och bidrog till en ökad debatt kring AP-fondernas placeringar och också synliggjorde viktiga frågor för oss i finansutskottet och riksdagen att diskutera och ta ställning till.

Man kan ju påverka på olika sätt. Man kan påverka som man gör i dag, där ingen egentligen riktigt vet hur de jobbar, vilka frågor de håller på med eller när de anser sig vara klara. Det är väldigt svårt att få svar på det, och man får inte heller svar på hur de vaskar ut olika företag, eftersom det är affärshemligheter och sådant som ligger bakom. Jag har försökt, om jag säger så.

Man kan också påverka genom att från AP-fonderna vara tydliga med att man prioriterar företag som har en certifiering kring miljö och etik. Då skickar man signaler till alla andra företag och också till andra placere- rare, eftersom man nu ska vara normgivande på finansmarknaden från statens sida. Jag funderar på om Socialdemokraterna skulle kunna vara intresserade av något sådant. Jag tycker att ni som ingår i den här pens-

ionsöverenskommelsen faktiskt skulle kunna bidra till en ökad debatt, bland annat genom att låta fler vara med i den debatten och inte ha den så mycket i slutna rum och genom att själva lyfta de här frågorna. Det är väldigt tyst kring dem, och jag saknar viktiga röster i debatten.

Anf. 139 SVEN-ERIK BUCHT (S) replik:

Herr talman! Vår uppfattning när det gäller lagstiftning är klar och tydlig. Vi ska inte lagstifta om vilka typer av bolag, branscher eller marknader som fonderna bör eller inte bör vara investerare i. Vi är väldigt tydliga på det området. Man kan utveckla etik- och miljöfrågor och framför allt följa dem, som jag nämnde i mitt förra inlägg.

Jag vet inte om Ulla Andersson uppmärksammade att vi har höga externa kostnader och många externa placerare, och det är klart att det kan vara så att det är svårt att följa just för att man lägger så mycket externt.

Du var i ditt inlägg inne på bonusar. Man har ju resultatbaserade bonusar i de externa kostnaderna. De är på 858 miljoner, så det är stora pengar som finns där. Jag tror att man måste utveckla den egna organisationen i stället för att kanske bara förlita sig på andra, för annars får man sämre kontroll, kanske även på etik- och miljöfrågorna.

Anf. 140 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Detta betänkande behandlar den återkommande utvärderingen som görs gällande AP-fondernas verksamhet. Just i år råkar det dessutom vara så att en utredning har presenterats angående AP-fondernas framtid. Jag kommer bara kort att beröra detta, då remissvar och beredning av frågan avvaktas innan utskottet tar ställning till utredningen. Det kan ändå vara intressant att nämna Buffertkapitalsutredningens slutbetänkande, som utvärderar bland annat buffertfondernas uppdrag, placeringsregler, struktur och förvaltningsstyrning.

Det är nu drygt tio år sedan den senaste förändringen av AP-fonds-systemet gjordes. Sedan 2001 har nuvarande struktur och placeringsregler varit i bruk. Kanske är det därför logiskt att utvärdera hur det har fungerat och hur det kan förbättras.

Tiden som förflutit har präglats av väldigt speciella förutsättningar på de finansiella marknaderna. Hur har då systemet med AP-fonderna stått sig under dessa betingelser? Ja, just detta faktum anges som ett av skälen till att fonderna inte når sina uppsatta finansiella mål. Det finns därför också, bland annat av dessa skäl, anledning att framöver fortsätta diskussionen om hur systemet kan utvecklas och göras mer effektivt när det gäller förvaltning av buffertfonderna.

Med anledning av denna buffertkapitalsutredning ordnade finansutskottet tillsammans med socialförsäkringsutskottet en öppen hearing. Den som inte hade möjlighet att närvara eller på annat sätt lyssna på denna hearing kan jag bara rekommendera att läsa protokollet som finns bifogat till utskottets betänkande. Det var en mycket intressant diskussion.

Ett av de konstruktiva förslag som kom upp under denna hearing, och som tilltalade mig mycket, var att inrätta en årlig öppen utfrågning av AP-fondsstyrelserna. En sådan öppen utfrågning skulle kunna främja viktiga diskussioner, vilket har nämnts här tidigare, om etiska riktlinjer, frågor som rör miljöfrämjande placeringsstrategier, frågor om lönepolicy

Prot. 2012/13:38
6 december

*Redovisning av AP-fondernas verksamhet
t.o.m. 2011*

och rörliga ersättningar, kostnadseffektivitet och så vidare. Men intill dess att en sådan ordning eventuellt skulle kunna bli verklighet får vi väl se debatten som vi har här i kammaren i dag som en sådan livaktig diskussion som kanske fungerar både som policyskapande och granskande.

När det gäller riktlinjerna för etik och miljö kan vi konstatera att fonderna fortsätter att arbeta med de förslag som tidigare givits, bland annat av Kommittén om AP-fondernas etik- och miljöansvar. Fonderna arbetar med att utveckla metoder för att frågor om etik och miljö ska ingå i kapitalförvaltningen och i analysen av placeringar och att dessa frågor inte enbart ska behandlas av specialister. På detta sätt blir ansvaret för dessa frågor bredare och ingår då också i den grundläggande analysen. Det blir en del i värderingen av respektive placering. Detta är positivt och viktigt. Det ska vara högt ställda krav på miljö och etik, särskilt med tanke på att AP-fonderna genom sin storlek, sin verksamhet som förvaltare av svenska folkets pensionsmedel och med sin statliga prägel blir en viktig normgivare i samhället. Vi har därför all anledning att återkomma i dessa diskussioner, och regeringen gör av samma anledning också återkommande utvärderingar omkring dessa frågor.

Samma sak gäller egentligen också lönepolicy och rörliga ersättningar. Det är viktigt att det även här finns en transparens och tydlighet. Vi kan konstatera att fonderna inte ger någon rörlig ersättning till ledande befattningshavare längre och att övriga anställda får rörlig ersättning direkt kopplad till fondernas resultat. Det kanske är en av anledningarna till att förvaltningskostnaderna i år totalt sett är 250 miljoner lägre än vad de var året före. Icke desto mindre gäller att utskottet även framledes avser att lägga stort fokus på att förvaltningen sker på ett kostnadseffektivt sätt.

En viktig utgångspunkt är att det finns en värdegrund och policy när det gäller den här typen av frågor. Det är svårt, för att inte säga ogörligt, att i detalj reglera detta. Samhället förändras och nya krav tillkommer. En alltför rigid reglering riskerar därför att få motsatt effekt när det gäller just den här typen av frågor. Dessutom är det utskottets bestämda uppfattning att riksdagen inte bör lagstifta eller styra fonderna när det gäller vilka bolag, branscher, marknader eller regioner som fonderna ska investera i.

Fondernas placeringar ska styras av det som är till långsiktig nytta för kommande pensionsåtaganden. Det finns en uppgörelse för att fonderna ska styras av renodlat finansiella mål. Det är viktigt att både i nuvarande form och i en eventuell annan förvaltningsstruktur beakta vikten av att fonderna skyddas från politisk påverkan och styrning.

Fortsatt uppföljning och utvärdering av fondernas verksamhet och strategier är säkerligen en återkommande fråga, och en annan fråga som är viktig att diskutera är vilken riskexponering och vilka riskanalyser fonderna arbetar efter. Det är viktigt att det finns en medvetenhet och att det utarbetas modeller för hur stora marknadssvängningar hanteras. Det är förvisso ett arbete som görs i fonderna. Dessa verktyg har börjat användas under innevarande år, men det är viktigt att det sker en uppföljning och utvärdering av hur det arbetet fungerar.

Fondernas resultat har varierat stort över den tioårsperiod som förflutit sedan placeringsreglerna trädde i kraft. En av förklaringarna är förstås att det varit en tid av fluktuationer, som nämdes tidigare, på de finansi-

ella marknaderna. Resultaten påverkas stort av hur aktiemarknaderna presterar. Som kuriosas kan konstateras att obligationsplaceringarna förbättrat resultatet under perioden, apropå placeringsregeldiskussionen. Det understryker vikten av att det finns en riskspridning.

Över tioårsperioden har ingen av fonderna nått upp till sina fastställda avkastningsmål. Däremot har avkastningen överstigit inkomstindex under perioden, vilket betyder att avkastningen bidragit till finansieringen av systemet, i nominella tal betyder det ett tillskott på 28 miljarder. Resultatet för året 2011 har dock inneburit en förlust på 17 miljarder, och systemet har belastats med 22 miljarder under 2011. Den skillnaden på 5 miljarder utgörs alltså av skillnaden mellan pensionsinbetalningar och -utbetalningar, vilket således belastar fondernas kapital. Icke desto mindre har buffertkapitalet så här långt levt upp till namnet, och så här långt har systemet visat sig hållbart genom att avkastningen överstigit inkomstindex även om resultatet på ett tillfredsställande sätt inte når upp till de uppsatta målen.

Herr talman! Vi kan nog utgå från att dessa frågeställningar även fortsättningsvis kommer att diskuteras, och jag ser fram emot att återkomma i dessa frågor. Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 141 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Efter Jörgen Anderssons utmärkta anförande kan jag hålla mig kort. Låt mig börja med att säga att när man hör en sådan här debatt eller läser betänkandet kan man få intrycket att pensionerna i Sverige bestäms av AP-fonderna. Så är det inte, utan de bestäms av samhällsekonomins tillväxt och utveckling. Får vi en dålig bnp-tillväxt, får vi en dålig samhällsekonomisk utveckling, spelar det ingen roll vilka fonder man har. Det kommer att gå dåligt inte bara för fonderna utan också för de utbetalade pensionerna.

Pensionssparandet är en verksamhet som pågår i många länder och där finns vissa gemensamma problem. Ett problem är att när det väl finns fonder, massor med pengar, är det oerhört lockande för andra än de som ser till pensionärernas bästa att norpa lite av pengarna. Det kan vara näringsliv, fackföreningsrörelse och inte minst politiker. Vi har erfarit det i Sverige, och det finns som systemproblem i alla länder som har den typen av system. Därför är det, som redan sagts av bland annat Jörgen Andersson, oerhört viktigt att ha ett robust system som kan stå emot påtryckningar från dem som vill ta pensionärernas pengar att användas på annat.

Därmed kommer vi in på frågan hur man ska ta hänsyn till etik och miljö. Det är ju värderingsfrågor. Vad är etiskt? Vad är oetiskt? Du kan tycka det ena, och jag kan tycka det andra. Olika personer, partier och rörelser lägger olika mycket vikt på hur miljöaspekten ska vägas in. Sven-Erik Bucht med sin bakgrund i gruvindustrin ser sannolikt att miljöproblemen där är något mindre än vad företrädare för andra partier skulle göra och ser kanske fördelarna med gruvindustrin desto mer.

Jag vill slå ett slag för att vi ska komma ihåg att vi måste ha en rollfördelning. Vi som är pensionärer – jag tillhör den gruppen nu – är angelägna om att ni som är yngre inte slarvar med pengarna och placerar dem i projekt som inte har en god avkastning, som inte ger pensioner. Det är

Prot. 2012/13:38
6 december

*Redovisning av AP-
fondernas verksamhet
t.o.m. 2011*

otroligt viktigt att upprepa det. Den här debatten blir lite konstig om huvudvikten ligger på etik och miljö. Det viktiga är att se till att systemet för det första är robust och för det andra levererar. Jag kan återkomma till det om någon blir upprörd över det påståendet.

Avslutningsvis vill jag, herr talman, säga till Sven-Erik Bucht: Tro inte att vi är intresserade av att sänka avsättningarna från 2 ½ procent i PPM-systemet. Jag vet att det finns sådana tankar inom socialdemokratien, men det är ett bestämt nej på den punkten.

Anf. 142 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Carl B Hamilton talar om ett pensionssystem som ska vara robust och leverera. Man kan verkligen ifrågasätta om det här pensionssystemet har gjort det. Bromsen slog till innan istiden kom, som Bo Könberg sade, och PPM-systemet kan man nog säga har blivit en flopp. Det borde även Carl B Hamilton inse. Hade vi i stället lagt pengarna från PPM-systemet i den allmänna pensionen, alltså till inkomstpensionen, hade bromsen inte behövt slå till. Det tycker jag såklart är värt en diskussion.

Jag begärde replik för Carl B Hamilton frågade vad som är etik och miljö. Vi har ju förbundit oss till FN-konventioner om både etik och miljö. Det finns alltså internationella riktlinjer. Dessutom har vi gemensamt i riksdagen, över alla partigränser, fattat beslut om en politik för global utveckling, vilket alla politikområden ska följa.

Vi har på olika sätt tillsammans definierat vad vi menar, och ändå säger Carl B Hamilton att det är en tolkningsfråga. Javisst, det kan det självklart vara, men om vi håller oss till det som vi gemensamt skrivit under och fattat beslut om borde det kunna gå att hitta en gemensam linje i det hela. Dessutom ger investeringar i företag som inte begår brott mot miljö och etik bättre avkastning. De behöver alltså inte stå i konflikt med varandra.

Problemet är när de två står i konflikt med varandra och avkastningen hela tiden är överordnad. Vi vet inte ens när det sker, hur ofta det sker och hur vanligt det faktiskt är. Det borde synliggöras för att kunna få en mer allmän debatt. Det tycker jag att även Carl B Hamilton borde kunna vara intresserad av. Det är viktigt för demokratin. Det är viktigt för att vi på olika sätt ska leva av de pengarna så småningom – eller i dag.

Anf. 143 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Herr talman! Varför slog bromsen till? Jo, för att det var en dålig bnp-utveckling. Det var en dålig tillväxttakt. Vi råkade ut för den internationella finanskrisen. Det illustrerar det som jag började med att säga, att vi kan ha ett hur fint system som helst med buffertfonder, men om vi inte har en grundläggande god ekonomisk utveckling klarar vi inte pensionerna. Det var därför bromsen slog till. Det finns nämligen en regel som säger att pensionerna i det nya systemet ska vara anpassade till eller följa bnp-utvecklingen eller löneindex.

Det är möjligt att Ulla Andersson och hennes parti vill att pensionerna ska utvecklas oberoende av inkomsterna i resten av samhället, men det är inte ett robust system. Det är inte hållbart över tiden, vilket vi såg i det gamla systemet. Jag vet att Vänsterpartiet tyckte att det var bra och inte ville byta till det nya. Den avgörande skillnaden är att vi vill ha ett

system som följer den ekonomiska utvecklingen, som jag sade, men också förändringarna i demografin. Det tror vi och de partier som deltagit i pensionsgruppen är ett stabilt pensionssystem. Och det finns säkert även andra som gör det.

Sedan har vi frågan om det etiska och det miljömässiga. Som några har sagt går det inte att lagstifta om detta. Jag tror att det vore väldigt olyckligt om man skulle inbjuda till ett system där politiker sitter och bestämmer vad som är etiskt rätt och vad som är miljömässigt fel. Då har man inte ett robust system. Det är inte så enkelt som Ulla Andersson ger intryck av när hon säger att det är glasklart vad som är det ena och vad som är det andra. Jag tror att vi måste ha en rollfördelning. Politikerna bestämmer om systemet och lagarna. Sedan måste vi delegera själva beslutsfattandet till i detta fall styrelser i olika buffertfonder.

Anf. 144 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Till skillnad från Carl B Hamilton tycker jag att det är ett problem att vi bygger våra pensioner – det här är reserverna – på till exempel väldigt stora investeringar i fossila bränslen, som på sikt kanske kommer att göra att de som föds i dag inte ens har en jord att leva på. Jag vet inte hur hållbart Carl B Hamilton tycker att det är.

Det är intressant att titta på Norges pensionsfond. De har byggt ett system med ett oberoende råd som granskar de placeringar som görs. En del av AP-fondernas stora problem är att de har indexerade portföljer, det vill säga små placeringar i väldigt många bolag. Detta gör det väldigt svårt att granska dem. Skulle man på olika sätt i mycket större utsträckning få in någon form av integrering av miljö och etik i de placeringar de gör skulle man kanske inte stå där med rumpan bar så småningom och upptäcka att man har investerat i företag som begår väldigt omfattande och grova brott.

Det finns ganska mycket att diskutera här. Jag har väldigt svårt att förstå varför Carl B Hamilton inte vill ha ett oberoende råd som lyfter fram de här frågorna så att det på olika sätt leder fram till debatt och diskussion. Det blir också klarläggande i frågor kring miljö och etik.

Jag förstår inte heller varför Carl B Hamilton ifrågasätter de konventioner vi redan har skrivit under och politiken för global utveckling. Det är det han säger att vi inte kan förhålla oss till, fast vi redan har sådana beslut. Jag har lite svårt att följa Carl B Hamiltons resonemang, men det är inte första gången.

Anf. 145 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Herr talman! Jag hade lite svårt att följa Ulla Anderssons resonemang när hon lade saker som jag inte hade sagt i min mun.

Låt mig ge ett exempel på det här med miljö och fossila bränslen. Per Bolund kanske fyller på senare, vad vet jag. Jag tycker att vi ska använda kärnkraft i stället. Då blir vi av med koldioxidutsläpp från fossila bränslen. Men jag föreställer mig att andra skulle tycka att det var felaktigt, att kärnkraften är en värre miljöfara än fossila bränslen. Där har vi olika uppfattningar.

Hur ska vi göra med alla de företag som är beroende av elektricitet? Ska vi säga att vi ska härleda hur mycket av deras elektricitet som kommer från kolkraft, hur mycket som kommer från fossilgas, hur mycket

som kommer från kärnkraft och hur mycket som kommer från vindkraft? Det kommer aldrig att bli något entydigt resultat. Ska vi bestämma först när vi har undersökt det och gjort den kalkylen? Jag tror att det är väldigt svårt, för att inte säga omöjligt, och jag tycker framför allt inte att det är politiker som ska göra bedömningen.

Det är intressant att Ulla Andersson tar upp detta med Norge. Det gäller den norska oljefonden, inte pensionsfonden, men det är samma typ av problem. Där är regeln att de inte ska investera i Norge. Varför inte? Jo, därför att det blir så stora inkomster att den norska ekonomin förvrids. Men det är naturligtvis också ett sätt att skydda oljefonden från politisk påverkan i Stortinget. Framstegspartiet i Norge vill gärna ta av oljefonderna och ösa in i olika projekt, vilket är väldigt populistiskt. Detta är en skyddsmekanism. Men jag anser att regeln att en fond bara får investera i andra länder aldrig kan tillämpas i Sverige. Det är dock ett exempel på kravet på robusthet, som jag talat tidigare om.

Anf. 146 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Dagens pensionssystem är en form av fördelningssystem mellan olika generationer. De som arbetar betalar till dagens pensionärer. Flera faktorer påverkar pensionernas utveckling och därmed den enskildes pension. Det handlar om samhällsekonomin, arbetsmarknadens och näringslivets utveckling, med andra ord om hur många som har ett arbete och hur många företagare som bedriver verksamhet och därmed betalar skatt till systemet.

Under 2011 gav AP-fondsförvaltningen en samlad förlust på ca 17 miljarder kronor, som flera påpekat i talarstolen före mig. Det är en följd av den svaga utvecklingen på arbetsmarknaden. Speciellt under andra halvåret 2011 blev det påtagligt. Därtill minskade kapitalet i fonderna under året med drygt 22 miljarder till 873 miljarder kronor. Tyvärr är det, precis som vid flera tidigare behandlingar av AP-fondernas verksamhet, bara att konstatera att deras förvaltningar inte har gett den avkastning som förväntades när de nya placeringsreglerna infördes för drygt tio år sedan.

Under perioden 2001 till 2011 har ingen av fonderna nått sina avkastningsmål. Avkastningen har varierat mycket under åren, till stor del som följd av att vi har haft varierande konjunktur och dessutom till stor del av den finansiella kris som vi hade för några år sedan, den värsta sedan 1930-talet. Totalt sett kan det konstateras att det var rätt att reformera AP-fondssystemet. Den svenska AP-fondsmodellen har dessutom uppmärksamats med stort intresse i andra länder.

Herr talman! Nyligen har den så kallade Buffertfondsutredningen lämnat sitt betänkande till regeringen, *AP-fonderna i pensionssystemet – effektivare förvaltning av pensionsreserven*. Uppdraget var att lämna förslag på åtgärder som syftar till att förbättra förutsättningarna för en långsiktig och mer kostnadseffektiv förvaltning av det allmänna pensionssystemets buffertkapital. Det gäller generellt att få bättre avkastning på AP-fondernas pengar. Det handlar dels om att placera kapitalet för bättre avkastning, dels om att se till att kostnaderna för AP-fondernas verksamhet inte fortsätter att öka.

När utredningen tillsattes var regeringsdirektivet tydligt. Minst tre fonder ska finnas på plats. I debatten tolkas av vissa debattörer utreda-

rens förslag om en pensionsreservsstyrelse som om det vore att föredra en enda stor AP-fond. Utredaren kan också ha gjort vissa uttalanden som bidragit till denna tolkning.

Herr talman! Låt mig vara tydlig. AP-fonderna ska inte centraliseras. Risken är att vi byter ut en struktur med låg avkastning på våra pensionskapital mot en ny struktur som innebär fler nackdelar än fördelar. Den direkta positiva effekten med att ha *en* fond är enkel att se: De administrativa kostnaderna kan skäras ned kraftigt. Men nedskärningar i administrativa kostnader är möjliga även inom ramen för ett flerfondssystem.

Låt oss inte förblindas av det som enklast kan uppfattas som lättgör- ligt. Med en enda jättefond som dessutom föreslås få friare placerings- regler riskerar vi att hamna i en situation med högre risktagande för en enda part. Erfarenheter från vår omvärld bekräftar dessutom det synsät- tet. Syftet med att ha flera fonder är att minska risktagandet på total nivå. När det finns flera fonder blir det inte lika stort genomslag för misstag i strategiska bedömningar. Utredningen föreslår att friare placeringsregler införs, liksom att dagens kvantitativa placeringsregler ersätts med en aktsamhetsprincip. Jag tycker att detta är bra, och det ligger väl i linje med vad Centerpartiet har förespråkat under flera år.

Herr talman! Jag framhöll tydligt innan utredningen lämnade sitt be- tänkande att det är viktigt med flera AP-fonder och även med en geogra- fisk spridning. Det sprider nämligen risker, gynnar mångfald och belyser investeringsmöjligheter ur flera perspektiv. Alla investeringsbeslut ska inte fattas i Stockholm. Eftersom två av AP-fonderna är lokaliserade till Göteborg är det för Centerpartiet en självklarhet att någon AP-fond även i ett reformerat system ska lokaliseras dit.

Den sjätte AP-fonden har haft en särskild uppgift: att investera även i onoterade bolag. Fonden får stryka på foten i utredningens förslag. Jag anser att frågan om det statliga ägarkapitalet är en så pass viktig fråga att den behöver lyftas in i den översyn av det statliga ägarkapitalet som för närvarande pågår på Näringsdepartementet. Offentligt ägarkapital har en fortsatt viktig marknadskompletterande roll. Det är svårt att finansiera tidiga skeden och tidig expansion, och även här – kanske speciellt här – har det offentliga kapitalet en viktig roll att fylla.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis summera min syn på utredning- ens förslag. Friare placeringsregler ser jag som en viktig slutsats i försla- get som vi bör gå vidare med. Det skulle möjliggöra för fler investeringar men också innebära stora samhällsekonomiska vinster. Minst tre fonder är grundläggande i de fortsatta diskussionerna kring AP-fondernas fram- tid. Likaså är en decentraliserad struktur med en geografisk spridning viktig för diversifiering i fondernas strategiska bedömningar.

Jag yrkar med detta bifall till utskottets förslag.

Anf. 147 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till Miljöpartiets reservat- ion nr 1.

Pensionssystemet och AP-fonderna syftar till att ge oss alla en tryg- gare framtid. När vi blir gamla ska det finnas resurser för att vi ska ha ett gott liv även när vi inte orkar arbeta längre. Det är ett system vi ställer oss bakom, och vi föreslår heller inga stora förändringar i det svenska pensionssystemet. Däremot tycker vi att det är en självklarhet att de fon-

Prot. 2012/13:38
6 december

*Redovisning av AP-
fondernas verksamhet
t.o.m. 2011*

der som ska ge oss en trygg framtid också ska investeras på ett sätt som ger oss ett stabilt och hållbart samhälle i framtiden. Så är det inte i dag, herr talman.

Vi har tidigare i debatten hört – och vi ser alla – att det finns etiska riktlinjer för fonderna, och det finns ett etiskt råd som arbetar. Det viktiga är dock inte att titta på vilka strukturer som finns utbyggda utan vilka resultat vi har fått. Där ser vi att det fortfarande finns stora brister i AP-fondernas verksamhet.

AP-fonderna har fortfarande stora investeringar i verksamheter som knappast kan beskrivas som långsiktigt hållbara. Ett exempel är investeringar i företag som framför allt håller på med vapentillverkning, alltså vapenindustrin. Det finns även företag som exporterar vapen till diktaturer runt om i de länder där AP-fonderna fortfarande är investerare.

Vi ser också hur AP-fondernas investeringar görs i bolag som bryter mot grundläggande mänskliga rättigheter. Ett exempel lyfts fram i Swedwatchstudien om gruvnäringen i inte minst Sydamerika. Man har till och med kunnat visa att de bolag fonderna investerar i bryter mot internationella konventioner. Det kan rimligtvis inte vara i linje med en hållbar och långsiktig investeringsstruktur.

Vi ser även hur AP-fonderna investerar i fossila bränslen på ett oroväckande sätt, vilket leder till att vi får en ökad klimatpåverkan snarare än en minskad. Det är också någonting vi med kraft vänder oss emot. Vi gjorde för några år sedan en undersökning av AP-fondernas investeringar, och där såg vi att man bara inom industrisektorn investerade 35 miljarder kronor i bolag som framför allt har sitt verksamhetsområde inom fossil energi.

Motsvarande investeringar i bolag som primärt jobbar med förnybar energi låg på 800 miljoner kronor. Det gör alltså att 98 procent av investeringarna inom energiinvesteringar görs i fossil energi. Detta gäller den första till fjärde AP-fonden.

Carl B Hamilton lyfte i ett replikskifte tidigare fram att det kunde vara svårt med gränsdragningen för vilka energiinvesteringar som ska göras, men vi borde åtminstone kunna enas om investeringar som *inte* borde göras. Om vi nu är överens om att investeringar i fossil energi inte är rätt väg framåt, låt oss då sätta det som ett första steg denna riksdag borde kunna enas om som en gemensam investeringsinriktning.

Jag kan också be Carl B Hamilton notera att det i reservationen som finns och i vår motion inte heller står någonting om kärnkraften, som Carl B Hamilton lyfte fram. Det är i stället just de investeringar i fossilt bränsle som görs som vi har kritiserat.

Det har tidigare i debatten diskuterats om man ska styra AP-fondernas investeringar och vilka bolag de ska investera i. Det är ett tänkande vi vänder oss emot. Vi vill inte styra vilka bolag man ska investera i, men däremot tycker vi att det är riktigt att ge ramar som investeringar ska ske inom – att man inte ska investera i vapen som till exempel exporteras till diktaturer, att man inte ska bryta mot mänskliga rättigheter i de investeringar man gör och att man i sina investeringar ska bidra till en hållbar framtid när det gäller klimatfrågan.

Det har framkommit som en röd tråd att investeringar i till exempel hållbar energi eller bolag som inte bryter mot mänskliga rättigheter skulle ge sämre avkastning och sämre pensioner. Vi kan inte se att det

finns några studier som tyder på det. Tvärtom finns det rapporter, som Sternrapporten eller FN:s rapport *Towards a Green Economy*, som säger att gröna investeringar ger bättre avkastning i framtiden.

Vi tycker, herr talman, att det är fundamentalt fel när de fonder som ska utgöra vår trygghet vid ålderdom samtidigt bidrar till investeringar som skapar en otrygg framtid. Därför yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation nr 1.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Redovisning av AP-
fondernas verksamhet
t.o.m. 2011*

Anf. 148 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Herr talman! Jag ska fatta mig väldigt kort. Jag tycker att de fossila bränslena verkligen är ett problem, och jag är glad över den tysta acceptansen av kärnkraft i det sammanhanget. Det är bra.

En fråga jag och mitt parti har diskuterat mycket på senare tid just när det gäller fossila bränslen är dock: Hur ska vi ställa oss till fossilgas? Om vi driver en fabrik med fossilgas blir utsläppen bara en tredjedel än vad de hade varit med kolkraft. Hur ska vi ställa oss till en sådan investering? Om alternativet är kolkraft är vi naturligtvis överens om att det är bättre med gas än med stenkol, men vad ska vi säga därutöver?

Vad är Per Bolunds och Miljöpartiets reflektion över detta dilemma, om man nu ska beställa en investering?

Anf. 149 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det var lite långtgående att tolka det jag sade som en acceptans för kärnkraft. Det kan jag lugna Carl B Hamilton med: Miljöpartiet har inte bytt ställning när det gäller kärnkraften. Där står vi fortfarande kvar.

Jag tycker dock att det ändå finns en viss logik här – om det nu finns olika uppfattningar i riksdagen, låt oss då försöka enas om minsta möjliga överenskommelse. Då kan vi enas om att åtminstone sortera bort de energislag vi alla tycker är oacceptabla. Om nu Carl B Hamilton och jag har olika uppfattningar när det gäller kärnkraften, låt oss då för tillfället lägga den diskussionen åt sidan och fokusera på de energislag vi åtminstone borde kunna enas om att vi ska investera våra framtida pensionspengar i.

Sedan kan man diskutera vidare om vår inställning till olika energislag. Jag kan hålla med Carl B Hamilton om att fossilgas är bättre än kol, men sedan är en ytterligare fråga om man då ska uppmuntra att pensionsfonderna investeras i det som är näst bäst eller tredje bäst. Kanske ska man i stället investera i det som är absolut bäst.

Om Carl B Hamilton, jag och resten av kammaren skulle kunna enas om att pensionsfonderna inte ska investeras i kolindustrin skulle jag tycka att det var ett stort steg framåt i sig. Är Carl B Hamilton beredd att göra en sådan överenskommelse skulle jag alltså gladeligen göra den redan i morgon dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 december.)

13 § Utvärdering av Riksbankens penningpolitik och arbete med finansiell stabilitet 2005–2010

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2012/13:FiU12
Utvärdering av Riksbankens penningpolitik och arbete med finansiell stabilitet 2005–2010.

Anf. 150 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Vänsterpartiet delar utvärderarnas uppfattning att Riksbanken och övriga inblandade myndigheter gjorde ett bra jobb under finanskrisens första fas. Deras åtgärder bidrog till att begränsa krisens effekter på den svenska ekonomin.

Till viss del instämmer vi även i utvärderarnas rekommendationer för att förebygga och hantera finansiella kriser. Däremot kan man konstatera att flertalet av utvärderarnas förslag redan var under utredning i bland annat Finanskriskommittén när rapporten lämnades till finansutskottet.

Utvärderingen pekar på hur nära det var, vilket även Riksgälden, finansministern med flera gjort tidigare, att den svenska finansmarkanden kollapsade under finanskrisen bland annat på grund av bankernas stora utlandsupplåning men också på grund av deras oansvariga utlåning i de baltiska länderna som drabbade deras medborgare väldigt hårt och innebär att två av våra stora banker var nära att gå omkull.

Vänsterpartiet anser däremot att utvärderarnas förslag inte räcker till för att åtgärda de grundläggande problem som finns på finansmarknaderna. Det behövs betydligt mer genomgripande åtgärder för att minska risktagandet och trygga den finansiella stabiliteten i den svenska ekonomin.

En viktig åtgärd är enligt Vänsterpartiet att införa en bankdelningslag, som separerar traditionell bankverksamhet från spekulativ investmentsverksamhet. Ett liknande förslag lämnades nyligen av EU:s så kallade högnivågrupp för reformering av EU:s banksektor. Det var, tycker jag, en mycket glädjande nyhet. En bankdelningslag skulle kraftigt minska riskerna för en kommande finanskris, och framför allt skulle skattebetalarnas och samhällets kostnader minska. Det är inte rimligt att Sveriges fyra storbanker tjänar 30 miljarder per år för att svenska skattebetalare garanterar deras verksamhet. Bankerna lånar därför själva billigare på marknaden och blir mindre granskade eftersom deras långivare vet att svenska staten står bakom och garanterar deras verksamhet. Så kan det inte få fortsätta. Men mer om detta senare då den svenska Finanskriskommitténs arbete är klart och det arbetet så småningom hanteras av utskottet.

Jag blev, herr talman, faktiskt lite besviken när jag läste den utvärdering som finansutskottet beställt och säkert betalat mycket för, dels för att mycket att det som tas upp inte är något nytt kring finansiell stabilitet och hade behövt vara mer djupgående och utförligt, dels för att utvärderingen saknar en övergripande diskussion om penningpolitikens mål och förutsättningar. Det går inte heller att utifrån utvärderarnas redovisning dra några slutsatser om räntepolitiken under perioden varit väl avvägd eller inte.

Vår kritik delas av Riksgäldskontoret, LO, TCO. Flera av de områden som pekas ut i utskottets utvärderingsdirektiv behandlas inte heller i

utvärderingen. Till exempel genomförs ingen djupare granskning av den flexibla penningpolitiken och Riksbankens svårigheter att bedriva en räntepolitik utifrån mycket osäkra uppskattningar av resursutnyttjandet i den svenska ekonomin.

Utvärderingen konstaterar att Sverige har haft lägre inflation, större avvikelser från inflationsmålet, större konjunkturella realekonomiska obalanser och högre arbetslöshet än övriga jämförbara länder. Tyvärr drar utvärderarna inga slutsatser av den utvecklingen. De konstaterar endast att Riksbankens försök att stabilisera produktionen har varit ojämnt, och det finns en antydning i siffrorna om att Riksbanken under perioden hade kunnat föra en mer stimulerande penningpolitik, vilket är en del av den diskussion som pågår inom direktionen. Två av direktionens ledamöter har uttryckt det tydligt och försökt påverka på olika sätt. Bland annat har Lars E O Svensson menat att den åtstramande penningpolitik som Riksbanken fört sedan den nya regimen infördes, där Riksbanken konstant legat under inflationsmålet, inneburit att tiotusentals arbetstillfällen gått förlorade varje år. Han menar vidare att penningpolitiken kan spela roll för arbetsmarknadens funktionssätt genom att den påverkar matchningseffektiviteten, vilket faktiskt är ett smått sensationellt erkännande.

Riksbanken har länge, längre än de allra flesta, haft den inställningen att penningpolitiken inte har någon långsiktig effekt på arbetslösheten. Både Svensson och Finanspolitiska rådet menar att oerfaren arbetskraft är mer konjunkturkänslig än erfaren arbetskraft, vilket borde vara en självklarhet numera även om det säkert finns en och annan nyliberal som fortfarande inte vill inse fakta.

Vänsterpartiet delar både denna utvärderings och den tidigare utvärderingens uppfattning att penningpolitiken har varit alltför stram, vilket har resulterat i ett svagare resursutnyttjande och en lägre sysselsättning i ekonomin än nödvändigt och en inflationstakt som trendmässigt har understigit inflationsmålet. Detta har lett till att tiotusentals arbetstillfällen har gått förlorade. Det är ett högt pris både för samhällsekonomin och för den enskilde individen som drabbas. Detta borde, tycker jag, föranleda en diskussion i utskottet och i utvärderingen, men det har vi inte fått se.

I den debatt som förts i Riksbankens direktion har det varit tydligt att ledamöterna tolkat målen för penningpolitiken på olika sätt. Men det lämnar både utvärderingen och utskottet därhän. Jag menar att lagstiftningen måste ses över och att målen för penningpolitiken behöver förtydligas. För vår del skulle det innebära att inflationsmålet behöver kompletteras med ett explicit mål för den reala ekonomin. Därför menar vi att inflationsmålet bör kompletteras med ett sysselsättningsmål för att penningpolitiken ska understödja den ekonomiska politikens övergripande mål om full sysselsättning.

Sysselsättningsmålet ska, till skillnad från de hänsyn till den realekonomiska utvecklingen som Riksbanken i dag ska ta inom ramen för den flexibla inflationsmålspolitiken, inte vara underordnat inflationsmålet, utan båda målen ska ha samma vikt. TCO skriver i sitt remissvar: TCO anser att Riksbankens mandat i riksbankslagen för att verka för prisstabilitet borde utökas till att även explicit omfatta ett mål för sysselsättningen.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Utvärdering av
Riksbankens
penningpolitik och
arbete med finansiell
stabilitet 2005–2010*

LO:s ordförande Karl-Petter Thorwaldsson har uttryckt samma sak i en intervju. Att borgarna inte delar den uppfattningen kan jag förstå, men för en socialdemokrat borde det vara möjligt att diskutera en sådan komplettering eftersom det borde finnas ett stort intresse för att nå full sysselsättning. Då behöver den penningpolitiska regimen ses över och förändras. Vi behöver komma åt den strukturella arbetslösheten.

I utvärderingen saknas en diskussion om både inflationsmålet och nivån på inflationsmålet. Därmed bortser utvärderarna från den omfattande internationella debatt om nivån på ländernas inflationsmål som drogs i gång efter finanskrisen. Bland annat hävdade Internationella valutafondens chefsekonom något år efter finanskrisen att centralbankerna borde höja sina inflationsmål för att minska riskerna för djupa ekonomiska kriser. I Sverige har bland annat professorerna Lars Calmfors och Per Lundborg pläderat för ett högre svenskt inflationsmål, kring 3–4 procent om det skulle ändras och fastställas i dag, det vill säga en eller ett par procentenheter högre än dagens mål på 2 procent.

Enligt Vänsterpartiets uppfattning bör det svenska inflationsmålet höjas. En viktig lärdom av finanskrisen, som utvärderarna tyvärr inte tar upp i utvärderingen, är att de låga inflationsmålen allvarligt begränsade centralbankernas utrymme att kraftfullt stimulera den ekonomiska aktiviteten. Under krisen sänkte centralbankerna snabbt styrräntorna ned mot nollnivån. Samtidigt var det uppenbart att ekonomierna hade behövt ytterligare stimulans, men räntorna kunde inte sänkas mer eftersom de redan var nere på noll. Med ett högre inflationsmål får man en högre fallhöjd i penningpolitiken och ökade möjligheter för centralbankerna att föra en expansiv penningpolitik. Ett högre inflationsmål ger också en större marginal mot deflation, det vill säga en utveckling med fallande priser. De låga räntorna, som är en följd av de låga inflationsmålen, är också en grundläggande orsak till finanskrisen, menar många bedömare. Låga räntor stimulerar bland annat hög skuldsättning. Det här är något som måste diskuteras, forskas kring och utvärderas och som utskottet så småningom bör komma tillbaka till.

Jag yrkar bifall till vår motivreservation.

Anf. 151 JÖRGEN HELLMAN (S):

Herr talman! Jag tycker att finansutskottet utvärderar penningpolitiken på ett bra sätt. Vi har utfrågningar och vi beställer rapporter, och i dag diskuterar vi utvärderingen av den finansiella stabiliteten 2005–2010, som professorerna Charles Goodhart och Jean-Charles Rochet har gjort.

Det var en historisk tid med en bolånekris i USA som startade finanskrisen. Tittar man på finansutskottets handlingar från den tiden ser man ofta uttrycket ”oro på de finansiella marknaderna”. Denna finanskris och oro inom euroområdet just nu påminner oss om att vi måste utvärdera penningpolitiken ordentligt och ofta.

I våras behandlade vi utvärderingen av penningpolitiken 2009–2011. En slutsats som vi drog då, som vi även kan dra nu med denna rapport, är att Sverige kom lindrigt undan finanskrisen. Men vi måste dra andra slutsatser också, och en av dem, som Ulla Andersson tog upp, är att vi var närmare en kollaps i den svenska banksektorn än vad vi trodde då. Då påminns vi om vilka risker våra banker tog i Baltikum.

Genom myndigheternas snabba och kraftfulla agerande att ge tillgång till likviditet lyckades vårt land undvika omfattande åtstramningar på kreditmarknaden. Det hade naturligtvis påverkat den reala ekonomin om så hade varit fallet.

Dagens rapport, herr talman, och tidigare utvärderingar visar tydligt att vi måste stå på en mer säker grund i framtiden och inför framtida kriser. Vi socialdemokrater tycker att bankägarna måste ta ett större ansvar och en större risk och skattebetalarna en mindre risk.

Jämför man de europeiska länderna har Sverige en mycket stor banksektor i förhållande till bnp. Det är Schweiz och Storbritannien som har en större banksektor, och Nederländerna har en lika stor banksektor. Det skapar jobb i vårt land, men det utsätter också vårt land för risker.

Därför påminner den finansiella krisen oss om att vi måste arbeta med att få förändrade regelverk när det gäller kapital till bankerna. Bankerna jobbar nu med att fasa in Basel 3-reglerna som ska införas stegvis. Det ger dem mer kapital och bättre likviditet. I och med att vi har en så stor banksektor är det oerhört viktigt att vi får tryggare kapital i bankvärlden, så att inte skattebetalarna kommer att få betala om det går illa. Vi måste också ha ett tydligare regelverk för avveckling av banker.

Finansminister Anders Borgs förmaningar till banksektorn har inte ännu resulterat i något förslag till riksdagens kammare. Vi hoppas att det kommer. Tillsynen måste förbättras, det måste bli en bättre internationell tillsyn, det måste skapas en trygg finansiering för Finansinspektionens verksamhet och det måste bli ett bättre samarbete mellan de europeiska finansinspektionerna.

Vi har många lärdomar att dra av den här rapporten, att ramverk behöver förändras, att befogenheter behöver förändras, att kontroll behöver förändras och att ansvarsutkrävandet måste förbättras och tydliggöras. Alla dessa frågor utreder nu Finanskriskommittén, så dem ska vi inte behandla i dag. Men vi tycker att Finanskriskommittén borde ha varit en parlamentarisk utredning så att vi kontinuerligt under utredningens arbete skulle kunna ge synpunkter på utredningen. Det är ingen kritik mot finansutskottets arbete, för vi har träffat utredaren vid ett flertal tillfällen. Men vi tycker inte att det är rimligt att det läggs ett konkret förslag på riksdagens bord utan att vi har kunnat vara med och påverka.

Herr talman! Dagens utvärdering påminner oss om att vi fortsättningsvis måste utvärdera högre kapitaltäckningskrav för bankerna. Likviditetsrapporterna från bankerna måste förbättras. Vi måste hela tiden följa bankernas bolänemarginaler. När de högre kapitalkraven kommer på bankerna måste vi följa upp att det svenska näringslivet har möjlighet att få lån.

Jag vill också ta tillfället i akt att tacka finansutskottets personal för deras stora jobb med betänkandet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 152 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Detta betänkande behandlar som sagt utvärderingen som professorerna Goodhart och Rochet utfört på uppdrag av finansutskottet. Det är den andra utvärderingen som ett led i finansutskottets granskningsarbete av penningpolitiken. Den första utvärderingen genomfördes

under 2006 och behandlade perioden 1995–2005. Denna utvärdering berör alltså perioden 2005–2010.

Utskottet har som mål att återkommande uppdra till oberoende utvärderingar även framledes. Den första utvärderingen utförd av, och jag reserverar mig för uttalet, Giavazzi och Mishkin hade tonvikt på inflationsmålets utformning och Riksbankens efterlevnad under de första tio åren med det uttalade målet.

Goodhart och Rochets utvärdering har skett över en period som präglats av en global finansiell kris, vilket inneburit att direktiv utformats utifrån detta och att tyngdpunkten i utvärderingen av naturliga skäl i huvudsak ligger på just detta och i något lägre grad på penningpolitiken som sådan. Utvärderingen handlar därför mycket om hantering och tillsyn av finansiell stabilitet och hantering av eventuella framtida obalanser och kriser.

Det ska också sägas att många av de förslag och rekommendationer som redovisas faller inom ramen för Finanskriskommitténs pågående arbete. Resultat och redovisning från Finanskriskommittén väntas i dessa delar vid utgången av innevarande år.

Utskottet delar Goodhart och Rochets uppfattning att Sverige klarade finanskrisen relativt bra tack vare myndigheternas snabba och kraftfulla agerande. En viktig faktor i detta var att insatser gjordes för att upprätthålla likviditet på marknaden för att undvika en kreditåtstramning på den svenska marknaden. Erfarenheten visar dock att Sverige saknade en rättslig och institutionell struktur för att hantera kriser. Därför har utfallet varit ett alltför stort beroende av enskilda personers beslut.

Utvärderarna redovisar förslag och rekommendationer på hur myndigheternas ansvar och befogenheter kan förtydligas för att hantera och förebygga finansiella kriser samt hur den institutionella strukturen kan stärkas för att förhindra en alltför stor tilltro till enskilda befattningshavares välvilja eller eventuella konflikter mellan befattningshavare från olika myndigheter.

Utvärderarna resonerar omkring alternativen till hur ansvaret för finansiell stabilitet ska utformas och fördelas mellan myndigheterna. Det ena är att myndigheterna delar på ansvaret och verktygen för makrotillsyn och att en systemrisknämnd inrättas för samordning. Det andra är att Riksbanken tilldelas hela ansvaret och alla verktygen samt att en stabilitetskommitté inrättas fristående från den penningpolitiska kommittén, sammansatt av företrädare från de andra myndigheterna.

Till saken hör att Riksbanken och Finansinspektionen tagit ett eget initiativ till ett samverkansråd i väntan på en ny organisation för makrotillsyn, och det tycker jag är bra. Utskottet ser också fram emot en återrapportering från de diskussioner som förs i detta samverkansråd gällande finansiell stabilitet.

Att få till stånd en väl fungerande och effektiv makrotillsyn måste bygga på en tydlighet och öppenhet. I detta sammanhang vill jag poängtera utskottets uppfattning om vikten av att säkra den demokratiska kontrollen av den framtida makrotillsynen samt hur utformningen av den löpande utvärderingen och ansvarsutkrävandet ska ske.

Utskottet väljer att invänta Finanskriskommitténs pågående arbete för vidare ställningstagande. Detta arbete har stor vikt för den framtida fi-

nansiella myndighetsstrukturen, och vi har all anledning att återkomma i dessa frågor.

Även frågan om en översyn av riksbankslagen är föremål för Finanskriskommitténs arbete. Så gott som alla remissinstanser, tillika utvärderarna, ser behov av en reformering och översyn av riksbankslagen. Frågan har också diskuterats tidigare i utskottet, och då som nu ser utskottet en mening med att invänta alla utredningar innan ett sådant arbete kan tänkas påbörjas.

Utskottet delar också utvärderarnas och remissinstansernas uppfattning att det utarbetas ett regelverk och en lagstiftning för hur banker i kris ska hanteras. Ett regelverk håller på att ta form. Utskottet väljer dock att avvakta de förhandlingar som pågår om kommissionens förslag till EU-ram för rekonstruktion och avveckling av kreditinstitut och värdepappersföretag samt Finanskriskommitténs arbete innan ställning tas till hur det svenska ramverket bör utformas.

Till sist några ord om penningpolitiken. Utvärderarnas övervägande bedömning är i positiva ordalag, och detta särskilt med tanke på de speciella förutsättningar som perioden präglats av. Vid en jämförelse med andra länder med inflationsmålspolitik kan en högre volatilitet märkas när det gäller både inflationsmätt och bnp-mått. Samtidigt har också inflationen varit lägre och arbetslösheten något högre i jämförelse med andra länder.

Detta skulle kunna antyda att en aggressivare penningpolitik hade kunnat föras. Detta är dock inte en självklar slutsats utan kan förklaras av andra faktorer, menar utvärderarna. De konstaterar också att Riksbanken agerade snabbt och kraftfullt när krisen slog till, fullt jämförbart med andra länders centralbanker. Riksbanken utökade dessutom sin balansräkning både mer och snabbare i förhållande till bnp än andra centralbanker.

Vidare förs ett resonemang om de meningsskiljaktigheter som råder i direktionen, där varken utskottet eller utvärderarna vill lägga någon värdering till förmån för endera ståndpunkten. Det kan dock konstateras att skiljelinjen går vid huruvida finansiella obalanser och risker ska vägas in i räntebeslutet eller om det strikt ska värderas utifrån inflationsmålet.

Utskottet delar dock utvärderarnas uppfattning att en utbyggd makrotillsyn med tydliga ansvarsförhållanden, befogenheter och instrument för att hantera finansiell stabilitet skulle kunna bidra till att avlasta en del av de målkonflikter som finns.

KPI är vedertaget och accepterat som mått. Det finns en förståelse och tydlighet med detta mått, och jag kan konstatera att utvärderarnas uppfattning är att hålla fast vid KPI som inflationsmått – detta även då KPI i sig kan orsaka vissa problem och innebära vissa inbyggda motsägelser. Detta löses dock genom att komplettera KPI med måttet KPIF, vilket är rensat från ränteförändringar. Dessa mått kan således komplettera varandra för bedömningar av inflationsmålet på medellång respektive på kort sikt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Prot. 2012/13:38
6 december

*Utvärdering av
Riksbankens
penningpolitik och
arbete med finansiell
stabilitet 2005–2010*

Anf. 153 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Jag ska ta upp några av de frågor som Ulla Andersson tog upp, för Ulla Anderssons flitighet vad beträffar dessa frågor förtjänar en debatt.

Förslaget om bankdelningslag förs förvisso fram i Storbritannien, USA och kanske också på andra ställen. Frågan är om man även ska fundera på det i Sverige. Argumentet mot detta är att i de länder som jag nyss nämnde är investmentbankernas andel av bankerna så otroligt mycket större än här.

Frågan är då om målet för dem som föreslår bankdelning, nämligen en ökad stabilitet, inte kan uppfyllas på andra sätt i ett land som Sverige där vi inte har samma jättestora investmentbanker.

Jag tror att det är på det sättet. Vi har kapitaltäckningskrav, riskvikter och Finansinspektionen som kan ges tillräckliga befogenheter för att lösa frågan om själva stabiliteten.

Inför bankdelning kommer man in på nya etiska problem i banksektorn. Det finns redan i dag ett problem i bankerna när de ska separera sin rådgivningsdel från sin investmentbankdel. Ska en bank till exempel rekommendera sina kunder att köpa bankens egna aktier eftersom de är bra och har ett bra pris eller inte? Banken har ju insiderinformation, om det inte finns ett vattentätt skott emellan. Jag har själv jobbat i ledningen för en bank, och det är otroligt svårt, även om man försöker, att ha en sådan klar uppdelning och att det inte spiller information mellan olika delar av banken.

Jag vet att bankdelningslagen övervägs, men det gäller en typ av banker som vi inte riktigt har. Det inbjuder dessutom till nya problem som man måste lösa.

Mer intressant är frågan om riksbanksminoritetens förslag till räntepolitik, nämligen att ha en lägre ränta.

I första delen av sitt inlägg talar Ulla Andersson om vikten av stabilitet och om bankdelningslagen som en metod för detta. Jag blir dock lite fundersam när Ulla Andersson sedan ställer sig bakom Lars E O Svenssons argumentation, för som Jörgen Andersson sade nedtonar han stabilitetsaspekten och fokuserar helt på frågan om inflationen och att det är det övergripande mål som Riksbanken ska ägna sig åt. Hans hållning är att lägga stabilitetsfrågorna åt sidan. Jag kan inte se att Ulla Andersson är logisk eller konsekvent här.

Riksbanken är bekymrad över hushållens upplåning. Det finns inte en enda bankkrasch i historien, och det är många, som inte har föregåtts av en likviditetsboom. Det blir då väldigt konstigt att säga att vi i Sveriges fall inte ska bry oss om risken för detta.

Hushållens upplåning har ökat mycket snabbt. Lars E O Svensson och minoriteten säger att det är riktigt men att vi inte behöver fästa något avseende vid det, för det ligger helt och hållet inom en säker upplåning.

Här finns dock olika synsätt. Jag menar att vi inte bara kan se på att den genomsnittliga upplåningen för ett hushåll ligger på 170 procent av disponibel inkomst, utan vi måste också se på de marginella hushållen där den kanske är 600 procent. Det är de som råkar illa ut, och vi måste även skydda dem. Vi kan inte bara titta på genomsnittet.

Det finns en ond spiral här. Om det blir lättare att låna, vilket det blir vid lägre ränta, lånar hushållen mer och blir mer skuldsatta. Samtidigt drivs priset på fastigheter upp för alla på marknaden, vilket inbjuder alla att belåna sina fastigheter mer. Hela skuldnivån i ekonomin går upp med en alltför lätt penningpolitik.

Jag tror att vi skulle kunna komma en bit på väg mot en lägre ränta, som Ulla Andersson vill, om vi hjälpte Riksbanken att sänka räntan på det sätt som de själva indirekt och lite maskerat har vädjat om, nämligen att andra åtgärder ska vidtas mot hushållens upplåning med andra instrument än med räntepolitiken. Det är åtgärder som vi politiker borde fundera mer över.

Avslutningsvis ska jag säga något om inflationsmålet. Man kan ju sätta målet högre än 3 procent – som några av de svenska ekonomer som Ulla Andersson refererar till säger – om vi sätter det första inflationsmålet i dag. Men det gör vi inte. Vi har haft inflationsmål sedan 1994. Vi börjar inte om. Kostnaden för att ändra målet från en formulering till en annan är så hög att den inte är värd själva förändringen. Det är det som är Calmfors och andras slutsats när det gäller diskussionen om inflationsmål. Man kan ha ett högre mål, men vinsten med det är inte så stor att kostnaden för att göra en förändring är värd att ta.

Anf. 154 PER ÅSLING (C):

Herr talman! En debatt om penningpolitiken och den finansiella stabiliteten är en debatt om privatekonomi, om jobb och företagens villkor.

Penningpolitiken har en central roll i svensk ekonomisk politik. Det är därför viktigt att utvärderingar som görs bidrar till att genomlys och utveckla penningpolitiken och även till att öka förståelsen för penningpolitiken och för hur den samverkar med finanspolitiken. Det gör den utvärdering som vi har på bordet i dag, signerad av professorerna Goodhart och Rochet.

Efter krisen på 1990-talet fick den så kallade Lindbeckkommissionen i uppdrag att komma med förslag om den ekonomiska politikens utformning. Lindbeckkommissionens betänkande inleddes så här: Det kommer en tid då varje nation stannar upp och reflekterar över sin framtid. Sådana ögonblick infaller oftast i perioder av nedgång och kris. Samhällets för många till omprövning och förnyelse sätts därmed på ett hårt prov.

Det är den krassa verkligheten för många av Europas stater i dag. Det berör även oss med tanke på vårt starka beroende av den europeiska marknaden och därmed vår ekonomiska integration. Till skillnad mot under 1990-talets kris har vi nu en möjlighet att stanna upp och reflektera över framtiden i alla fall med utgångspunkten att penningpolitiken fungerar bra, det finanspolitiska ramverket likaså. Detta skapar sammantaget Europas starkaste statsfinanser.

Det har nu gått ungefär 20 år sedan Assar Lindbeck överlämnade kommissionens betänkande. Flera förslag har genomförts i praktiken och därmed bidragit till den svenska ekonomins utveckling. Här finns mer att göra. Kommissionen lyfter upp arbetsmarknadens funktionssätt – ett viktigt fundament i ett modernt samhälle. Arbetsmarknaden är fortfarande en av de mest reglerade marknaderna i Sverige. Trots goda syften medför regleringarna stora kostnader som påverkar hela samhällsekonomin så att fungera.

Herr talman! Vi måste ha det politiska modet att diskutera viktiga förslag som har framlagts för att få ett bättre fungerande samhälle och en bättre fungerande svensk ekonomi.

Framtidskommissionen har i veckan mottagit en rapport från forskarna Nils Karlsson och Ola Skånberg som också har analyserat den svenska arbetsmarknaden. Man skriver i rapporten att endast ungefär hälften av alla anställda i Sverige är korrekt matchade vad gäller utbildningslängd och inriktning på utbildningen.

Det är viktigt att ta upp dessa frågor eftersom penning- och finanspolitikens funktionssätt och resultat är beroende av den övriga politiken. Allt hänger ihop.

Professorerna Goodhart och Rochet kommer fram till att det kan finnas målkonflikter inom penningpolitiken. En utbyggd makrotillsyn kan bidra till att avlasta en del av dessa målkonflikter. Hot mot den finansiella stabiliteten kan i ökad utsträckning angripas av makrotillsyn. Räntan kan i större utsträckning än i dag sättas utifrån en avvägning av räntans effekter på inflationen och produktionen. Jag tycker att detta är viktigt att påpeka. Med en inneboende risk för målkonflikter finns också en risk för att prioriteringar inte hamnar rätt.

Den oberoende Riksbanken med ett inflationsmål har tjänat Sverige väl. Agerandet under den senaste finanskrisen tillsammans med andra myndigheter visar detta. För att behålla den positionen krävs en fortlöpande uppföljning av penningpolitiken.

Herr talman! En viktig lärdom är att det svenska institutionella ramverket för bland annat fördelning av ansvar och befogenheter samt ansvarsutkrävande och krishantering måste förbättras och tydliggöras. Sverige bör bygga upp ett ramverk och en organisation för en effektiv svensk makrotillsyn av finansmarknaderna. På så sätt kan vi försäkra oss om en penningpolitik som ger goda förutsättningar för en sund ekonomisk utveckling. Dessa frågor behandlas också av Finanskriskommittén, vilket gör att det kommer att finnas anledning att lyfta upp frågorna här i kamraren vid flera tillfällen senare.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis konstatera att det i det fortsatta arbetet med att skapa robusthet är angeläget att hitta formerna för den löpande utvärderingen av makrotillsynen. En utbyggd makrotillsyn med tydliga ansvarsförhållanden och tydliga befogenheter och instrument bidrar till att avlasta en del av de målkonflikter som finns inom penningpolitikens område.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 december.)

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU1
Utgiftsområde 5 Internationell samverkan (prop. 2012/13:1 delvis).

*Internationell
samverkan*

Anf. 155 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! I dag talar vi om utgiftsområde 5, internationell samverkan. Här inryms ett antal olika budgetposter – inga jättestora. Allt ryms inom 2 miljarder kronor, vilket får betecknas som en spottstyver i statsbudgeten. Tre fjärdedelar går till obligatoriska utgifter för medlemskap och deltagande i olika internationella organisationer. Bland annat ingår kostnaden för Sveriges ordförandeskap i Arktiska rådet 2011–2013.

Sverige antog i maj 2011 Sveriges första strategi för den arktiska regionen. Enligt budgetpropositionen är syftet att ur ett internationellt perspektiv presentera Sveriges förhållande till Arktis, prioriteringar för politikens innehåll och genomförande. Strategin fastställer att Sverige särskilt ska verka för att hejda klimatförändringarna och förbättra förutsättningarna för en god miljö, ekonomisk utveckling och den mänskliga dimensionen i den arktiska regionen. Sveriges huvudprioritering under ordförandeskapet är att minska utsläppen av kortlivade klimatpåverkande ämnen och få till stånd ett bindande avtal om samordning mellan stater vid oljeutsläpp – oljeutsläpp kommer det förmodligen att bli – och för arbetet med miljömässigt och socialt ansvarsfullt företagande i Arktis.

I juni 2013 ska en ministerdeklaration antas. Det är därför hög tid att spetsa den deklarationen med innehåll. Det som är allra mest angeläget är att skydda Arktis mot utvinning av fossila bränslen. Det är inte hållbart att å ena sidan hävda att man ska arbeta mot klimatförändringar och å andra sidan, utan att protestera, gå med på utvinning av mer fossila bränslen och dessutom se affärsmöjligheter för svenska företag med detta. Utvinningen av fossila bränslen blir möjlig just på grund av klimatpåverkan. De senaste årens forskningsresultat visar att isarna smälter i en allt snabbare takt och mycket mer än vad FN:s klimatpanel kom fram till 2007. Den panelen tog inte heller med ett antal andra parametrar, som till exempel effekterna av att tundran tinar och släpper ut den metangas som ligger bunden i den, eftersom forskarna då inte var eniga om hur det skulle påverka klimatet. Mycket har kommit fram sedan klimatpanelen kom med sin rapport, och jag ser fram emot nästa år då det är dags att presentera de nya rapporterna.

I den svenska Arktisstrategin sägs följande:

”Sveriges tillväxt och konkurrenskraft kan främjas genom ökad frihandel och proaktivt arbete mot tekniska handelshinder i den arktiska regionen. Sverige ska verka för att den förväntade utvinningen av olja, gas och andra naturtillgångar sker på ett hållbart sätt, såväl miljömässigt som ekonomiskt och socialt.”

Jag skulle vilja påstå att det inte finns någon miljömässigt hållbar utvinning av olja och gas i Arktis. Det står ingenting i strategin om att skapa ett legalt skydd för Arktis, eller ens ett moratorium för utvinning av fossila bränslen som Miljöpartiet efterfrågat under många år. I stället står det under en rubrik i strategin hur Sverige kan dra nytta av den nya

situationen för de svenska företagen i och med att vi har ett så stort kunnande inom gruv- och petroleumnäring och andra näringar.

Men inledningen i Arktisstrategin låter bra:

”Sverige vill främja en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling i hela den arktiska regionen. Sverige ska verka för väsentligt minskade globala utsläpp av växthusgaser och kortlivade klimatpåverkande ämnen. Sverige ska i samarbete med andra arktiska länder bidra till att kunskapsunderlag och åtgärdsförslag tas fram för att långsiktigt stärka förvaltning och anpassning av arktiska samhällen och miljöer till ett förändrat klimat.

Detta ökar motståndskraften mot klimatförändringarna och skapar förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling i regionen. Utsläppen av organiska miljögifter med bioackumulerande verkan behöver minskas. Sverige ska bidra till att den biologiska mångfalden i Arktis bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt. Miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömningar bör användas i ökad utsträckning. Nätverk av skyddade områden för växt- och djurliv bör upprättas i bland annat Barentsregionen. Sverige ska fortsatt vara en ledande forskningsnation inom områdena klimat och miljö och fokusera på klimatförändringarnas påverkan på människor.”

Det låter ju bra och snällt av oss, men det räcker inte att det låter snällt och ansvarstagande om vi inte lever upp till det. Som det ser ut i dag ökar Sverige sina egna utsläpp i stället för att minska dem, i synnerhet om vi räknar in alla de utsläpp vi ger upphov till genom vår konsumtion av varor som importeras och som gett utsläpp i andra länder.

Det räcker inte med att en eventuell oljeutvinning föregås av en miljökonsekvensbedömning. Det hör inte till vanligheterna att större projekt stoppas på grund av deras konsekvenser för miljön. Det brukar i princip handla om att de justeras för att göra mindre skada än enligt det ursprungliga förslaget. Det räcker inte heller med nätverk av skyddade miljöer i en så känslig miljö som Arktis. Vi vänder oss särskilt mot utvinning av fossila bränslen i den del av Arktis som inte består av landområden, det vill säga Norra ishavet. Oljeutvinning är i sig en mycket miljöstörande verksamhet, oavsett hur många miljökonsekvensbedömningar som görs. Oljeutvinning till havs är ännu svårare att kontrollera vid eventuella utsläpp. Erfarenheterna från Mexikanska golfen borde avskräcka.

Miljöpartiet menar att Arktis bör få ett legalt skydd, som Antarktis, mot exploatering. Det skulle vi vilja att regeringen arbetar för i Arktiska rådet och inför den ministerdeklaration som ska antas i juni. Det är ett medskick till mina kolleger i Alliansen.

Herr talman! Det är viktigt att Sverige bygger vidare på det goda anseende vi har i världen. Nyligen gjordes en rankning av samstämmighetspolitiken i olika länder, det vill säga det vi brukar kalla för politik för global utveckling. Vi brukar ligga högt i rankningen men börjar halka ned på skalan. Allra sist hamnade vi på grund av vapenexporten, eftersom vi fortsätter att exportera vapen till bland annat diktaturer.

Jag upprepar därför vad jag brukar säga, nämligen att det är dubbelmoral att försöka framstå som bäst på att främja mänskliga rättigheter, demokrati och nedrustning och som en aktiv part i många fredsinsatser samtidigt som vi är det land i världen som säljer mest vapen per capita. Jag tänker inte ta upp Saudigateaffären igen, eftersom den debatterats

många gånger redan här i kammaren. Nu har vi gubevars tillsatt en utredning för att skärpa lagstiftningen, men den ska inte vara klar förrän i slutet av 2014. Till dess hinner vi sälja många vapen till många diktaturer runt om i världen. Det är skrämmande, och det är inte förenligt med den svenska politiken för global utveckling.

Inspektionen för strategiska produkter återfinns inom dagens utgiftsområde, till skillnad mot Vapenexportmyndigheten som ligger under försvarsbudgeten, och som Miljöpartiet vill lägga ned eftersom vi menar att det är absurt att bilda en myndighet vars enda uppdrag är att sälja vapen. Den heter i och för sig Försvarsexportmyndigheten, men försvar brukar man inte exportera. Namnet är därför missvisande. Vapen däremot exporteras, och det är det som det handlar om. Med en miljöpartibudget minskar vapenförsäljningen, och det blir därför mindre vapenexportkontroll och minskade utgifter även för Inspektionen för strategiska produkter. Vi reducerar därför ISP:s anslag i vårt budgetförslag.

Herr talman! När regeringen tillträdde reducerade den snabbt Sipris anslag med 5 miljoner. De fick i stället i uppdrag att söka externa finansierare. Problemet som vi ser är att det riskerar att leda till en alltför uppdragsstyrd forskning. Vi menar att fredsforskningen är alltför viktig för att tvingas ägna alltför mycket tid och kraft till att söka extern finansiering, vilket regeringen uppmanar dem till i budgetpropositionen varje år. Vi har inget emot att Sipri hittar externa finansierare, men vi vill säkra en stabil bas för institutets forskning genom att återföra de 5 miljoner som har tagits ifrån dem till deras verksamhet.

Herr talman! Det talas mycket om konflikter och om säkerhet men sällan om fred. Det finns ett anslag som enskilda fredsorganisationer kan söka bidrag ur och som kallas för Fredsmiljonen. Förebyggande konfliktarbete och stabil fred är ett prioriterat område för Miljöpartiet. Vi vill därför öka Fredsmiljonen med 2 miljoner per år för att ge utrymme för fler organisationer att söka, alternativt att organisationer kan få ett ökat anslag, eller åtminstone allt de sökte. Vi flyttar medel från det anslagssparande som Östersjösamarbetet brukar ha i slutet av året. Östersjösamarbetet är också viktigt och något som vi vill värna. Men av budgeten att döma klarar man sig bra ekonomiskt även med ett något mindre anslag.

Anf. 156 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 2.

Med tanke på den sena kvällen kommer jag att hålla ett något kortare anförande än vad jag först hade planerat.

Vi debatterar i dag Utgiftsområde 5 Internationell samverkan, som sträcker sig över ett stort område. Det rör bland annat Sveriges medlemskap i internationella organisationer som FN, Europarådet och OSSE. Vi anser att det är viktiga organisationer för att kunna samarbeta för fred och säkerhet samt ökad demokrati och mänskliga rättigheter. Vi vill värna Sveriges samarbete med omvärlden och att det ska vila på en grund av ömsesidigt förtroende och gemensamma intressen. Vi vill också värna att Sverige kan ha goda bilaterala förbindelser med andra länder och inte bara förvinna i mängden i multilaterala sammanhang såsom EU. Det är viktigt att Sverige också vågar ha en egen åsikt och inte bara anpassar sig efter EU och alltid låter EU:s röst vara den enda rösten.

Herr talman! Ett särskilt ömsesidigt förtroende och gemensamma intressen anser vi existera tillsammans med våra grannländer i Norden. Med dessa länder har vi en lång gemensam historia och kultur, och våra länder delar dessutom ett intresse av att möta framtida gemensamma utmaningar i vår närhet. Det är därför vår mening att Sveriges samarbete med de nordiska länderna bör utvecklas, inte enbart vad gäller kulturellt utbyte och liknande utan också vad gäller framtida säkerhets- och försvarspolitiska utmaningar. Sverigedemokraterna välkomnar därför att samarbetet inom samhällsskydd och beredskap fördjupas, liksom det nordiska försvarspolitiska samarbetet inom Nordefco. Jag deltog nyligen i en konferens i Köpenhamn rörande det nordiska försvarssamarbetet och mötte representanter för våra nordiska grannländer. Jag upplevde att det fanns en stor enighet och en stor uppslutning kring vikten av nordiskt försvarssamarbete, vilket jag tycker var mycket glädjande.

Herr talman! Samtidigt som vi ställer oss positiva till samarbeten som värnar grundläggande demokratiska principer, fred och säkerhet och mänskliga rättigheter vill vi också, som sagt, understryka vikten av ömsesidigt förtroende och ansvarstagande.

Sverige har tidigare inom ramen för biståndet gett bidrag till Ryssland. Nu görs inte det längre, utan i stället ges bidrag på olika områden inom ramen för utgiftsområde 5 till verksamhet i Ryssland. Givetvis ser vi också en oroande utveckling i Ryssland, särskilt vad gäller respekt för demokratiska principer.

Vi anser dock att i relation till ett land som Ryssland som ändå har en ekonomisk kapacitet bör huvudlinjen vara att i olika sammanhang kritisera utvecklingen och verka för Rysslands eget ansvarstagande för sin befolkning och på miljöområdet i stället för att ge ekonomiska bidrag.

Vi är positiva till samarbete med Ryssland och de baltiska staterna om miljöområdet. Men jag ser inte samarbete som likställt med att ge ekonomiska bidrag. Ett samarbete måste också kunna handla om vars och ens eget ansvar gentemot varandra.

Till exempel har Sverige under lång tid betalat miljonbelopp för att bidra till uppbyggnaden av reningsverk längs med Östersjön i Ryssland. År 2011 uppgick bidraget till 35 miljoner på miljöområdet. Det går främst till reningsverk men även till avfallshantering och fjärrvärme.

Nu ifrågasätter vi inte behovet av att verka för rent vatten i Östersjön. Men jag måste ändå påpeka att det är svårt att se varför inte Ryssland självt skulle kunna bära kostnaden för detta. Att bara säga att om inte vi betalar så kommer inte heller Ryssland att göra det håller inte som argument. Vi borde i högre grad än i dag kunna ställa krav på Ryssland att ta sitt ansvar vad gäller miljöområdet och sitt ansvar för Östersjön.

Med anledning av denna förändring gör vi vissa besparingar i anslaget för Östersjösamarbetet.

Anf. 157 CARINA HÄGG (S):

Herr talman! I dag behandlar vi utrikesutskottets betänkande UU1 *Utgiftsområde 5 Internationell samverkan*. Vi socialdemokrater har valt att inte gå fram med något eget yrkande. Vi menar att vår politik uttrycks väl i andra dokument. Men vi har anledning att utveckla vår argumentation här.

Vi har tidigare hört ett anförande där talaren berörde den så kallade Fredsmiljonen som administreras av Folke Bernadotteakademin. Jag menar att det är ett väldigt viktigt arbete att fokusera på den betydelsefulla rollen att fördjupa kunskapen om fredsfrämjande arbete och konfliktförhållanden. Alltför ofta står vi inför kunskapsluckor. Vad är effektivast? Hur kan man gå fram? Vilka metoder är bäst?

Jag har också i möte med Folke Bernadotteakademin påtalat vikten av att det sker en balanserad fördelning av de medel man har. Inte minst bör man reflektera på det som utrikesutskottet och kammaren i sin helhet ger uttryck för när det gäller vikten av kvinnors deltagande.

Jag vill särskilt uppmärksamma den forskning som görs om FN:s säkerhetsrådsresolutioner 1325 och 1820 om kvinnor, fred och säkerhet liksom samarbetet med internationella forskargrupper utanför vårt lands gränser så att vi kan koppla ihop dessa frågor.

Vi vet i dag inte tillräckligt mycket trots att vi från utskottets sida varit noga med att skriva in de delarna i våra olika betänkanden. Därför ser jag fram emot att vi snart kommer att se en rapport presenteras. Nästa vecka, den 12 december, presenterar Operation 1325 en rapport om 1325-arbetet.

Det är andra året i rad som man presenterar en studie som granskar Sveriges implementering av FN:s säkerhetsråds resolution 1325. Det är en del av ett internationellt projekt där förutom Sverige hela 15 länder har deltagit, vilket jag tycker är viktigt.

När vi åker ut i fredsbevarande insatser och på andra sätt delar vi ansvar och jobbar tillsammans med andra. Då är det också viktigt att man har samma kunskapsgrund, samma träning och samma medvetenhet i dessa frågor.

Det är flera olika geografiska områden som berörs. Det är bra att vi råkar komplettera varandra och tar upp lite olika delar av den globala världen som vi har att förhålla oss till från utrikesutskottets sida. Bodil Ceballos från Miljöpartiet tog upp Arktis. Det är alltför sällan som de områdena nämns i vårt arbete. Själv kommer jag in lite på den afrikanska kontinenten.

Jag menar att det finns ett ointresse för FN-insatser som står i bjärt kontrast till vad vi ofta annars säger från talarstolen. Det gäller att stödja inte bara Nato- och EU-ledda insatser utan också FN-insatser.

Vi socialdemokrater har länge krävt ökat svenskt deltagande i FN-ledda insatser. Jag välkomnar nu att detta stöds av åtminstone delar av regeringen. Centern har sagt att Sverige bör bidra till militär personal till FN-ledda operationer. Vi har inte sett något konkret uttryck för detta, men man har ändå gått så långt att man har sagt det. Därmed finns det i varje fall något regeringsparti som ger uttryck för detta.

FN är den centrala organisationen i det internationella samfundet. Men det kan aldrig vara starkare än vad medlemsstaterna medger. För att rusta FN inför morgondagens komplexa utmaningar måste ett kraftfullt reformarbete bedrivas.

Vi socialdemokrater vill att Sverige utarbetar en strategi som vässar, utvecklar och förtydligar svensk FN-politik. Sverige måste öka sitt engagemang för FN:s freds- och konflikthanteringsinsatser. Det gäller också på andra områden.

I högtidstal uppmärksammar Alliansen den starka svenska FN-traditionen. Men i praktiken är FN beklagligt lågprioriterat i den svenska utrikespolitiken. Det nöjer inte vi oss med.

Den svenska kandidaturen till FN:s säkerhetsråd omnämndes i budgetpropositionen i höstas, men sedan har det varit tyst om det. Det vore ett utmärkt tillfälle att lyfta in det i sammanhanget och se det som en del att stärka en FN-strategi. Det handlar om att utveckla FN också för att vi ska stå starka i de missioner som vi socialdemokrater ser det som väldigt viktigt att vi deltar i.

Detta har inte nämnts i regeringens utrikesdeklaration. Man får hoppas att kanske Centerpartiet som har talat om att vi ska kunna delta i missioner följer efter och tar upp de delarna så att vi kan bli allt fler i denna kammare som står stadigt på en grund som ger ett stöd till FN-ledda insatser.

Vi har sagt att Sverige snarast borde meddela FN att vi avser att delta i en framtida FN-ledd insats och då gärna i Afrika. Afrika sub-Sahara nämns också i betänkandet som ett av de geografiska områden där Sverige kan tänka sig att bidra med experter. Samtidigt är det väldigt svårt i debatten att få klarhet i hur det är tänkt, när det är tänkt och om det verkligen är tänkt att implementeras.

Vi har en konflikt i Demokratiska republiken Kongo. Man kunde kanske förvänta sig ett initiativ om att fundera på, begära och initiera att FN:s mandat skulle förändras. Man borde kanske fundera på om EU:s snabbinsatsstyrka som hittills inte har använts skulle kunna passa in i det sammanhanget. Det nämns i betänkandet. Men det måste konkretiseras i konkret politik.

Vi har också andra delar. Jag har själv haft möjligheten att nyligen besöka ett hårt konfliktdrabbat område. Det är Somalia. Jag besökte Mogadishu. Ett besök i huvudstaden Mogadishu i dag möjliggörs av att Amisom, den AU-ledda styrkan, finns på plats. Det har funnits kritik. Men det har också funnits träningsmöjligheter med svenskt stöd. I dag har man en styrka som ändå fungerar.

På sikt ska naturligtvis det egna landet ta över den egna säkerheten. Det finns frågor som lyftes i Mogadishu. Det är frågor som: Kommer Sverige att fortsätta att ge sitt stöd? Kommer Sverige att verka för att EU ger sitt stöd? Kommer Sverige att verka genom Afrikanska unionen för att ge stöd så att insatsen ska kunna finnas så pass länge att man klarar av den egna säkerheten? Alla jag mötte från kvinnoorganisationer, näringslivsföreträdare, regering, parlamentsledamöter och president, alla, pekade på vikten av att Amisom fick vara kvar en tid till.

Jag har ställt dessa frågor till regeringen i Sverige: Hur ser man på detta? Är man beredd att bidra med experter? Är man beredd att ge möjligheter för denna sköra region, detta sköra land, att stabilisera sig så att politiken och demokratin kan få en chans? Jag saknar de svaren, och jag saknar dem i utskottstexten. Kanske vi kan få ett svar under debatten.

Vi vill från socialdemokratisk sida se fler FN-ledda insatser. Vi ser att vi har ett stöd för det i texten. Men vi ser att det inte finns uttryckt på det sätt som vi skulle önska. Jag kan ge exempel på flera geografiska områden och länder där det skulle behövas en svensk insats. Jag skulle kunna ta upp andra exempel, men jag väljer att stanna här. Timmen är sen, och klockan är mycket. Jag vill ge utrymme för fler att kunna delta i debatten.

Herr talman! Vi talar ofta om globalisering. Med globalisering menar vi oftast en rörlighet för människor, information, varor, pengar och idéer – du kan egentligen säga vad du vill. Det rör sig i dag globalt. Vi har en global kontext i alla sammanhang.

Det innebär att vi i dag kan ha en svensk ingenjör som ett år jobbar för ett företag i it-branschen i USA och nästa år i Indonesien och så småningom kanske kommer hem utan att det därför alltid är helt klart vilken identitet han eller hon har. Vi kan ha en lettisk byggnadsarbetare som arbetar i Sverige, eller för den delen en australiensare som begår en dumhet i Sverige och sedan shoppar runt i världen efter ett juridiskt system som han tycker passar bäst. Vi kan ha ett rederi som har sina fartyg flaggade på ett ställe och sina ägare på ett annat ställe och som orsaker en oljekatastrof i gemensamma vatten.

Allt detta visar att vi måste fokusera på hur vi samordnar våra insatser i världen. Vi måste diskutera hur vi skapar gemensamma system som garanterar allt från individens möjligheter och rättigheter till individens, företagets och andras skyldigheter i samverkan med varandra.

Jag är mycket medveten om att långt ifrån alla kommer att ta del av globaliseringen. Många är nöjda där de står i dag. Å andra sidan är det i hög grad de som sätter trenderna som också är positiva till utvecklingen. Därmed är detta också en realitet som vi måste spegla.

Lösningen på politisk nivå måste vara att vi tar oss samman. Vi försöker underlätta reglerna så att folk kan röra sig och verka i en global värld. Men vi måste naturligtvis också skapa ett regelsystem som motverkar att man på något sätt letar efter minsta motståndets lag, drar undan pengar från beskattning genom att använda olika juridiska system eller för den delen undgår rättskipning genom att flytta runt.

Vi måste diskutera hur vi tar ett gemensamt ansvar när vi gemensamt har medverkat till att skapa problem på olika ställen. Vi måste – för att uttrycka det ganska enkelt – avstå lite av inflytandet över vad vi gör i vårt eget land till förmån för att få inflytande och kunna medverka i vad som sker i andra länder och ta ett ansvar där.

Herr talman! Debatten handlar mycket om hur vi successivt närmar oss en framtida gränslös värld – en framtida värld där idéer och människors möjligheter tas till vara fullt ut. Därför ska vi inte begränsa oss till att i dag diskutera hur en viss institution ser ut just nu, utan vi måste se målet – att ta oss vidare.

Herr talman! Vi möter en ganska annorlunda värld i dag. För många år sedan fick man lära sig att det fanns några länder som var snuskigt rika, och resten var djupt fattiga. I dag finns det åtskilliga medelinkomstländer – åtskilliga länder som med sin egen stolthet säger: Nu vill vi spela en roll på den internationella arenan. Nu vill vi vara med i samarbetet. Nu vill vi synas.

Men när vi är fler länder som vill synas på arenan, och eftersom Sverige trots allt är ett ganska litet land, kan man såklart uppfatta det som att svenskt inflytande minskar. Men det är inte så att det svenska inflytandet minskar; det är så att de andra ländernas inflytande ökar. Detta är en konsekvens av de strävanden vi har haft, nämligen att få en utjämning jorden över.

När man hör uttalanden i Sverige som att vi nu måste återta vår roll och spela en större roll igen ska man därför fundera på hur det ska gå till. Ska vi försöka vara mer radikala än alla andra och driva mer utsvävande förslag? Eller ska vi säga att vi vill se fler svenska FN-insatser, som en tidigare talare sade här? Egentligen vill jag se färre FN-insatser, för jag vill att vi ska ha fred på jorden. Till dess att vi når dit ska vi definitivt vara med och ta vårt ansvar, men målsättningen måste vara att minska denna typ.

Herr talman! Jag tror inte att lösningen i grunden ligger i en radikalisering. Jag tror att lösningen ligger i att vi i Sverige deltar konstruktivt i den samverkan som finns. Vi ska delta konstruktivt, och vi ska lägga fram konstruktiva förslag om hur samverkan drivs vidare. Men det kommer att kräva både att vi har egna uppfattningar och att vi kan ta hänsyn till andra och kompromissa med andra länder. På det sättet kan vi bli en aktiv röst.

Herr talman! För mig handlar betänkandet mycket om att hitta system som bejakar öppenhet, rörlighet och medvetenhet om nya idéer och möjligheter. Det är därför viktigt att vi är konstruktiva.

Därför vill jag något kommentera de båda reservationer som finns. Sverigedemokraterna säger i stort sett att vi ska minska stödet i vårt när-område trots att det är där de första stegen oftast tas i denna rörlighet. Jag tycker inte att Ryssland är så fullgånget att vi kan säga att vi lämnar dessa ansatser. Jag tycker snarare att även vårt närområde förtjänar stöd.

Miljöpartiet gör inte alls lika stora förändringar som Sverigedemokraterna. En av era förändringar har jag dock svårt att förstå. Samtidigt som ni gärna argumenterar för ökat krav på kontroll på vapenexporten väljer ni att minska resurserna för ISP, som är den som följer upp och ser till att reglerna följs. Det går inte riktigt ihop. Å andra sidan – det är jag gärna den förste att erkänna – har vi väldigt små skillnader i yrkandena i betänkandet, så det kanske inte är något stort problem.

Herr talman! Med detta, och med påpekandet att samverkan förmodligen är nyckeln till den framtida världen och nyckeln till den mer gränslösa värld vi hoppas på, yrkar jag bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 159 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Jag glömde att yrka bifall till vår reservation tidigare, så jag passar nu på att yrka bifall till reservation 1.

Ulrik Nilsson nämner en fråga som jag brukar ta upp. Jag brukar säga att vi ska använda vår egen röst i världen. Det säger jag inte för att vi ska spela Allan på något sätt, utan jag menar att vi ska leva upp till det goda rykte som vi en gång har haft. Vi ska leva upp till det rykte vi har om att stå upp för folkrätten och inte sätta egenintresset främst. Det är det jag menar när jag säger att vi ska använda vår egen röst. Vi ska kunna ta ställning i frågor och inte alltid bara invänta att alla andra tycker samma sak.

När det gäller vapenexporten och Inspektionen för strategiska produkter menar vi att med mindre vapenexport behöver vi också mindre kontroll. Men det är inte bara det; vi tycker också att vapenindustrin borde kunna betala de egna kostnaderna. Lika väl som Sipri ska söka externa finansörer bör vapenindustrin betala för kontrollen.

Men jag vill egentligen fråga om Arktis. När vi talar om utvinningen av olja i Arktis menar jag att det är cyniskt att tänka att vi tack vare klimatpåverkan, som vi alla ska försöka begränsa, ska kunna utvinna mer olja ur Arktis och att våra företag ska kunna sko sig på detta. Det står klart och tydligt i den svenska Arktisstrategin hur detta ska kunna gynna svenska företag inom petroleumsektorn, till exempel. Jag tänker i första hand på Lundin Petroleum, som inte precis har gjort sig kända för att ha något miljöfokus i sitt arbete.

Anf. 160 ULRİK NILSSON (M) replik:

Herr talman! Låt mig först konstatera att vi ska tala med en egen röst. Vi ska också sträva efter att vara konstruktiva i alla sammanhang. Vi ska naturligtvis ha en livlig debatt här och ett utbyte om vad den rösten innebär. Men jag tycker inte att någon har rätt att säga: Ni gör fel, och vi gör rätt. Vi ska ha en ärlig debatt om vad det innebär att tala med vår egen röst. Det innebär definitivt inte att vi ska invänta alla andra. Jag tycker till exempel att det är välbefogat i dag att vi har en mycket progressiv inställning när det gäller att främja öppenhet och ta emot flyktingar. Där har våra två partier samarbetat. Där talar vi måhända inte så mycket, men vi visar i praktisk handling att vi kan göra skillnad.

Herr talman! Jag tycker att frågan om Arktis är lite intressant. Jag tycker absolut att vi ska höga miljökrav. Vi ska ha höga krav på all verksamhet så att man skadar så lite som möjligt. Men vi måste också vara medvetna om att vi varje gång ska ta ställning utifrån situationen såsom den ser ut i dag och inte såsom den såg ut en gång när det inte gick att åka genom Arktis eller såsom vi gärna skulle drömma om att den såg ut. Vi ska ha höga krav, men vi ska se världen som den är. Det gör alla andra aktörer. Ska vi kunna medverka måste vi vara en relevant röst som utgår från hur det ser ut.

Anf. 161 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Ulrik Nilsson sade att vi inte ska säga: Ni gör fel, och vi gör rätt. Men när det gäller Arktis tycker jag att ni gör fel. Vi bör skydda Arktis mot exploatering. Vi bör skydda Arktis på samma sätt som vi skyddar Antarktis. Vi ska inte sko oss på att det blir öppna farleder i Arktis framöver. Vi vet inte heller riktigt vad som kommer att hända. Det enda vi vet är att ju mer olja och gas vi använder, desto värre kommer klimatet att bli. Så mycket vet vi. Därför borde Sverige, som nu är ordförande i Arktiska rådet, gå i bräschen och verkligen försöka se till att få ett moratorium och se till att vi inte utvinner olja och gas i Arktis. Jag tycker att det är en självklarhet. Här tycker jag att ni har fel, och jag tänker säga det. Och jag kan säga det om och om igen.

Det står i strategin att svenska företag inom petroleumsektorn återfinns främst i underleverantörsledet av varor och tjänster, och de har ett miljöfokus som är en konkurrensfördel. Vad är det som säger att det alltid är de svenska företagen som har det här miljöfokus? När man är ute i världen och träffar på människor på platser där svenska företag arbetar är det inte så att de har ett så mycket större miljöfokus än andra företag. De använder sig av den lagstiftning som finns i det land som de är verksamma i.

Vi pratar om och om igen om CSR och de svenska företagen. Svenska företag betar sig tyvärr inte alltid lika bra som vi hoppas. Jag tycker att det är helt galet att Sverige inte tar en aktivare roll och verkligheten försöker få till ett stopp för utvinningen i Arktis. Ni har fel, och vi har rätt i den frågan.

Anf. 162 ULRIK NILSSON (M) replik:

Herr talman! Jag ska inte gå in på någon sorts pajkastning à la sandlåda här, men låt mig säga en sak. Ja, de förändringar i Arktis som innebär att det blir nya farleder är naturligtvis oroande. Men den dagen när farleden finns tycker jag inte att det är fel att utnyttja den kortare transportvägen och därmed den minskade miljöbelastning som blir konsekvensen av transporter från Sydostasien till Sverige via den korridor som öppnas. Det gäller även transporter till Nordamerika och Europa. Detta är ett typexempel på en förändring, och vi måste konstatera att den finns. Den får användas på goda och dåliga sidor.

När det gäller oljeexploatering i Arktis tycker jag att det är rimligt att vi har högt ställda krav på vem som får utföra den. Vi har en antal svenska företag som ligger i framkant vad gäller att utveckla miljöteknik. Jag vet att det också finns företag i andra länder som har goda erfarenheter av detta. Jag är helt övertygad om att alla svenska företag inte är Guds bästa barn, men å andra sidan är det viktigt att vi lyfter fram och pekar på de exempel vi har här i landet och försöker göra dem så attraktiva och tillgängliga som möjligt.

Men frågan är om vi ska se möjligheterna eller hoten. För mig handlar allt om att ha relevanta svar på den utmaning och de frågor som ställs i dag.

Anf. 163 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Som Ulrik nämnde i sitt anförande är vi överens om en stor majoritet av frågorna i det här betänkandet när det gäller vikten av internationellt samarbete. Jag skulle ändå vilja ställa en fråga om en sak i vår reservation som Ulrik också tog upp i anförandet.

Sverige ger bland annat bidrag till miljösamarbetet. Det innebär i praktiken att vi finansierar uppbyggnaden av reningsverk. Givetvis ser vi värdet av ett samarbete på miljöområdet. Men i hur många år ska vi fortsätta med de här finansiella bidragen? Vi tycker faktiskt att de rent ekonomiskt borde kunna ta ansvar för dem själva. Summan 35 miljoner borde vara ganska betydelselös för dem. Jag undrar om regeringen över huvud taget gör någonting för att försöka få Ryssland att ta sitt eget ansvar för ett rent Östersjön och hindra sina utsläpp.

Vi i utrikesutskottet hade besök av det ryska utrikesutskottet. Som jag uppfattade det gav de uttryck för att de var fullt medvetna om sitt eget ansvar. Har Sverige ens frågat om de vill ha det här bidraget? Vad skulle hända om vi drog in det? Har regeringen ens försökt att trycka på deras eget ansvar i den här frågan?

Anf. 164 ULRIK NILSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror att Julia Kronlid har rätt när hon säger att 35 miljoner är en relativt liten summa. Det är väl ungefär vad ett litet kommunalt reningsverk skulle kosta att bygga. Men jag tror också att det är

viktigt att vi har en samverkan med dem, och det är kanske inte samverkan med ryska staten utan med lokala kommuner och städer eller möjligen med företag. Då kan vi säga: Se här! Så här skulle vi föreslå att ni gör. Vi kan hjälpa er med konsulttjänster och projekteringar. Vi kan ge er idéer och tala om att vi har konstaterat att det här har fungerat bra.

Det är den typen av pengar det handlar om. Det är inte statsstöd, utan det är stöd i projektförhållande till olika satsningar. Det är en liten summa pengar, men det är också ett bra sätt att visa att vi är beredda att ta ett gemensamt ansvar för den gemensamma Östersjön som betyder så mycket för såväl Sverige som Ryssland. Vi tycker att det är lite tveksamt att dra ett streck över den typen av samarbete. Låt oss i stället vara där och bjuda in. I det långa loppet tror jag ändå att människor, även i Ryssland, kommer att se fördelen med att ta ansvar för miljöutvecklingen.

I det korta perspektivet känner jag dock en viss tveksamhet kring om det inte nästan vore dags för ett demokratistöd till Ryssland också.

Anf. 165 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag uppfattade inte riktigt det sista. Jag skulle vilja ha ett förtydligande där.

Vi säger inte att vi ska dra ett streck över miljösamarbetet. Man ska självfallet kunna ha ett samarbete med varandra. Även om 35 miljoner är en liten summa i Sveriges statsbudget och i det stora perspektivet i Ryssland anser vi att vi har ett ansvar inför skattebetalarna. Jag tycker att det är ganska svårt att motivera för våra svenska skattebetalare att Sverige ska betala de här pengarna för ryska reningsverk som de i allra högsta grad har råd med själva även om det handlar om konsulttjänster och utbildning. Det här har hållit på i ganska många år. Hur många år behöver de ha konsulthjälp och utbildning innan vi kan säga att vi har fullgjort det här projektet och de kan stå på egna ben? Jag tror inte att Ryssland står utan några som helst kunskaper och ingenjörer på det här området heller. Men om man nu tycker att man behöver bidra med konsulttjänster, hur många år till behövs det innan Ulrik tycker att de kan stå på egna ben i den här frågan?

Demokratistöd har vi kritiserat en del, inte för att vi inte ser att det finns ett demokratiskt underskott i Ryssland utan för att vi tror att man kan påverka på andra sätt och i andra sammanhang. Som jag sade är det viktigt att sätta press på Ryssland att ta ansvar för sin egen befolkning.

Anf. 166 ULRIK NILSSON (M) replik:

Herr talman! Att sätta press på Ryssland är Julia Kronlids lösning. Jag tycker att vi ska vara tydliga med att vi ställer krav på Ryssland att gå demokratiseringsvägen. Jag tycker att man ska vara tydlig i kommunikationen med Ryssland om att vi har önskemål och ställer krav på dem. Jag tror också att det kan vara en stor fördel om vi har möjlighet att visa exempel på hur vi menar att det bör gå till. Därför tycker jag att det är närmast kontraproduktivt att säga: Nu har det gått så länge att får ni betala själva i fortsättningen.

Tror Julia Kronlid att det här kommer att fortsätta om de ska betala själva? Jag är rädd för att det inte blir så, och därför tycker jag inte att det är svårt att säga att vi kan lägga den här lilla summan på att få ett gott

grannskapsförhållande och en samrådsarena också med Ryssland så att vi kan diskutera de gemensamma problem som vi har med Östersjön.

Anf. 167 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på Moderaternas representant i debatten när han talade om vikten av gemensamma regelverk och av att kunna arbeta gränsöverskridande och hitta samarbetsformer och strukturer. Det kan jag hålla med om. Vi lever, som det ofta talas om, i en alltmer globaliserad värld, och vi strävar efter att vi ska ha regelverk som underlättar kontakter och utbyte, inte minst på handelsområdet. Men jag känner inte igen mig i beskrivningen. Jag har vid ett flertal tillfällen tagit upp situationen med Kongo och utvinningsindustrin. Det kan handla om värdefulla råvaror som olika slags metaller, gas eller olja. Det finns visserligen en del skrivelser om rapporter och en del skrivelser om att man ska följa upp detta. Till exempel i OECD:s skrivelser står det att man ska följa upp leveranskedjorna. Men när det kommer dithän att man ska göra något utöver att rapportera och i stället lägga över ett frivilligt ansvar på att tala om och redovisa de här leveransvägarna, då blir det stopp. Då vill regeringen inte vara med.

Jag vill inte sträva dithän att vi hamnar i en bojkottsituation, för råvaror är viktiga för människors möjlighet till försörjning och för staters möjligheter att leverera välfärd och utveckling. Men där säger regeringen nej. Man ställer inte upp på FN:s diskussioner, man ställer inte upp på FN:s lagstiftning och man vill inte förtydliga EU:s mineraldirektiv. Då är frågan: Vad menar Moderaterna egentligen med det här? Jag ser inte att man följer upp den konkreta situationen.

Anf. 168 ULRIK NILSSON (M) replik:

Herr talman! Jag får börja med att be om ursäkt för att jag inte är insatt i alla delar av Kongoproblematiken. Det får bli mer ett principiellt uttalande än ett exakt svar om hur man ser på Kongo.

Jag kan konstatera av din beskrivning, Carina, att det i vart fall finns en del som är alldeles solklar, och det är att ska vi få någon reell effekt på Kongosituationen krävs det att det internationella samfundet framträder relativt enat och att vi gemensamt talar om att det där är någonting som vi inte accepterar. Det är den typen av diskussioner som måste föras.

Du nämnde EU:s mineraldirektiv och du nämnde en FN-diskussion. Jag kan inte gå in i detta, för jag har ingen aning om vad som ligger bakom det som du påstår här, men jag är helt övertygad om att det är just i den här typen av situationer som vi måste vara aktiva i det internationella samfundet, samverka och vara en konstruktiv samtalspartner. Vi behöver inte nödvändigtvis agera självständigt utan kan agera tillsammans i en större grupp. Då kan vi steg för steg förbättra situationen.

Anf. 169 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Moderaterna har också sagt att man helst inte vill se några FN-ledda insatser. Skälet till detta delar vi, och det är att man vill jobba förebyggande. Vi vill inte se krig och konflikter, utan vi vill kunna lösa problemen innan det går så långt. Vi vet att det är mycket lättare att lösa konflikter innan en våldsam situation har utlöst och hur svårt det är och hur långsiktigt arbete det kan krävas för att komma tillbaka till en

fredlig situation, uppbyggnad av ett land och ett stärkande av människors egen förmåga att utveckla sina länder.

Jag tog min utgångspunkt i Kongo, men jag skulle lika väl ha kunnat ta något annat konfliktområde som exempel, för det här är allmängiltigt. När det gäller vägledande principer är det viktigt med rapportering kring utvinningsindustrin. Ändock har vi sett att det inte räcker. Ändock vet vi att något ytterligare måste göras. Jag vill inte låsa mig vid den ena eller andra modellen. Jag kan tänka mig mer än *en* väg. Jag kan tänka mig den amerikanska vägen, jag kan tänka mig EU-spåret och jag kan tänka mig ett FN-spår. Jag kan tänka mig olika modeller – huvudsaken är att vi kan flytta fram positionerna och att vi kan göra det i samverkan med andra, för verkan har så mycket mindre betydelse om vi gör det själva. Vi kan ta steg och gå före, men det blir en helt annan kraft i arbetet om vi kan göra det tillsammans med ett stort antal andra länder, speciellt sådana som är verksamma inom vissa handelsområden och vissa geografiska områden.

Är Moderaterna beredda att nu ta ett steg till och gå från rapportering till att göra något som konkret kan spela roll för enskilda människors möjlighet att få del av de råvaruresurser som finns där de lever?

Anf. 170 ULRİK NILSSON (M) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja lägga till en aktör på Carina Häggs långa lista över vilka som skulle kunna göra insatser. Jag vill gärna lägga till konsumenterna. Om vi alla säger att vi inte accepterar det här längre är det enormt kraftfullt, och det kommer att påverka bolagen. Det är alltså inte bara de här organen som kan agera, utan vi kan också agera på en internationell arena.

Svaret på din fråga är att jag tycker att det är rimligt att Sverige är en tydlig röst i den typen av diskussioner, därför att den nya världen kräver att alla vi som deltar i den internationella handeln och rörligheten har en gemensam uppförandekod. Det är därför som jag också tycker att den här frågan om internationell samverkan kanske behöver lyftas så att vi kan se den i ett lite större perspektiv. Det kommer att bli en mer intressant arena framöver.

Jag välkomnar gärna många av de här organen och diskussionerna om hur detta kan gå till, Carina, men vi måste också hitta en samstämmighet och en enighet om att flytta fram positionerna. Glöm inte konsumenter och företag, och glöm framför allt inte att människorna som rör sig i vår globala värld kommer att bära med sig värderingar, åsikter, idéer och intryck. Där, i mötet mellan människor, kanske den allra största rollen spelas. Som någon av Europafäderna sade: Vi ska inte förena länder; vi ska förena människor.

Anf. 171 CHRISTER WINBÄCK (FP):

Herr talman! Vid denna sena timme ska jag försöka fatta mig kort. Sverige har ett starkt intresse av goda förbindelser med andra länder. Sveriges ambitioner i deltagande i freds- och säkerhetsfrämjande insatser över åren är väl kända liksom vårt deltagande i internationella organisationer och samarbeten – EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, FN, Nordiska rådet, OSSE etcetera. Arktis nämdes. Vi har ordförandeskapet i Arktiska rådet, och det är mycket intressant att se vad som kommer att komma av detta.

Exemplen är många på att Sverige inom en mängd områden värnar ett gott samarbete. Sverige märks på den internationella arenan. I går debatterades biståndsfrågorna, som är ett annat angeläget fält inom området samarbete. Viktiga och prioriterade uppgifter för en aktiv svensk utrikespolitik är deltagande i internationell krishantering och utveckling av freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet.

Säkerhetsrådets resolution om kvinnor, fred och säkerhet samt efterföljande resolutioner är också självklara och ska ingå som en naturlig och prioriterad del av detta arbete. Detsamma gäller förebyggande och bekämpande av prostitution och människohandel, som är andra områden där internationell samverkan är nödvändig och helt avgörande för ett gott resultat.

Det finns många frågor att bearbeta och mycket verksamhet som ska genomföras. Den kommande utredningen om krigsmateriellagstiftning är ett exempel på hur vi kommer att kunna bidra till ett ökat säkerhetstänkande kring export av vapen. Ni som känner mig vet att jag vill ännu mer i denna fråga, men vi får ta ett steg i taget.

Vad gäller mindre vapen, ett område där internationellt samarbete är av högsta vikt, vill jag härmed framföra en inbjudan till fredag–lördag nästa vecka, då vi ska ha en parlamentarisk samling i riksdagen om bekämpandet av den okontrollerade spridningen av små och lätta vapen, vår tids största gissel. En rad experter samt parlamentariker från olika delar av världen kommer att utbyta erfarenheter under två dagar. Ni kommer att få en inbjudan på papper i er postlåda i riksdagen i morgon. Alla är naturligtvis hjärtligt välkomna. Till Carina Hägg, som nämnde Kongo, vill jag säga att vi tror och hoppas att vi kommer att få en eller två parlamentariker därifrån som deltar i det arbetet.

Som av en händelse fick jag ett mejl strax före dagens votering med budskap från den motsatta sidan, från dem som vill bekämpa FN:s vapenprotokoll och med enfasett motsätta sig de kontrollmekanismer och regler som vi vill införa. Ett citat ur texten, fritt översatt, lyder: ”Det enda som kan vara värre än att ha våra rättigheter tagna ifrån oss av vår egen regering” – det gäller alltså vapen – ”är att någon annan regering gör det”, det vill säga FN. Detta är vad NRA och vapenlobbyn tycker om FN:s försök till kontroll av de stora flöden av vapen som hotar tillväxt och liv och lem.

Jag vill även kort nämna Östersjöregionen, som vi varit inne på, och där vi ingår. Utskottet säger att samarbetet är av stor betydelse – jag tror att vi är eniga om det – både för att förbättra miljön och för att göra regionen mer konkurrenskraftig och öka respekten för demokrati och mänskliga rättigheter. Jag vill understryka att det naturligtvis gäller det samarbete med Ryssland inom miljö- och demokratiområdena etcetera som bedrivs.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag nämna att Sverige övertar ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2013. Jag ser med tillförsikt fram emot ett gott nordiskt samarbete inom många områden och ett resultat som gör att Norden står ännu starkare framöver, som en god gemensam röst inom många organ, inte minst EU, även om alla länder inom det nordiska samarbetet inte är med i EU – ännu.

Herr talman! I den här debatten behandlas ett ganska tunt betänkande. I betänkandet finns två reservationer som rör mindre anslag. Man kan konstatera att om de 2 miljarder som vi nu har en budgetdebatt om råder det stor samstämmighet. Jag som suttit och lyssnat på hela debatten märker att det verkar finnas en oändlig vilja att diskutera saker som man inte tagit upp i motioner, yrkat på eller på annat sätt lyft fram. Det är lite spännande, för på det sättet kan debatten bli ganska lång.

Jag noterar att de 2 miljarder som vi rör oss med när det gäller internationell samverkan många gånger handlar om internationella organisationer – FN, EU, Europarådet, Barentsrådet, Arktiska rådet, Nordisk samverkan, OECD, Nato och så vidare; listan kan göras lång. Det är den delen av det internationella samarbetet som vi är delaktiga i. Vi är delaktiga eftersom vi vet att vi tillsammans bygger säkerhet. Vi behöver finnas på många arenor för att på det sättet kunna skapa samverkan och lösa de gemensamma utmaningar som vi står inför. Det må gälla Östersjön, det må gälla Arktis eller det må gälla långt borta. Vilket det än är vet vi att vi på ett eller annat sätt berörs. Det handlar i grunden om hållbar utveckling.

Jag noterar, herr talman, att det i denna del av budgeten finns ett avsnitt som handlar om nedrustning och icke-spridningsfrågor. Det är en viktig del i vårt arbete. Sverige har en lång historia. Sverige är alltså aktivt på det området. Jag hade hoppats att vi skulle få den konferens om massförstörelsevapen som det flaggades för i budgeten, men tyvärr har utvecklingen i Mellanöstern gått i sådan riktning att en konferens inte kommer att kunna hållas före årets utgång. Finland skulle ha stått värd för den. Jag beklagar att det inte är möjligt.

Det är ett viktigt område, och det är angeläget att vi även fortsättningsvis samverkar intensivt för att försöka nå längre när det gäller både nedrustning och icke-spridning. Det gäller alltså inte bara när vi talar om Iran och Nordkorea utan i stort.

Vi gör, som framgår, insatser i Mellanöstern och Nordafrika. Vi kommer fortsatt under 2013 att vara verksamma när det gäller Palestina och Irak, och vi flaggar också för vidare insatser i Syrien, utöver de humanitära insatser som i dag görs. Det finns skäl att understryka, med tanke på den debatt som varit, vår insats i Afrika. Vi är verksamma i olika delar. Vi tar ett tydligt ansvar i Liberia. Det gör vi genom det fredsbyggande arbetet. FN:s uppdrag är ju inte att bara sända blå baskrar, utan mer samlat ett fredsbyggande koncept. Det har vi aktivt stött och stöder. Det är en viktig del i arbetet med att säkra den fred och den början till utveckling som finns i regionen.

På samma sätt måste det finnas möjligheter att verka och vara stödjande i Kongo. Det finns i grunden en regional ansats i många av uppdragen. Därför är det viktigt att vi finns med och gör vår del av insatsen. Inte minst efterfrågas rättsvårdande insatser, att få kunskap om polis, kriminalvård, domstolar.

Jag såg att Sverigedemokraternas ledamot lämnade kammaren. Jag hade nämligen tänkt beröra den diskussion som tidigare fördes. Jag vill rent allmänt, för alla lyssnares skull, betona att satsningen i Östersjöregionen är oerhört viktig. Det är viktigt att vi inte bygger murar. Vi är en del av EU, och vi jobbar och tar vårt ansvar, men vi har också vår

gemensamma Östersjökonferens, Helcom. I det arbetet, liksom i arbetet i den norra delen, är det viktigt att säkra att vi får med Ryssland och har gemensamma projekt. Det som berördes tidigare var mer historia, och det kan vi ju inte spara på. Däremot gör vi fortsatta insatser på miljöområdet för att försöka komma vidare i värnandet av Östersjön. Det gäller naturligtvis även energieffektivisering. Det är en del av vårt gemensamma ansvarstagande att få med Ryssland till exempel i arbetet med att skydda Östersjön. En av de stora transportlederna går i dag till Sankt Petersburg och kommer att bli än större i morgon. Då handlar det förstås till stor del om oljetransporter.

Det är viktigt att vi försöker bygga upp en gemensam hållning när det gäller att värna vårt mycket skyddsvärda innanhav Östersjön.

Jag hade också tänkt fråga på vilket sätt man skulle kunna spara på Svenska institutet och varför inte Sverigedemokraterna är intresserade av att satsa på Sverigefrämjande insatser. Jag tyckte, herr talman, att det var lite intressant att just Sverigedemokraterna valde att spara på Sverigefrämjande insatser genom att halvera anslaget till Svenska institutet. Det hade varit lite spännande, eftersom det inte framgår av reservationen och inte framgått av den tidigare debatten vad som egentligen avsågs därvidlag.

Jag vill kommentera några av de andra frågor som varit uppe. Bodil Ceballos har förtjänstfullt pratat om vikten av att värna Arktis. Vi jobbar intensivt med de frågorna från Centerpartiets sida och skulle gärna se en kraftfull överenskommelse när det gäller skyddet av Arktis. Nu är vi många aktörer, och det är klart att det för ordföranden är viktigt att försöka få ett resultat över huvud taget, så att inte allting spretar. Vi har sett hur man börjat. Den ena placerar en flagga på havsbotten och den andra vill starta någonting annat.

Intressena är väldigt olika. Jag märker det när jag pratar med mina partikamrater i den liberala kretsen och ser vad olikartat det är. När vi från Centerpartiets sida diskuterar ett moratorium i de sammanhangen pratar andra om någonting helt annat. Det är klart att vi måste försöka samlas. Det sämsta som skulle kunna inträffa är att vi får ett fritt Arktis som det egentligen inte finns någon regelbok alls för och som saknar de skyddsuppdrag vi måste få på plats. Vi skulle gärna ha sett ett moratorium tills vi fått en sådan skyddsöverenskommelse på plats. Men när jag lyssnar till vad andra säger tvivlar jag på att det över huvud taget kommer att vara möjligt.

Det är lite märkligt att Bodil Ceballos och Miljöpartiet drar in resurser från Exportkontrollrådet. Vi har inte någon ny lagstiftning på plats än. Att börja med att dra in resurser från dem som måste utöva kontroll känns som en märklig historia. Lite märkligt är det också när man säger att vi kan minska anslaget till Östersjösamarbetet eftersom Östersjösamarbetet brukar ha överskott i slutet av året. På den grunden, herr talman, tycker jag inte att det känns seriöst att göra indragningar. Jag skulle gärna önska att vi hade en starkare grund för sådana beslut.

Carina Hägg lyfte med enfaset fram vår vilja att också i framtiden kunna göra insatser under FN-ledning, inte bara när det gäller polis och andra insatser utan även militärt. I takt med att Afghanistaninsatsen minskar kommer utrymmet för andra insatser att öka. Det bygger naturligtvis på att det finns en vilja hos andra länder, för det måste kroka i. Vi

prövade möjligheterna att göra en insats i Sudan men fick nej. Vi var inte välkomna. Självklart måste vi ha respekt för andra länders vilja, även om det är ett FN-mandat och en FN-ledning. Det är någonting som vi naturligtvis får ta med oss. Men här finns och kommer att finnas ett ökat utrymme, förutsatt att vi inte drar in resurserna till våra fredsfrämjande internationella insatser.

Jag vet inte om herr talmannen lyssnade på den försvarspolitiska debatten tidigare i dag. Jag läser i betänkandet som ligger på vårt bord om försvarsutskottets budget att Socialdemokraterna vill dra in 300 miljoner från de internationella insatserna. Om vi minskar utrymmet för våra fredsfrämjande internationella insatser är det klart att vi inte ökar möjligheterna att delta i FN-ledda insatser. Någonstans blir detta ett bekymmer som inte jag men någon annan behöver fundera kring när man resonerar om den typen av uppdrag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 173 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Kerstin Lundgren tar upp att vi pratar om annat än det vi har reservationer om. Det beror på att vi i detta betänkande bara har reservationer om sådant som är budgetpåverkande. Men internationell samverkan handlar om så mycket mer. Kerstin Lundgren har också pratat om så mycket mer än de reservationer vi har haft. Självklart talar vi om det som omfattas av själva budgetområdet.

När det gäller Exportkontrollrådet resonerar vi som så att vapenindustrin kan vara med och betala en större del av kontrollen, i likhet med till exempel hur företag betalar för den tillsyn som kommuner genomför. Det är ett sätt att finansiera Exportkontrollrådet tills vi får en minskad volym på exporten och därmed behöver mindre exportkontroll.

När det gäller Östersjöregionen tar vi 2 miljoner från 189 miljoner. Det blir 187 miljoner. Men samtidigt lägger vi i utgiftsområde 6 mycket mer pengar på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och menar att också Östersjösamarbetet ska kunna söka medel ur de pengar som vi lägger där och som ska finnas som en fond för olika projekt som har med den mänskliga säkerheten i vårt närområde att göra. Östersjöregionen kan mycket väl kompensera för det man förlorar på ett sätt genom att få in rätt så mycket mer på ett annat.

När vi talar om internationell samverkan handlar det oftast om konfliktområdena och väldigt lite om andra kontinenter, till exempel om hur vi ska samverka med Latinamerika eller Australien. Jag tänkte höra med Kerstin Lundgren hur vi ska lyfta fram de delar av världen som inte får plats här.

Anf. 174 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Bodil Ceballos för svaren på mina funderingar. Jag bara läste er reservation om ISP. Ni skriver: "Det senaste decenniets ständiga ökning av vapenexporten måste brytas och då är det rimligt att ISP får minskade resurser, motsvarande 5 miljoner kronor." Jag hade inte hört någonting om någon avgift eller något sådant. Det står i alla fall inte här. Man må då läsa innantill och försöka dra slutsatser av detta. Jag kan inte se annat än att ni tycker att den ständiga ökningen ska brytas och

att ni därför minskar insatserna för ISP. Det känns, herr talman, som att man skulle kunna göra maskorna lite större i exportkontrollen, och det trodde jag inte var Miljöpartiets hållning. Därför blev jag rätt förvånad när jag läste detta förslag.

När det gäller samverkan och att inte bara fastna i konfliktområden kan jag nämna Östersjön, vårt gemensamma innanhav. Det är klart att satsningarna i Östersjöregionen är viktiga för att ta vara på vårt innanhav och värna den skyddsvärda miljö vi har där. Det är klart att jag tycker att det är konstigt att ni är beredda att minska resurserna till Östersjösamarbetet och det viktiga arbete som sker där. Även om det inte är mycket är det ändå en signal. Men det må väl skrivas på oppositionens budgetprinciper.

Bodil Ceballos frågar mig om andra områden. Vi samarbetar, men vi har inte medlemskap där. Vi stöttar dock banker och annat.

Anf. 175 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Herr talman! Om man ska anta hela budgeten måste man naturligtvis läsa om alla budgetområden tillsammans. Därför står det till exempel inte i utgiftsområde 5 utan snarare i utgiftsområde 6 om att Östersjösamarbetet ska kunna söka pengar ur den fond som vi har gällande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Egentligen tror jag att Östersjösamarbetet vinner på vårt budgetförslag i stället för tvärtom.

Jag skulle vilja återkomma till det som Kerstin Lundgren sade om Arktis. Det låter jättebra om vi kan få en överenskommelse. Jag sätter mig gärna ned och diskuterar med Centerpartiet hur vi ska kunna få ett bättre samarbete kring Arktis för att kunna vara en starkare spelare på Alliansens arena, om man säger så. För att vi ska få till en bra ministerdeklaration i juni är det välkommet om vi kan samarbeta om det och komma till något bra, om vi nu har samma uppfattning. Jag vill gärna bjuda in Kerstin Lundgren till sådana samtal med oss. Det låter positivt.

Så till Latinamerika och andra delar av världen: När jag i går började läsa på inför diskussionen i dag slog det mig att det finns många konfliktområden, och det står mycket om vad vi ska göra just där. Men det som handlar om andra delar av världen hamnar under Sverigefrämjandet. Det är genom Sverigefrämjandet som vi har diskussionerna med Latinamerika, Australien eller de lite mer välmående regionerna i vår värld. Där utgår vi från vårt perspektiv i stället för utifrån de andras perspektiv. Jag skulle välkomna om vi framöver under området internationell samverkan, som egentligen är väldigt brett, tog upp även andra delar av världen än vad vi gör i dag.

Anf. 176 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! När det gäller Arktis är det centrala och viktiga att nå en överenskommelse med de stater som ingår i Arktiska rådet, inte att vi själva – inte ens om Bodil Ceballos och jag skulle skriva ihop någonting som vi tyckte var bra – ska försöka rädda Arktis. Det krävs i ärlighetens namn att vi når en överenskommelse med de stater som är berörda. Förutsättningen för att nå en sådan överenskommelse är naturligtvis att vi inte ställer oss i ett hörn, speciellt inte när vi är ordförande. Vi måste försöka få med alla på en överenskommelse som så långt möjligt säkrar, skyddar och värnar den känsliga miljön. Vi pratar om marina reservat,

biologisk mångfald, skyddet av känsliga vatten. Det finns många frågor som måste med. Det som är i den sydliga polen är inte direkt översättningsbart till den norra polen. Men det är viktigt att försöka nå en överenskommelse, och det är den utgångspunkt vi har.

Från vår sida skulle vi gärna se att Kanada, Ryssland, Danmark och USA skulle vara med på ett moratorium, men det verkar inte som att just den vägen är framkomlig. Jag hoppas att vi kan nå långt, och sedan må vi väl fortsätta arbetet. Än är det inte ett öppet hav.

Herr talman! FN trodde jag var den gemensamma arenan med alla de organ som finns i FN-systemet där vi samverkar, samtalar och bygger det gemensamma regelverket. Det berör Australien och länderna i Latinamerika vid sidan av det unika samarbete som vi har med vissa andra länder.

Anf. 177 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Jag kände inte att Centerpartiets representants anförande andades det intresse för debatt och den inställning till kammarens arbete som jag förväntar mig från Centerpartiet. Kerstin Lundgren har tidigare i debatten, när vi diskuterade Mellanöstern och Nordafrika, talat om att skicka brev. Hon hade en väldigt förunderlig inställning rent konstitutionellt. Det skulle innebära att de organ som lyfts fram i betänkandet som indirekt valda skulle ha en än mindre roll. Jag vet inte vad man ska likna dem vid i kammaren – är de brevinkastarinstitutioner? Vad är de indirekta organen? Man undrar om Lundgren själv känner någon tillfredsställelse över att sitta kvar i Europarådet. Det var inte det jag skulle fråga om här, men jag tycker att det var viktigt att understryka det.

Vad säger Kerstin Lundgren om Centerns politik när det gäller att ställa upp på FN-ledda insatser? Då har vi framför allt talat om Afrika. Självklart handlar det om att det finns ett behov och en förfrågan från FN. Vi vet att det har funnits underhandsförfrågningar som inte kommit till riksdagens bord för avgörande. Vi vet att vid sådana underhandsförfrågningar har regeringen tackat nej. Vi vet att man ofta efterlyser länder som Sverige som ett komplement och som en viktig del i insatser, men det har alltså ofta varit nej från Sveriges regering som har prioriterat andra insatser.

Står Kerstin Lundgren för det som Centern har sagt, att man är beredd att delta i sådana insatser, att man ser värdet av det? Eller vill man tala om, som Kerstin Lundgren gjorde här, andra insatser för FN? Det är också viktigt, men det är en annan fråga. Vill Kerstin Lundgren peka på det som man kan göra i stället för det Centerpartiet har lovat, att ställa upp för FN-ledda insatser? Vad är svaret från Kerstin Lundgren här i kväll?

Anf. 178 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Den konstitutionella basen är vital att hålla sig till. I det här fallet behandlar vi ett av riksdagens tydliga uppdrag, att besluta hur medel ska användas. Här berör vi ett vitalt område för riksdagen. Här handlar det inte om ett tillkännagivande, att talmannen ska skicka en skrivelse till regeringen och be regeringen att återkomma inom ett år med synpunkter på det som har sagts från riksdagen. Här har vi makt, och här fattar vi beslut om hur medel ska användas. Vi kan till och med styra och

ge tydliga mandat för hur medel får användas om vi utnyttjar regeringsformen.

Jag noterar att Socialdemokraterna på det här området inte har någon avvikande mening, så här är vi överens, och det är jag glad för.

Till frågan om FN-ledda insatser: Ja, herr talman, och ja, Carina Hägg, vi är beredda att diskutera detta. Men frågan är på vilket sätt. Jag har hört, och hörde till exempel när jag var i Kongo, diskussioner om inte bara helikoptrar som många efterfrågar där utan också om ledningskapacitet. Många gånger efterfrågar man även polisinsatser, inte att vi sänder ett förband eller en trupp. Det kräver naturligtvis hänsyn till vad som finns hos oss och vad som är möjligt att ställa till förfogande utifrån vad som har efterfrågats.

Vi är beredda att resonera om det, och vi kommer fortsatt att vara beredda att resonera om det. I vår budget, som inte berörs just här utan i ett annat ärende, har vi resurser. Socialdemokraterna vill dra ned anslaget med 300 miljoner, och det skulle försvåra, om det blev riksdagens beslut nästa vecka, FN-ledda insatser.

Anf. 179 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att detta är en väldigt angelägen och viktig fråga som vi på olika sätt närmat oss i flera debatter. När Centern öppnade upp för att stödja vår linje om att kräva att nästa insats ska vara FN-ledd såg vi det som välkommet. Men nu hör jag att Kerstin Lundgren talar om att man är beredd att tala om det, resonera så där lite grann. Vi kan prata om det här kanske vid något tillfälle.

Är Centern beredd att driva den här frågan i regeringen? Eller är det här samma hanteringssätt som vi har sett när det gällt till exempel Palestina? Det finns ett stämmobeslut, men sedan följer man inte upp det. Det blir något annat av det.

Vad är det Centern driver? Om Centern har inflytande i regeringen måste man driva frågor. Resonera kan vi alla göra vid kaffeborden, och jag underskattar inte den formen. Men vad är Centerns politik här?

Driver man frågan i regeringen? Kräver man någonting? Komplitera en insats – hur den skulle kunna konstrueras och i vilket land den skulle kunna vara – kan vi alla göra. Det kan jag bidra med. Jag kan bidra med levande historier omfattande stridsvagnar och tanks – en massa resurser och kompetens. Men huvudfrågan är: Kommer Centern att driva det här framöver i regeringssammanhang? Hittills har vi ju inte heller i den här frågan sett något resultat från Centern.

Anf. 180 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det är spännande att lyssna på Carina Hägg när hon gör sig till tolk för centerstämmors beslut. Jag får väl rikta samma uppmaning till Carina Hägg som jag gjorde till Urban Ahlin förra veckan: Läs på innan ni uttalar er! Efter den uppmaningen valde Urban Ahlin att tiga. Jag var beredd att överlämna stämmans beslut till honom, för jag hade det med mig, så att han kunde se vad stämman fattat för beslut. Och jag tror att också Carina Hägg skulle tjäna på att läsa på innan hon uttalar sig.

Sedan kan jag bara konstatera, herr talman, att när det gäller Palestina lyckades Sverige och den svenska regeringen förra veckan rösta ja till en

uppgradering. Och det var precis vad stämman beslutat om, så från vår sida är vi nöjda och glada över det resultatet.

Herr talman! När det gäller FN-ledda insatser vet jag inte hur man räknar från Socialdemokraternas sida. Om man har ambitionen att sända trupp till en FN-ledd insats – vi är beredda att göra det och vi har pengarna – undrar jag hur Socialdemokraterna ska klara att göra det. Samtidigt som Carina Hägg säger att hon vill göra det – och det låter som att det är en stor insats som Carina Hägg vill att det ska vara – är hon beredd att dra in resurserna.

Det kostar att sända trupp till fredsinsatser i andra länder. Och det är klart att man inte får mer trupp om man drar in resurserna, så någonting behöver läsas på även där. Och kanske krävs det någon intern diskussion om vad man ska satsa på.

Än så länge, herr talman, har vi en svensk överenskommelse om de insatser som vi ska ha. Den här riksdagen har fattat beslut, också Carina Hägg, om de trupper som vi har sänt ut. Nu vill hon dra in ytterligare resurser. Jag vill inte det, herr talman.

Anf. 181 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Internationell samverkan för att stärka Sveriges förbindelser och intressen internationellt är behövlig. Genom samarbete med FN, EU, OSSE, OECD och andra internationella organ kan vi bidra till att främja freden och säkerheten i världen och bidra till en hållbar utveckling.

Världen ser annorlunda ut i dag än under det kalla krigets dagar. I takt med att gamla utmaningar och hotbilder har suddats ut har nya tillkommit. Nutidens utmaningar måste bemötas utifrån den världskarta som tagit form sedan det kalla krigets slut. Dagens utmaningar är mer globala och gränsöverskridande till sin karaktär. För att komma till rätta med dem krävs mer, inte mindre, internationell samverkan.

Genom ökad samverkan främjar vi inte endast global fred och säkerhet. Vi bevakar, stärker och utvecklar också Sveriges säkerhets-, handels- och näringspolitiska intressen. Sverige är i många avseenden betraktat som ett globalt föregångsland. Inte minst gäller detta vår öppenhet och vårt samhällsbygge liksom våra insatser för mänskliga fri- och rättigheter och en miljömässigt hållbar värld. Sverige bilden står sig stark, och genom ett fördjupat och breddat internationellt engagemang kan vi stärka den ytterligare.

Herr talman! Mer än en gång har svenska medborgare direkt bidragit till att säkra och främja världsfreden – från Raoul Wallenberg, Folke Bernadotte och Dag Hammarskjöld till Jan Eliasson, namn förknippade med goda gärningar som inger respekt världen över.

Vår forskning inom fred och säkerhet är av världsklass. Sipris nedrustnings- och icke-spridningsforskning används flitigt världen över. Det ska den också fortsätta att göra. På så vis gynnas en snabbare nedrustningstakt, en minskad spridning och en mer effektiv rustningskontroll – viktiga steg i det omfattade arbetet mot en säkrare och fredligare värld.

Samtidigt är Folke Bernadotteakademiens arbete rörande FN:s resolutioner 1325 och 1820 om kvinnor, fred och säkerhet av stor vikt. Dessa resolutioner är och måste fortsätta att vara vägledande för akademiens eget, UD:s, Sidas och Försvarsmaktens agerande för fred och säkerhet,

Prot. 2012/13:38
6 december

*Internationell
samverkan*

inte minst inom multilaterala krishanteringsinsatser. Kvinnor är en del av krigen. De drabbas extra hårt av dem och måste därför ha en given plats i fredsforebyggande, fredsmakande och fredsbyggande insatser.

Herr talman! Den parlamentariska kommitté som ska undersöka möjligheten till skärpt exportkontroll av krigsmateriel till icke-demokratiska stater har nu påbörjat sitt viktiga arbete. Kravet på ett demokratikriterium för svensk krigsmaterielexport står inskrivet i Kristdemokraternas principprogram. Ett demokratikriterium behövs så att krigsmateriel inte hamnar i händerna på stater där grundläggande fri- och rättigheter inskränks och kränks. Det behövs också för att säkerställa att produkter med dubbla användningsområden inte exporteras till diktaturer.

Viljan och ambitionen att främja Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska intressen, inte stärka näringspolitiska särintressen, är och måste förbli krigsmaterieförsörjningens utgångspunkt och målsättning. Bilden av Sverige som en fredens förkämpe är inte värd att solkas till förmån för tvivelaktiga affärer med högst tvivelaktiga regimer.

Herr talman! Sverige behöver fler kontaktytor internationellt, inte färre. En bred svensk utrikesförvaltning är därför en självklarhet, så också ett fortsatt aktivt svenskt deltagande i regionala och internationella organisationer. På så vis blir Sveriges bidrag till den globala freden och säkerheten och till det globala välståndet både omfattande och värdefullt.

EU är en politisk allians med mandat att genomföra såväl civila som militära krishanteringsinsatser inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Oavsett om det gäller stärkandet av unionens civila snabbinsatsförmåga eller som samordnande land inom den nordiska stridsgruppen har Sverige ett givet ansvar för att genom EU och FN främja global fred och säkerhet.

Den nordiska stridsgruppens kapacitet har redan prövats med framgång, bland annat i operationen i Libyen under våren 2011. Det var en insats som bidrog till att en av den afrikanska kontinentens grymmaste diktatorer tvingades bort från makten.

På samma vis står vi kristdemokrater bakom det svenska deltagandet i ISAF-insatsen i Afghanistan. Med ett kraftfullt FN-mandat i ryggen har svensk trupp alltsedan 2002 bidragit till att stötta Afghanistans regering i att hjälpa sina medborgare till ett drägligare liv. Sveriges bidrag ställs nu stegvis om till att helt fokusera på civila insatser, där respekten för mänskliga fri- och rättigheter måste utgöra ledstjärnan i arbetet för ett friare, fredligare och mer demokratiskt Afghanistan.

Herr talman! I en globaliserad värld krävs mer samverkan. I kristider är det lätt att denna samverkan offras på protektionismens och nationalismens altare. Sverige är ett litet, exportberoende land som inte har råd att ens tänka tanken "ensam är stark".

Globala skeenden, globala utmaningar och globala hot – alla är de gränsöverskridande. De bemöts bäst med globala lösningar utarbetade gemensamt av världens länder. Med vår närvaro kan vi bidra med resurser och kompetens. Därför är Sveriges internationella samverkan viktig för fred och säkerhet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 december.)

Anmälades och bordlades

EU-dokument

KOM(2012) 698 Grönbok En integrerad marknad för leverans av paket i syfte att främja e-handeln inom EU

KOM(2012) 724 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av vissa lagstiftningsakter inom jordbruks- och fiskestatistik

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 6 december

2012/13:182 Avskjutning av vildsvin

av *Lars Gustafsson* (KD)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2012/13:183 Postutdelning på landsbygden

av *Gunnar Sandberg* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 december.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 6 december

2012/13:130 Nya ekonomiska prognoser

av *Anders Karlsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:150 Storföretags vilja att göra rätt för sig

av *Anders Karlsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:153 Felaktig användning av HUS-avdrag

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:154 Skattereduktion för läxhjälp samt likvärdig skola

av *Peter Persson* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 december.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.48,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.59,
av tredje vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 140 (delvis),
av talmannen därefter till och med 14 § anf. 171 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Avsägelse.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet.....	1
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
5 § Hänvisning av ärende till utskott.....	2
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Försvaret och samhällets krisberedskap – budgetåret 2013	2
Försvarsutskottets betänkande 2012/13:FöU1	2
Anf. 1 PETER HULTQVIST (S)	2
Anf. 2 CECILIA WIDEGREN (M).....	7
Anf. 3 PETER HULTQVIST (S) replik	10
Anf. 4 CECILIA WIDEGREN (M) replik	11
Anf. 5 PETER HULTQVIST (S) replik	11
Anf. 6 CECILIA WIDEGREN (M) replik	12
Anf. 7 PETER RÅDBERG (MP)	12
Anf. 8 CECILIA WIDEGREN (M) replik	17
Anf. 9 PETER RÅDBERG (MP) replik	18
Anf. 10 CECILIA WIDEGREN (M) replik	18
Anf. 11 PETER RÅDBERG (MP) replik.....	19
Anf. 12 ALLAN WIDMAN (FP).....	19
Anf. 13 PETER RÅDBERG (MP) replik.....	22
Anf. 14 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	22
Anf. 15 PETER RÅDBERG (MP) replik.....	23
Anf. 16 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	23
Anf. 17 STAFFAN DANIELSSON (C).....	24
Anf. 18 PETER HULTQVIST (S) replik	27
Anf. 19 STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	27
Anf. 20 PETER HULTQVIST (S) replik	28
Anf. 21 STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	28
(forts. 9 §).....	29
Ajournering.....	29
Återupptagna förhandlingar	29
8 § Frågestund.....	29
Anf. 22 TALMANNEN.....	29
<i>Arbetsmarknadspolitiken</i>	<i>29</i>
Anf. 23 YLVA JOHANSSON (S).....	29
Anf. 24 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	29
Anf. 25 YLVA JOHANSSON (S).....	30
Anf. 26 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	30
<i>Det nordiska försvarssamarbetet.....</i>	<i>30</i>
Anf. 27 CECILIA WIDEGREN (M).....	30
Anf. 28 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	30
Anf. 29 CECILIA WIDEGREN (M).....	31
Anf. 30 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	31
<i>Grundläggande service på landsbygden.....</i>	<i>31</i>

Anf. 31 TINA EHN (MP)	31
Anf. 32 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	32
Anf. 33 TINA EHN (MP)	32
Anf. 34 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	32
<i>Den kommunala skatteutjämningen</i>	32
Anf. 35 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	32
Anf. 36 Statsrådet PETER NORMAN (M)	32
Anf. 37 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	33
Anf. 38 Statsrådet PETER NORMAN (M)	33
<i>Reglerna för anhöriginvandring</i>	33
Anf. 39 DAVID LÅNG (SD).....	33
Anf. 40 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	34
Anf. 41 DAVID LÅNG (SD).....	34
Anf. 42 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	34
<i>Skogsvårdspolitiken och äganderätten</i>	34
Anf. 43 GÖRAN LINDELL (C)	34
Anf. 44 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	34
Anf. 45 GÖRAN LINDELL (C)	35
Anf. 46 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	35
<i>Förslaget om etableringslotsar</i>	35
Anf. 47 PATRIK BJÖRCK (S).....	35
Anf. 48 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	35
Anf. 49 PATRIK BJÖRCK (S).....	36
Anf. 50 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	36
<i>EU:s stöd till det svenska lantbruket</i>	37
Anf. 51 ROLAND UTBULT (KD).....	37
Anf. 52 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	37
Anf. 53 ROLAND UTBULT (KD).....	37
Anf. 54 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	37
<i>Ansvar för arbetet för global hälsa</i>	37
Anf. 55 SVEN BRITTON (S).....	37
Anf. 56 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	38
Anf. 57 SVEN BRITTON (S).....	38
Anf. 58 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	38
<i>Regelförenklingar inom lantbruket</i>	39
Anf. 59 KEW NORDQVIST (MP)	39
Anf. 60 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	39
Anf. 61 KEW NORDQVIST (MP)	39
<i>De nya ekonomiska målen för de statliga bolagen</i>	39
Anf. 62 JÖRGEN ANDERSSON (M)	39
Anf. 63 Statsrådet PETER NORMAN (M)	39
Anf. 64 JÖRGEN ANDERSSON (M)	40
Anf. 65 Statsrådet PETER NORMAN (M)	40
<i>Begränsningar i det svenska laxfisket</i>	40
Anf. 66 PETER JEPPSSON (S).....	40
Anf. 67 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	41
Anf. 68 PETER JEPPSSON (S).....	41
Anf. 69 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	41

<i>Telia Soneras ledning</i>	42	Prot. 2012/13:38
Anf. 70 EVA-LENA JANSSON (S)	42	6 december
Anf. 71 Statsrådet PETER NORMAN (M)	42	
Anf. 72 EVA-LENA JANSSON (S)	42	
Anf. 73 Statsrådet PETER NORMAN (M)	42	
<i>RUT-avdrag för läxhjälp</i>	42	
Anf. 74 HILLEVI LARSSON (S)	42	
Anf. 75 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	43	
Anf. 76 HILLEVI LARSSON (S)	43	
Anf. 77 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	43	
<i>SLU i Skara</i>	44	
Anf. 78 MONICA GREEN (S).....	44	
Anf. 79 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	44	
Anf. 80 MONICA GREEN (S).....	44	
Anf. 81 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	45	
<i>Rekrytering av personal till Försvarsmakten</i>	45	
Anf. 82 ANNICKA ENGBLOM (M).....	45	
Anf. 83 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	45	
Anf. 84 ANNICKA ENGBLOM (M).....	46	
Anf. 85 Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	46	
<i>Utplanteringen av lax</i>	46	
Anf. 86 JOHAN LÖFSTRAND (S)	46	
Anf. 87 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	47	
Anf. 88 JOHAN LÖFSTRAND (S)	47	
Anf. 89 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	47	
<i>Jobbcoacher</i>	47	
Anf. 90 MEERI WASBERG (S)	47	
Anf. 91 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	48	
Anf. 92 MEERI WASBERG (S)	48	
Anf. 93 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	48	
Anf. 94 TALMANNEN.....	48	
9 § (forts. från 7 §) Försvar och samhällets krisberedskap –		
budgetåret 2013 (forts. FöU1)	48	
Anf. 95 PETER RÅDBERG (MP) replik	48	
Anf. 96 STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	49	
Anf. 97 PETER RÅDBERG (MP) replik	49	
Anf. 98 STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	50	
Anf. 99 MIKAEL JANSSON (SD)	50	
Anf. 100 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	55	
Anf. 101 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	55	
Anf. 102 ALLAN WIDMAN (FP) replik.....	55	
Anf. 103 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	56	
Anf. 104 PETER RÅDBERG (MP) replik	56	
Anf. 105 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	57	
Anf. 106 PETER RÅDBERG (MP) replik	57	
Anf. 107 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	58	
Anf. 108 TORBJÖRN BJÖRLUND (V)	58	
Anf. 109 STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	60	

Anf. 110	TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	61
Anf. 111	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	61
Anf. 112	TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	62
Anf. 113	ROLAND UTBULT (KD)	62
	(forts. 11 §)	64
Ajournering		64
Återupptagna förhandlingar		64
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 december		64
	SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution	64
	UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	65
11 § (forts. från 9 §) Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2013 (forts. FöU1)		68
Anf. 114	Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M)	68
Anf. 115	PETER HULTQVIST (S) replik	71
Anf. 116	Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik	72
Anf. 117	PETER HULTQVIST (S) replik	72
Anf. 118	Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik	73
Anf. 119	PETER RÅDBERG (MP) replik	73
Anf. 120	Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik	74
Anf. 121	PETER RÅDBERG (MP) replik	74
Anf. 122	Försvarsminister KARIN ENSTRÖM (M) replik	75
Anf. 123	JOHAN FORSSELL (M)	75
Anf. 124	ÅSA LINDESTAM (S)	79
Anf. 125	ALLAN WIDMAN (FP) replik	80
Anf. 126	ÅSA LINDESTAM (S) replik	80
Anf. 127	ALLAN WIDMAN (FP) replik	81
Anf. 128	ÅSA LINDESTAM (S) replik	81
Anf. 129	ANNA-LENA SÖRENSON (S)	82
Anf. 130	ALLAN WIDMAN (FP) replik	83
Anf. 131	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	83
Anf. 132	ALLAN WIDMAN (FP) replik	84
Anf. 133	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	84
	(Beslut skulle fattas den 11 december.)	84
12 § Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2011		84
	Finansutskottets betänkande 2012/13:FiU6	84
Anf. 134	ULLA ANDERSSON (V)	84
Anf. 135	SVEN-ERIK BUCHT (S)	87
Anf. 136	ULLA ANDERSSON (V) replik	89
Anf. 137	SVEN-ERIK BUCHT (S) replik	90
Anf. 138	ULLA ANDERSSON (V) replik	90
Anf. 139	SVEN-ERIK BUCHT (S) replik	91
Anf. 140	JÖRGEN ANDERSSON (M)	91
Anf. 141	CARL B HAMILTON (FP)	93
Anf. 142	ULLA ANDERSSON (V) replik	94

Anf. 143	CARL B HAMILTON (FP) replik	94
Anf. 144	ULLA ANDERSSON (V) replik	95
Anf. 145	CARL B HAMILTON (FP) replik	95
Anf. 146	PER ÅSLING (C)	96
Anf. 147	PER BOLUND (MP)	97
Anf. 148	CARL B HAMILTON (FP) replik	99
Anf. 149	PER BOLUND (MP) replik	99
	(Beslut skulle fattas den 11 december.)	99
13 §	Utvärdering av Riksbankens penningpolitik och arbete med finansiell stabilitet 2005–2010	100
	Finansutskottets betänkande 2012/13:FiU12	100
Anf. 150	ULLA ANDERSSON (V)	100
Anf. 151	JÖRGEN HELLMAN (S)	102
Anf. 152	JÖRGEN ANDERSSON (M)	103
Anf. 153	CARL B HAMILTON (FP)	106
Anf. 154	PER ÅSLING (C)	107
	(Beslut skulle fattas den 11 december.)	108
14 §	Internationell samverkan	109
	Utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU1	109
Anf. 155	BODIL CEBALLOS (MP)	109
Anf. 156	JULIA KRONLID (SD)	111
Anf. 157	CARINA HÄGG (S)	112
Anf. 158	ULRIK NILSSON (M)	115
Anf. 159	BODIL CEBALLOS (MP) replik	116
Anf. 160	ULRIK NILSSON (M) replik	117
Anf. 161	BODIL CEBALLOS (MP) replik	117
Anf. 162	ULRIK NILSSON (M) replik	118
Anf. 163	JULIA KRONLID (SD) replik	118
Anf. 164	ULRIK NILSSON (M) replik	118
Anf. 165	JULIA KRONLID (SD) replik	119
Anf. 166	ULRIK NILSSON (M) replik	119
Anf. 167	CARINA HÄGG (S) replik	120
Anf. 168	ULRIK NILSSON (M) replik	120
Anf. 169	CARINA HÄGG (S) replik	120
Anf. 170	ULRIK NILSSON (M) replik	121
Anf. 171	CHRISTER WINBÄCK (FP)	121
Anf. 172	KERSTIN LUNDGREN (C)	123
Anf. 173	BODIL CEBALLOS (MP) replik	125
Anf. 174	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	125
Anf. 175	BODIL CEBALLOS (MP) replik	126
Anf. 176	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	126
Anf. 177	CARINA HÄGG (S) replik	127
Anf. 178	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	127
Anf. 179	CARINA HÄGG (S) replik	128
Anf. 180	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	128
Anf. 181	ROBERT HALEF (KD)	129
	(Beslut skulle fattas den 11 december.)	130
15 §	Bordläggning	131

16 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	131
17 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	131
18 §	Kammaren åtskildes kl. 20.40.	132

Tryck: Elanders, Vällingby 2012